

PAŃSKI (7873) *ai*

pański (7873), [pański].

-a- (7493), -ã- (89); -ã- *KwiatOpis*; -a- : -ã- *KromRozm I* (5:1), *MurzNT* (54:2), *LubPs* (469:2), *KrowObr* (66:4), *Leop* (348:8), *BibRadz* (421:20), *BielKron* (276:10) *Mącz* (45:5), *RejAp* (850:1), *GórnDworz* (32:1), *RejPos* (1372:12), *KuczbKat* (42:1), *WujJud* (162:1), *BudBib* (32:3), *BudNT* (29:2), *CzechRozm* (60:1), *SkarJedn* (41:2), *KochPs* (149:1), *SkarŻyw* (153:8), *KochMRot* (5:1), *SarnStat* (104:1), *SkarKaz* (81:1).

sg m N pański (536). $\diamond$ *G pańskiego* (769); -ého (90), -ego (4), -(e)go (675); -ego *JanNKar*, -ého : -ego *MurzHist* (1:1), *BiałKat* (1:1), *KochPs* (3:1). $\diamond$ *D pańskiemu* (46); -ému (1) *KochPieś*, -emu (1) *MurzHist*, -(e)mu (44). $\diamond$ *A pański* (209), pańskiego (28); -ého (1) *OrzQuin*, -(e)go (27). $\diamond$ *I pańskim* (114), pańskim (4); -em *RejKup*, *MurzNT*, *Paprup*; -im : -em *RejZwierc* (7:1); ~ -em (1), -(e)m (3). $\diamond$ *L pańskim* (180), pański(e)m (8); -(e)m *RejPs*, *BudNT*, *Paprup*; -im : -(e)m *RejKup* (1:1), *Leop* (20:2), *BibRadz* (27:1). $\diamond$ *V pański* (14). $\diamond$ *f N pańską* (467), pańska (6), pańsk(a) (34); -ã : -a *BibRadz* (28:3) *RejPos* (81:1), *BudBib* (2:1), *LatHar* (20:1). $\diamond$ *G pańskiej* (750), pański (3); -i *KlonKr*, -ěj : -i *ZapKościar* (2:2); ~ -ěj (57), -ej (5), -(e)j (688); -ěj : -ej *MurzHist* (6:1), *BiałKat* (5:4). $\diamond$ *D pańskiej* (127); -ěj (14), -ej (1) *BiałKat*, -(e)j (112). $\diamond$ *A pańską* (374) [*w tym*: -a (4)]. $\diamond$ *I pańską* (197) [*w tym*: -a (2)]. $\diamond$ *L pańskiej* (299); -ěj (19), -ej (3), -(e)j (277); -ěj : -ej *BiałKat* (2:3). $\diamond$ *V pańską* (4); -ã (3), -(a) (1). $\diamond$ *n N pańskie* (406); -é (14), -e (4), -(e) (388); -e *KochMRot*; -é : -e *KochPs* (5:3). $\diamond$ *G pańskiego* (960); -ého (43), -ego (7), -(e)go (910); -ego *MurzHist* (2); -ého : -ego *MurzNT* (1:2), *BiałKat* (20:3). $\diamond$ *D pańskiemu* (58), pańskiemu (1) *RejKup*; -emu (4), -ému (2), -(e)mu (52); -emu : -ému *BiałKat* (1:1), *KochPs* (3:1). $\diamond$ *A pańskie* (408); -é (39), -e (7), -(e) (362); -e *MurzHistSekl*; -é : -e *BiałKat* (5:2), *SarnStat* (4:4). $\diamond$ *I pańskim* (111), pańskim (12); -em *RejPs*, *RejKup* (2), *MurzHist*, *MurzNT*, *BudNT* -im : -em *LubPs* (4:1), *BibRadz* (1:3), *RejAp* (16:1), *RejPos* (29:1); ~ -em (1) *MurzNT*, -ęm *MurzHist*, -(e)m (10). $\diamond$ *L pańskim* (137), pańskim (10), *skrót* (1); -em *MurzHist*, *MurzNT*, *BudNT* (2); -im : -em *RejPs* (4:3), *LubPs* (9:3); ~ -em (1) *MurzHist*, -ęm (1) *MurzNT*, -(e)m (8). $\diamond$ *V pański(e)* (2). $\diamond$ *N a.V pańskie* (1). $\diamond$ *pl N m pers pańscy* (118), pański(e) (1); -y : -(e) *LibLeg* (1:1; 10/92). *subst pańskie* (242); -é (15), -e (5); -(e) (222); -e *MurzNT* (2); -é : -e *BiałKat* (1:2), *KochPs* (8:1). $\diamond$ *G pańskich* (532). $\diamond$ *D pańskim* (109), pańskim (1) *MurzHist*. $\diamond$ *A m pers pańskie* (58), pańskich (2); -é : -ich *RejAp* (12:1), *NiemObr* (1:1); ~ -é (1), -(e) (57). *subst pańskie* (284); -é (15), -e (3), -(e) (266); -é : -e *MurzHist* (2:1), *KochPs* (11:2). $\diamond$ *G a. A m pers pańskich* (3). $\diamond$ *I m pańskimi* (48), pańskimi (21); -émi *RejPs*, *MurzHist*, *LubPs* (3), *RejZwierc* (6), *WujJud* *SkarŻyw*, *KochSob*; -imi *LibMal*, *Leop*, *BibRadz* (2), *MycPrz*, *CzechEp*, *WujNT* (5), *SkarKaz*, *GosłCast*, *KlonWor*; -émi : -imi" *RejAp* (14:5), *RejPos* (20:2); ~ -émi (1), -ęmi (1), -(e)mi (46). *f pański(e)mi* (23), pańskimi (10); -(e)mi *Mącz*, *RejZwierc* (4), *ActReg*; -imi *RejPs*, *LubPs*, *BibRadz*, *BielKron*, *NiemObr*, *LatHar*, *PowodPr*; -(e)mi : -imi *RejAp* (4:2), *RejPos* (13:1). *n pańskimi* (24), pańskimi (10); -emi *RejPs*, *KochPs*: -imi *BibRadz* (3), *BiałKat*, *CzechRozm*, *WerGość*; -emi : -imi *Leop* (1:1), *RejAp* (3:1), *RejPos* (17:1), *RejZwierc* (1:1); ~ -emi (1), -(e)mi (23). $\diamond$ *L pańskich* (92). $\diamond$ *V m pers pańscy* (7). *subst pańskie* (2); -é (1), -(e) (1). $\diamond$ *sg D skostn po pańsku* (10).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

Przymiotnik od „pan”; *dominicus Vulg, Cn (7873)* :

I. W szeroko pojętej funkcji dzierżawczej (7821) :

1. Od znac. ‘Bóg’; *dus Mącz (7422)* : Takieź niewiáftá kthora męża nie ma/ y pánná/ myśli co Páńkiego ielt/ żeby była fwiętą y ciálem y duchem. *Leop 1.Cor 7/34, 1.Cor 7/32; Mącz 91c; Oto widzę niebo otworzone/ á fyná człowieczego ftoiącego ná práwicy Páńkiewy RejPos 21, 101, 231v [2 r.]; KuczbKat 240.*

Wyrażenia: »chwała pańska« = *szczęście wieczne (1)*: iż nie tylko Anyeli fwięci tego nie potrzebują/ ále y ci wzyficy kthorzy weźli iuż do chwały Páńkiewy *RejAp 159v.*

»czas pański« [*w funkcji wykrzyknika wyraża zdumienie*] (1): Czas páńki, ô Boże moy: czy dobrze ia widzę. Onże ielt, czy nie? *CiekPotr 81.*

»dzień pański« = *dzień świąteczny, niedziela; dominicus dies Vulg [szyk 17:1] (18)*: *RejAp 11 [2 r.], Ee2v; iáko maź rozumieć y vważać dni Páńkie od niego wywołáne/ á ku czci á ku chwale iego zoftáwione. RejPos 228v, [226], [226]v [2 r.], 276v; Dla czego też Apoštołowie pierwŷy dzień miedzy onymi siedmią dni/ ná chwałę Bożą obrocili y poświęcili/ ktory dniem Páńkim álbo Niedzielą názwali. KuczbKat 295; RejPosRozpr [c4]; Iarosław [...] położył sie obozem z drugą ftronę Bugá przeciw Polakom/ práwie w dzień Niedzielny Páńki *StryjKron 175; WujNT Apoc 1/10, s. 841 [2 r.], Yyyyy2v; tedy flufznie nowy zakon/ ná takowe poświęcenie obraca pierwŷy dzień po fobocie/ ktory w piśmie ś. ielt Páńkim názwany. PowodPr 50.**

»dzień pański« = *dzień sądu ostatecznego, dies Domini Vulg, PolAnt [szyk 34:2] (36)*: Mielibyście flufznie ná on dzień páńki oštátetny y fropi pamiętác *KrowObr 1v; Słońce sie we ómy obroci/ á kxiężyc w krew: pierwey niżli przydzie Páńki dzien wielki y ftráfllywy. Leop Ioel 2/31, Ioel 3/14, Soph 1/7, Mal 4 arg, 1, 5, Act 2/20; Abowiem bliŷki ielt dzień/ a tuż ielt dzień Páńki *BibRadz Ez 30/3, Ioel 3/14; BielKron 467v; RejAp 40v [2 r.], 97v; RejPos 6, 6v, 261v [2 r.], Ooo5v; BudNT Act 2/20; Phil N4; Abowiem fámi doftátetnie wiecie/ iż dzień Páńki/ tak Przydzie/ iáko złodziej w nocy. WujNT 1.Thess 5/2; Sam Czechowic chce być mędrŷy náde wzytkie/ powiedáiąc/ iż dzień Páńki piśmo S. zowie nie Niedzielę ále dzień fądny. WujNT 841, Act 2/20, 1.Cor 3/13, s. 584, 586, 1.Thess 5 arg (14).**

»imię pańskie« [*w tym: w imię pańskie (74), w imieniu pańskim (3)*] = *metonimicznie: Bóg; nomen Domini Vulg, PolAnt [szyk 246: 5] (251)*: *TarDuch E3v; LAudate pueri dominum: laudate nomen domini. Chwalcie dzieci pana Boga chwalcie imię pańskie. WróbŻołt 112/1, mm3v; iáko przez ymię páńkie wiele sie ftać miało dobrego RejPs 60, 24v, 34v, 54, 95 marg, 140v marg (11); SeklKat F3v, F4, F4v; MurzHist T3; MurzNT Luc 19/38; KromRozm III D4, K6; Czego wzdám doględác trzebá/ áby y bogátych oycow dzyatki w imię Páńkiewy/ to yeft dármo nye nápyerály sie vczyć. GliczKsiqż M6v; A mychmy vfánie fwe vmocnili w fwiętym imięniu Páńkim. LubPs E3v, A3, E3v, E4v marg, I marg, N5 marg (25); Niebędziefz krzywoprzyŷyęgał przez Imię Páńkie. GroicPorz pp3v; iż thu Papieŷ według tey przyięgi ielt iáwnym Bálwochwálcą/ ktory tu oto przyięga/ nietylko w imię Páńkie/ ale tefz w imię Piotrá *KrowObr 41v, 41 v [2 r.], 123 [2 r.], 124, 147v, 148v, Tt2v; RejWiz 3 marg, 132v, Cc7v; VMyślił thedy Kroi Sálomon budowác imięniu Páńkiemu Kościoł/ á fobie Pálc Krolewŷki. Leop 2.Par 2/1, Gen 26/25, Lev 24/11, 16 [2 r.], Deut 18/22, 3.Reg 10/1 (16); RejZwierz**

43v; A oto imię Pánłkie zdáleká przychodzi á zápali fię popędliwość ie⁸⁰ *BibRadz Is* 30/27, *Gen* 4/26, 12/8, 13/4, *Deut* 18/5, 22 (24); *OrzRozm Dv*; *BielKron* 34v, 35, 95v; *OrzQuin* M3 [2 r.]; *SarnUzn* F7v; *RejAp* AA2, BB7, 3v, 25v [2 r.], 41 (20); obáčz/ iáka ieft moc á iákie fá obietnice y przywileie nádáne pokorney próbie/ z wiernego fercá pochodzącey/ w imię imienia Pánłkiego/ że ieft iáko młoth obłoki przerażáiący/ á nigdy to być nie może/ aby czálu fwego nie była wyfluchána. *RejPos* 76; Zadny fthrách nigdy nic nie może áni żadna moc/ przeciwko imyeniu Pánłkiemu. *RejPos* 285v *marg*, C4v, 1v, 6, 12v, 39v (32); *BiałKat* 373v, 381v; *GrzegŚm* A4v; *RejZwierc* 9v *marg*, 176, 261v [2 r.], 263v, 264, Aaa4; *WujJud* 4, 118v; *WujJudConf* 245v; *BudBib Eccli* 39/39[41]; *HistHel* Cv; *WierKróc* B3; *BiałKaz* C2v; Błogofławiony idący w imieniu pánłkiem. *BudNT Luc* 13/35, *Matth* 23/39, *Act* 2/21, v5v *marg*, 2. *Tim* 2/19, *Iac* 5/14; *CzechRozm* 41, 120v, 196, 196v, 198, 229v, 257v; *KarnNap* A4v, E4; *KochPs* 94 [2 r.], 173 [2 r.], 197, 214; *SkarŻyw* 41, 57, 208, 269; *CzechEpPORz* **2; *NiemObr* 23, 39; Ci tedy tákowi/ ktorzy w niewinności tákowe včíłki fkromnie dla imienia Pánłkiego ćierpieli/ wżyftkie fwe załługi do fkárbu zgromadzáli *ReszList* 150; *KochPam* 84; *ArtKanc* T9; Y w tráby miedziané drogié Chwalćie Pánłkie imię frogie. *ZawJeft* 17; *GrabowSet* Q3; *OrzJan* 136; *WyprPl* C; *LatHar* [+11], 94, 168, 333, 334 [2 r.] (10); Y ftáne fię/ iż wżelki/ ktorzybykolwiek wzywał imienia Pánłkiego/ zbáwion będzie. *WujNT Act* 2/21, *Matth* 11/9, 13/39, *Mar* 11/9[10], s. 165 *marg*, *Luc* 13/35 (15); W Imię Pánłkie/ Amen. Ku wiecznéy pámięci fpráwy niżey opifánéy. *SarnStat* 1015, 1036, 1037, 1038, 1056, 1057, 1185, 1186; *SiebRozmyśl* K3; *SkarKaz* 6a, 312b; *SkarKazSej* 657a, 688b.

»kronika, księgi pańskie(-a)« = *Pismo Święte (1:1)*: Szukayćie pilnie w księgách Pánłkich [*in libro Domini*]: á czytáyćie: [...] *Leop Is* 34/16; ázałz nam ono nie piękneho [...] on Dawid kroi fwięthy przykłádu zoftáwił? á práwie gi ná tho wyftáwiono/ y w Kronikę Pánłką wpifano *RejZwierc* 154.

»niedziela pańska« (1): Co ieft Niedzyelá Pánłka 11. [*Cf* Co ieft Niedzielá Pánłki dzień 11 *marg*] *RejAp* Dd2.

»pański obraz« = *człowiek [szyk 1:1]* (2): Niedbaią wiecz nić bogacze Kiedy panłky obraz płácze. Na drewnie złoto wieffaią A z żywego odzierayą. *RejKup* k2v; *RejZwierz* 106v.

»pański obraz« = *podobny do Boga* (1): A poydzyefzli żywotem cnotliwym/ Będzyefz Pánłkim obrazem prawdziwym. *RejZwierz* By.

»obraz pański« = *urzędnik, sędzia, tj. człowiek zastępujący Boga na ziemi* (1): A wżákoż w poczćiwosci powinny mieć mamy/ Ty co ná Pánłkie fpráwy wyfádzone znamy. [...] Ale gdyby cie też wiodł do częgo márnego/ Coby miało obrufzyć wolą Páná twego/ Tegoś fluchác nie winien [...]. A toć fá obrázowi przypádki Pánłkiemu *RejWiz* 189v.

»prawda pańska« = *veritas Domini PolAnt [szyk 76:1]* (77): Historia Żáłofná a ftrafzliwa o Francifzku Spierze Który się dla boiaźni ludzkiei prawdy pańłkiei zaprzáł *MurzHist kt*, M2, N2v, V v; *MurzNT* 116; Iako Pánłka fwyęta prawdá wdzyęcnye/ Trwa/ y będzie ná wyek wyekow trwála *LubPs* aa2v, Tv *marg*, bb6 *marg*; *BibRadz Ps* 116 *arg*, 2; Pan powiáda/ iáko Beftia która wyftápiła s przepáści będzie walczyłá z wyznáwáčmi prawdziwemi prawdy Pánłkiey *RejAp* 91v, CC3 [2r.], 3v, 10v [3 r.], [13]v, 43v (53); *RejPos* 6v, 84v, 159v, 283v [2 r.], 284, 338v, 347; *GrzegŚm* [A2]v; *RejZwierc* 192v; *RejPosRozpr* c3v; á nam izáli fię niegodzi/ prawdzie pánłkiey świádectwá wydáwác?

NiemObr 5; *ArtKanc* C2, N20v; Abowiem vtwierdziła fię nád námi dobrotliwość iego: á prawdá Páńfka trwa ná wieki. *LatHar* 62.

»święto pańskie« = *szabat i inne święta Starego Testamentu; festiuitas Domini Vulg; sollemnitas Domini PolAni* (7): *Leop Lev* 25/2, *Os* 9/5; trąbili w rogi/ áby fię wżycy gotowáli ku obchodzeniu fwiąt Páńfkich. *BibRadz* I 71b *marg*, *Ex* 10/9, *Lev* 23/2, 4; zbudował Aaron ołtarz przed onym cielcem/ y wołác Woznemu kazał: iutro święto ieft Páńfkie. *SkarŻyw* 490.

»tajemnica pańska« = *secretum Domini PolAnt* [szyk 52:4] (56): *LubPs* R2, X6v *marg*; *BibRadz Ps* 24/14; nieumiem wywodow ízyrokich/ Zebych mógł pańfkich dofiác tajemnic głębokich *KochSat* Bv; *Apocalypfis*. To ieft. Dziwna íprawá íkrytych táiemnic Páńfkich/ ktore łanowi fwiętemu [...] przez widzenia y przez Anyoły rozlicznie zwiáltowane były. *RejAp kt*, AA3 [2 r.], AA3v, AA4, CC2, 1 (27); *RejPos* 6, 13, 22v, 32, 47 (18); *BiałKat* 13v, 83v; á což fię tobie trzeba dífputowác o tháiemnicach Páńfkich/ ábo o roznościach pílmá? *RejZwierc* 196; *LatHar* 241; żę [!] przedsię Włofka ízkołá záfwe [...] przodkowác będzie. A podobno nie bez ofobnéy táiemnice páńfkiéy, który między rzeczámí ínfzemi, chciał y to Rzymiánom zoftáwić: [...] áby y litery y nauki Lácińfkié, które teraz ná wżycyk fię świat rozniiofy, y któremi táiemnice wielkie y głębokie páńfkié y kościołá iego íá záfrytè, [...] z Rzymu y od Rzymu pochodzily. *JanNKar* C2-C2v.

»testament pański« = *Pismo Święte* (2): Siedm vczynkow miłofiernych duchownych. Z oboygá testámentu Páńfkiego ták ie íobie w kupę zbierz. *LatHar* +++v, +2v.

W przen (1) : Kórzcie fye pod Páńfkim cíniém *ZawJeft* 16.

a. *Należący do Boga, będący jego własnością, w jego władaniu, dla niego przeznaczonym będący pod specjalną opieką Boga* (575) : *LubPs* F3v, T2v; *KrowObr* 35v, 104v; A íam Cyrus kroi wynioíł naczynie fwięte Páńfkie/ kthore był zánioíł Nábuchodonor Krol Bábilońfki/ z Ieruzálem *Leop* 3.*Esdr* 2/10, 2.*Par* 36/7, *Os* 9/3; Niebo/ niebo Páńfkie ieft/ ále ziemię oddał íynom ludzkim. *BibRadz Ps* 113/16, *Gen* 13/10, *Lev* 3/16, 19/8, *Ios* 6/19[18], I 336b *marg*, 2.*Mach* 2/4; Tu iuż Apoítoł wypífuie głos íiodmey á oftáteczney trąby Páńfkiéy *RejAp* 95v, 96v, 97, 172v; Pomni íż to wżycy co máfz nie twoie ále Páńfkie ieft *RejPos* 24; Íż ízczodrobliwemu ízáfárfzowi dobr Páńfkich/ wiele przybywa záfwdy od Páná Bogá iego *RejPos* 162, 21, 24v, 115 *marg*, 139 [2r.], 178v, 194, 222; *BudBib* 3.*Esdr* 1/40[41], 44[45], 2.*Mach* 2/4; *CzechRozm* 123; Pan między wżycykimi Miáfty Zydowfkimi/ Piękné Siońfkie vmiłował brony: [...] Páńfkié mury dawné/ Imię wálze íławné *KochPs* 130, 133; *SkarŻyw* 279, 312 [2 r.], 502; *CzechEp* 57, 58; *LatHar* 678; Páńfkać ieft ziemiá y wżycy czym ieft nápełniona. *WujNT* 1.*Cor* 10/26, s. 602 *marg*.

W przeciwstawieniach: »pański... czartowski (2), diabłów, szatański« (4): nie możecie być vczeńniki ítołu Páńfkiego y ítołu dyabłów. *BibRadz* 1.*Cor* 10/21; *KuczBKat* 190; Dwá pánowie íąc naprzod/ dwoiá wiárá: Bog y Bál: Chríftus y Luter/ Serwet ábo Kálwin: ołtarz Boży y odízczepienífka wieczera: ítoł Páńfki y ítoł Czáfartowfki: kościoł Powfzeczny/ y zbor kácerfki. *WujNT* 27, 1.*Cor* 10/21.

W charakterystycznych połączeniach: *bogactwa pańskie(-a, -i)*, *dobra*, *gospodarstwo*, *naczynie* (4), *niebo (niebiosa)* (2), *osiadłość*, *rzeczy* (2), *skarb* (7), *trąba* (5), *ziemia* (8).

Wyrażenia: »dom pański« = *świątynia, miejsce modlitwy; domus Domini Vulg, PolAnt; domus Dei PolAnt* [szyk 106:1] (107): *RejPs* 190v; *KromRozm III G5* [3 r.]; *LubPs* M4, aa4, cc3, dd3v; Tá ieft fumá nákládow/ którą náłożył Krol Sálomon ná budowanie domu Páńkie⁸⁰ *Leop* 3.Reg 9/15, 3.Reg 7/12, 9/10, 10/5, 4.Reg 11/3, 4 (48); kámienie domu Páńkiego [*lapides sanctitatis*] fą rozmietháne w przecznicach wżytkich vlic. *BibRadz Thren* 4/1, *Iudic* 18/31, 1.Reg 11/24, 3.Reg 15/15, 18, 1 *Par* 23/4 (38); *RejPos* 144, [292] *marg*, 347v, 350, 350v; *RejZwierc* [28³]v; Obáfwa fwych táiemnic łobie fye zwierzáł/ Y do páńkiego domu w miłości chadzálá. *KochPs* 81, 188 [2 r.]; *SkarŻyw* 279; *LatHar* 62; Czýnił [*Ezechiasz*] co ieft dobrego y drożnego/ y prawdziwego/ przed Pánem Bogiem fwoim/ we wżelákim zátrzymániu poflugi domu (to ieft kościół) Páńkiego *PowodPr* 3; Przechodzenia po kościele/ rozmow świeckich/ y długich y nie przykádnych ftrzeźmy fię. Bo fię tym dom Páńki lży *SkarKaz* 456a.

»gora pańska« = *góra Synaj, inaczej zwana Horeb; mons DoVulg* [szyk 11:1] (12): *LubPs* F3v, P5 *marg*; *Leop* 7s 2/3; Iednego czáfu [*Mojżesz*] gnał [*owce*] dáleko w pułzczą aż do gory Páńkiey Oreb *BielKron* 28v, 29, 64, 85; *SkarJedn* 9 [2 r.]; *CzechEp* 252v; Co fye prózno wfpinacie góry zazdrościwé Przećiwko páńkiey górze? tu bóg ofobliwé Miefzkánié łobie obrał *KochPs* 98, 97.

»kościół pański« = *świątynia jerozolimska; aedes a. domus a. templum Domini Vulg, PolAnt* (65): Bowiem y on kámień ktory byli zárućili buduiáci kościół páński iáko niepotrzebny ftał fie był potem napotrzebnieyfły *RejPs* 174; *LubPs* R2v *marg*; Y nábudował [*Manasses*] ołtarzow wfsemu rycerftwu niebiefkiemu (Gwiazdam/ Słóńcu/ y Miefiácowi)/ w obu fieniach kościoła Páńkiego. *Leop* 4.Reg 21/5, 4.Reg 11/4, 13, 15, 12 *arg*, 16/14 (20); *BibRadz I* 113d *marg*, 1.Reg 1/9, 4.Reg 18/15, 16, 22/3 (30); *RejPos* 198 *marg*, 350v; Tedy Sálmánázár przyechawfzy záłożył grunty kościoła Páńkiego w Ieruzálem *BudBib* 3.*Esdr* 6/20, 3.*Esdr* 6/21 [22], 23[24], 26, *Judith* 9/1; *SkarŻyw* 502; *NiemObr* 179 [2 r.]; *WerGośc* 258; *LatHar* 686; *WujNT Luc* 1/9.

»krolestwo pańskie« = *regnum Domini PolAnt* [szyk 32:1] (33): *BibRadz* 2.*Par* 13/8; A thenći to boy wftáwicznie był y będzie w krolestwie Páńskim aż do fkończenia fwiátá. *RejAp* 102v, 10, 10v, 95, 103, 103v (12); Krolestwo Páńskie nie było s tego fwiátá. *RejPos* 135v *marg*; Bo záwždy/ iáko powiedzieć Pan raczył/ iż bogaczowi á zacnemu thrudno przyść do krolestwá Páńkiego. *RejPos* 152, 23, 52v, 53 *marg* [2 r.], 54v, 104 *marg* (18); Páńkie krolestwo będzie ná wieki fłynąc *KochPs* 16; *GrabowSet* O2.

»majestat, stolec (a. stolica), tron pański(-a)« = *solium DomiVulg, PolAnt* (8:6:3): *RejPs* 29; *LubPs* V4; Ian y Páweł dwie Oliwne drzewá/ y dwie fwiocy przed ftołcem Páńkim fwiące/ máią moc zámykáć Niebo *KrowObr* 173; *Leop* *Ier* 3/17; *BibRadz* *Ier* 3/17; Co tho ieft fieść ná tronie Páńkim. *RejAp* 46v *marg*, BB8, 46v, 49, 49v, 81v (10); iż nie fmiał podnieść oczu fwoich ku gorze/ wiedząc iż thám ná niebie ieft Máyełtat Páńki. *RejPos* 202, 6.

»miasto pańskie« = *Jerozolima; civitas Domini Vulg, PolAnt* (11): Owa to cochmy przed tym z dáleká ftycháli/ Tochmy ná oko w myefcye Páńkiem ogládáli *LubPs* N, X3, gg6v; O iutrznym czáfie zábijálem wflyfthkie grzełniki ziemie: ábych wytrácił zmiálthá Páńkiego wflyfthkie co niepráwość czynią. *Leop* *Ps* 100/8; *BibRadz* *Ps* 100/8; *RejAp* 108, 170; *RejPos* 196; *KochPs* 71,150, 193.

»miejsce pańskie« = *świątynia, kościół lub teren związany z kultem religijnym* (5): Iż gdy wyrzycie fpułtołzenie brzydliwosci ftoiącey ná mieýfcu fwiętyym/ nie mniemay że aby to tám Pan zwał mieýfcem fwiętyym/ ále iż ftoi ná mieýfcu fwiętyym/ to iest czyni lie mieýfcem Páńfkim ktorym nie iest *RejAp* 135v; *RejPos* 179, 260 [2 r.], 262v.

»namiot pański« = *miejsce przechowywania Arki Przymierza* (1): Wezwawfzy tedy Iozue ludu wfzytkiego przed namiot Páńfki domu Bożego w Syl rzekł k nim: [...] *BielKron* 48.

»ołtarz pański« = *altare Domini PolAnt* [szyk 10:1] (11): Y táz fwyęta mátká yego [św. *Augustyna*] vmiráyąc/ [...] żądáá aby yą wfpomianano v ołtarzá páńfkyego. *KromRozm I K*; *BibRadz Ios* 9/27, 3.Reg 8/54, 2.Par 35/16, 1.Mach 1/57; on potym nádobnie Páńfki ołtarz/ który był zepłowány fpráwił *HistHel* Cv; Nieday Boże ábyśmy inego ołtarzá fzukác mieli/ okrom Páńfkiego ktory iest zbudowány w przybytku iego. *SkarŻyw* 504, 504; *LatHar* 252; *WujNT* 21; *WysKaz* 38.

»przybytek pański« = *kościół, miejsce modlitwy; tabernaculum Domini Vulg, PolAnt* [szyk 18:3] (21): *RejPs* 174; Wezmćie s łobą y ofiary/ idąc w Páńfkie przybytki *LubPs* V5v, G4; *GroicPorz* C3, pp4; *Leop* 2.Par 1/5; Ci thákowi fłudzy y poddáni Dyabelfcy [tj. *heretycy*]/ rozbili przybytek páńfki/ y zháńbili *Tabernaculu^m Dei*. *OrzList* d3; *BibRadz I* 56a żp, 3.Reg 2/28, 29, 30; *RejAp* 177; *RejPos* 47, 347v marg; *CzechRozm* 160; *SkarŻyw* 492, 502, 504; *GrabowSet* Q2; Stąd y Dawidá y dwor iego pierwey o czyfłtość w małżeńftwie fpytano/ niźli mu chleby one ftározakonne/ pokładnemi názwane/ z ftołu przybytku Páńfkiego/ wzięte [...] podano. *LatHar* 245, 245.

»skrzynia, archa pańska« [w tym: *archa abo skrzynia* (1)] = *Arka Przymierza; arca Domini a. Dei Vulg, PolAnt* (18:12): A Iozue roftárgawfły ná łobie odzienie fwe/ padł ná twarz fwą ná ziemi przed Archą Páńfką *Leop Ios* 7/6, 1.Reg 5/3, 4, 10 [2 r.]; Ale Pan zámordował z ludu Betfámes/ przeto iż náglądáli w Skrzynię Páńfką/ pięćdziefiát thylięcy y fiedmńdziefiát mężow *BibRadz* 1.Reg 6/19, *Ios* 6/6[5], 7[6], 8[7], 11[10], 12[11] (16); Ten też Ieremiafz/ bacząc iż miał być kościół Boży fkáżon w Ieruzálem/ Arkę Páńfką teftámentu záchował s tymi rzeczámí ktore w niey były *BielKron* 95v, 63; *RejPos* 172v; *WujJudConf* 9; *SkarŻyw* 502; *LatHar* 245 [2 r.], 513.

»stoł pański« = *ołtarz; eucharystia; mensa Domini PolAnt, Vulg* [szyk 29:3] (32): *RejKup* m5v; *BibRadz* 1 Por 10/21; *RejPos* 89v, 318v marg; *RejPosWiecz²* 95, 95v; *BialKat* 286; ták też [...] Stoł Páńfki/ nic infzego znaczyć niemoże/ iedno Ołtarz ná ktorym Pánu Bogu Ofiarę czyniono. *KuczbKat* 190, 190 [2 r.]; A my nietylko vczyimy/ że przyftępującym potrzebá pokutowác/ ále też przez Pokuty y Spowiedzi żadnego do ftołu Páńfkiego nie przypufzczamy. *WujJud* 222v, B7v [2 r.], 180, 251v, 263, 264 żp, L18; *WujJudConf* 164, 176; *RejPosWstaw* [143⁴]; *KochPs* 179; *SkarŻyw* 14; Lepieýci mu záplácíc kokofz álbó wołu/ Niźby ná cię plákác miał v Páńfkiego ftołu. *BielSjem* 32; *LatHar* 198 [3 r.], 200, 244, 253; *WujNT* 27, 1.Cor 10/21.

»pańska synagoga« (1): ogień frogi Wfzytki w popiół obrócił páńfkie fynágogi. *KochPs* 110.

»świątynia pańska« = *sanctuarium Domini Vulg* (2): A the będą pierwiaznki Świątynice Kápláńfkiej: [...] y będzie Świątynicá Páńfką w pośrzedku iey. *Leop Ez* 48/10, *Ios* 24/26.

Szereg: »pański i ojcowski« (7): *SkarKaz* 517b cf *W przen*.

W przen (186) : *RejPs* 78v; *KromRozm III* O3v; A Piotr Święty záfię mowi ták do Páfterzow y do Bífkupow. Nie pánuyciefz nád dziedzictwem Páńfkim/ albo nád trzodą Pána Kryftufową *KrowObr* 3v,

40; *RejWiz* 157; *Mátheufz/ Márek/ Lukafz/ y lan/ woz o czterech koniach Páńki Leop *B4v, Prov* 20/27; Rozum ludzki iest pochodnią Páńką *BibRadz Prov* 20/27, *Deut* 18/1, I 111a *marg; RejAp* 39v, 67, 126v [2 r.], 133 [3 r.], 133v, 184v, Ff3v; A ták ten czárt [...] námnożywłzy łobie tego kákolu fwego/ fthára łie wftáwicznie/ áby záwždy zágłufzał á zátłumiał to wdzięczne nafienie Páńkie/ to iest cnotliwy/ pobożny/ á wierny naród ludzki *RejPos* 52v, 5v, 49 *marg*, 51 v *marg*, 52v [3 r.], 53 [2 r.] (19); Dułze Świętych zewleczone s ciał ftoią w śieniach Páńkich *GrzegŚm* 14; *RejZwierc* 41; *SkarJedn* 26; *KochPs* 133; Aby ktemu miłował z fercá fkárb páńki/ to iest dułze ludzkie *SkarŻyw* 312, 143; *WujNT* 806 *marg*, 807; Szczeniętá [...] rády by były odrobinom ktore z ftołu náłzego fpadáią. A my y potraw páńkich y oycowłkich odbiegamy. *SkarKaz* 517b; A ia drzewo iák Oliwy W ogrodzie Páńkim włzczepiony Kwitnąć będę *SzarzRyt* A4v.

W charakterystycznych połączeniach: brona pańska(-ie, -i), dziedzictwo (6), gumno (2), gron(k)a (2), koń, łodka (2), nasienie (11), ogrod (2), pieczęć, potrawy, pszenica, rola, sień, sirp, skarb, sol, spiżarnia, tarcz, wrota.

Wyrażenia: »dom, kościół, pałac, przybytek, pokoj pański« = *niebo, mieszkanie Boga* [*szyk* 19:1] (6:5:4:4:1): Wyłławia prorok wielkie rołkołfy przybytkow páńkich *RejPs* 125, 38v; Iż żaden niewierny nie mógł wnidz do kościoła Páńkiego/ aż łie fkończyły plagi gniewu iego *RejAp* 132, 89v *marg*, 131, 185, 185v, Ee4v; *RejPos* 183v, 238v *marg*, 293v *marg* [2 r.]; *RejZwierc* 170v; Pálmie podobien/ y cedrom Libáńkim Cnotliwy kwitnie: fzczép/ który w páńkim Rołkołznym będzie pałacu władzony *KochPs* 140, 78; A gdzież [!] łie chcelz obroćić licha dułzo moiá? Mułfz iść do Páńkiego gurniego pokoiá *WisznTr* 28; IEłtem połłaniec wielkiego Boga fkrzydłáty/ Dóm Páńki opuściwłzy/ przyfzedłem tu ná ty Podniebné wáłzé kráie *ZawJeft* 5; *LatHar* 52, 53, 608.

»pański dom, kościół« = *człowiek jako mieszkanie Boga* [*szyk* 1:1] (1:1): Serce kościół Páńki. *RejPos* [203] *marg*; Wyrzuć [...] z fercá mego/ gniew/ zazdrość [...]. A niech będzie czyłty y páńki dom twoy/ y komorá krolewłkiego pokoiu twego niech będzie iáko niebo. *SkarKaz* 438b.

»dom, przybytek pański« = *ogół wiernych, Kościół jako ogół wiernych; domus Domini Vulg* (3:1): *Leop 2.Par* 26/21; Wołá służyć Báłwochwálcom y cudzoziemcom/ niżli być wolnymi w domu Páńkim *BibRadz* I 156a *marg*; *RejPos* 139v; Piotr iáko práwy páłterz y gołpodarz domu Páńkiego/ zbiera w kupę y zgromadza włzytkie wierne Páńkie *WujNT* 398.

»gora pańska« = *królestwo boże* (1): wftápmy ná gorę páńką/ á do domu bogá Yakobowego *KromRozm III* G5.

»kościół pański« = *Matka Boska nosząca w łonie Chrystusa* (1): Prołłá cya nabłogofławnyełłá dzyewyce maria kołcyelye páńky fwyątnyco ducha fwyátego abi fya prziczinyła zamną. *BierRaj* 17.

»miasto pańskie« = *kościół* (3): A iż tu dáley Ian fwięty wypifuie drogość kámienia s ktorego fą ty fundámenty záłożone pod tymi mury thego miáłtá Páńkiego/ to iest Zbioru wiernych iego *RejAp* 183v, 170 *marg*, Ee2.

»miecz pański« = *kara boża; gladius Domini Vulg* (5): Miecz Páńki nápił łie krwie *Leop Is* 34/6; *BielKron* 50; ábowiem miecz Páńki á pomłtá nie omylna Páńka záwždy iest pułzczona ná fwiát *RejPos* 334v; *WujNT* 462; *PowodPr kt*.

»miecz pański« = *słowo boże* (4): *RejAp* 24 marg, 24v, Eev; bo kiedyby tylko łowem Bożym ná nas [ksiądz Powodowski] walczył/ łatwieyby nas zwyciężył/ bo z łafki Bożey/ mieczowi temu páńfkiemu/ ná odpor być niehcemy. *NiemObr* 19.

»naczynie pańskie« = *św. Paweł* [szyk 2:1] (3): *RejZwierc* 177v; Co zá miecz gárdło twoie przecinał? gárdło náczynia Páńfkiego/ ktoremu fię niebo dziwuie *SkarŻyw* 595; *LatHar* 127.

»owieczka (a. owca), stad(k)o, owczarnia, trzoda pańska(-ie)« [w tym: *stadko a owieczka* (1)] = *wiemy(-i)* [szyk 67:2] (24:21:13: 12): *KromRozm III* H4 marg, M8v; *LubPs* S2 marg; Páłterze są/ kthorzy nád trzodą Páńfką tzuia/ y tzyłtym pokármem łowá Bożego/ Owietzki Pána Kryftułowe karmią *KrowObr* 4, 4 [2 r.], 130; *RejWiz* 71v, 81; będąc oni [Sztankar i Sarnicki] wilkami iádowitymi iáwnymi/ zmyłláia fye być Páłterzami Bożymi owieczek Páńfkich *OrzList* g4v; *RejZwierc* 104; iákoż fie ma łpráwować thá miła á wierna owieczká Páńfka/ áby łtáteczność łwą záchowála temu Pánu łwemu? *RejAp* 37, [13]v, 35v [2 r.], 36, 36v [2 r.], 37 [2 r.] (12); ábyście páłli tę trzodę Bożą w opáłhrzności á nie w przymułzeniu/ [...] ále będąc przykłádem łtádu Páńfkieu. *RejPos* 301v, 26v marg, 84v, 122v, 123 [2 r.], 123v marg (19); *RejZwierc* 39v, 40v, 120, 131, 186, 186v, 192; Zaden tedy wrzędny Páłterz áni Kápłan w Owczárni Páńfkiey nie iest/ kthorzyby nie włzedł przez drzwi iemu kluczem otworzone przez Piotra *WujJud* 30v, a8, 6 marg, Nn2; *WujJudConf* 5v, 157; *RejPosRozpr* c2, c2v; *KarnNap* A2; *SkarJedn* 71; *NiemObr* 28, 43 [2 r.]; *ArtKanc* O; *WujNT* 349, 390 marg, 462, 1.Petr 5 arg, s. 807, Aaaaaa4v.

»winnica pańska« = *wierni* [szyk 24:1] (25): Abowiemci nigd niemoże pierwiy w winnicy páńfkiei być/ iłzby go pán przes łowo a ducha łwe⁸⁰ łwiętego wezwał. *MurzNT* 96; *KromRozm III* Q; *LubPs* S3v marg [2 r.]; *KrowObr* 5; *RejAp* [13]v; Winnicá Páńfka narod ludzki. *RejPos* 59v marg, 58v marg [2 r.], 61 [2 r.], 61 v marg, 144, 250v, 284, 346v; *RejZwierc* 41 marg, 190, Bb2v; *WujJud* 17v; Sam S. Nicetá [...] boiázn Bożą y dołkonále cnoty w łercá ich łzczepił/ [...] iáko wierny robotnik páńfkiey winnice/ y roley Bożey. *SkarŻyw* 298; *GrochKal* 16; *WujNT* 39; *PowodPr* 30; *KlonWor* 45.

b. *Pozostajcy wobec Boga w stosunku zaleźności wzorowanej na międzyludzkiach stosunkach społecznych; wybrany przez Boga* (478): *LubPs* cc3v; *KrowObr* 108v; *Leop* *B4v; choć tedy żywiemy/ choć vmieramy/ Páńfcy iestelmy. *BibRadz Rom* 14/8; *RejAp* 48v; *RejPos* 266v, 313; *GrzegŚm* 5; A dla tego częłto ie [Anioły] Pifmo S. łilámi álbo moczarmi y załtępem Páńfkim zowie. *KuczKat* 20; *WujJud* 32; *SkarŻyw* 501; Drogi Páńfki łpiewaczku/ iuz nam nie záłpiewałz/ Bo w lepfzey tám rádości wiecznie odpoczywałz. *WisznTr* 15; łwięci Wyznawcy/ Dźiewice Páńfkie/ [...] modłcie fię zá námi. *LatHar* 473; *WujNT Luc* 2/26, *Rom* 14/8.

W przeciwstawieniu: »pański ... Baalowy« (1): Potym rzekł záfie Eliałz do ludu: Iam ieden łam zołtał Prorok Páńfki/ á prorokow Báalowych/ iest czteryłtá y piędzdiełtáth mężów *Leop* 3.Reg 18/22.

W charakterystycznych połączeniach: *dziewica pańska(-i -ie), gromada, kochanie, miły, niewinny* (2), *pokolenie, przelożony, rada, szafarz, łpiewa(cze)k* (2), *wikary, wojsko, zastęp(y)* (2).

Wyrażenia: »anioł pański« = *angelus Domini a. Dei PolAnt, Vulg* [szyk 127:3] (130): gdy Heród vmarł/ oto Angioł páńfki vkázál się wełnie Iosephowi w Aegyptie *MurzNT Matth* 2/19, *Luc* 1/11; *LubPs* 12 marg, I2v, 13, V6, hhv; *RejWiz* 155v, 156; Y zełlan iest Angioł Páńfki łwięty Ráchffál/ żeby oboie ono ludzi vzdrowił *Leop Tob* 3/25, *Gen* 16/7, 9, 21/17, 31/11, *Ex* 14/19 (18); *KochZuz* A5 [2

r.]; Tedy Anyoł Páńłki záwołał nań z niebá/ Abráhámie *BibRadz Gen 22/11, Gen 16/7, 9, 10, 11, 22/15 (31)*; Ktorego to Zyáwienia/ [...] temu Ianowi świętemu przez Duchá świętego y przez Anyoły Páńłkie [...] Ípráwá á położenie tá iest wżytká. *RejAp AA6v, 51v, 55v, 120 [2 r.], 132, 159v (12)*; *RejPos 18, 25, 42v, 50, 71v (21)*; *RejZwierc 86, 127, 199 [2 r.], 205*; *RejPosRozpr b3v*; *BudBib 4.Esdr 1/40*; *BudNT Act 7/30, 8/25[26], 12/7*; *CzechRozm 8, 47, 48, 51v, 133v (9)*; Wkoło bogoboynych páńłki Anyoł ftáwi Obóz nie dobyty/ y ten ie wybáwi. *KochPs 47*; *CzechEp 265*; *LatHar 10, 480, 686*; *WujNT Matth 1/20, 24, 2/13, 19, 28/2 (13)*; *SiebRozmysł K3v*.

»archanjoł pański« (2): Ewanyelia ná dzyeń Micháła świętego Archánioła Páńłkiego *RejPos 328v, 329 źp*.

»błogosławiony pański« = *benedictus Domini Vulg, PolAnt (4)*: *Leop Is 65/23*; áni więcey z zátrwożeniem będą rodzić/ ábowiem łá náłieniem błogosławionych Páńłkich *BibRadz Is 65/23*; iako ono wpierwżych księg: Moiz. w Rozdz. 24. Wnidz błogosławiony Pánie/ co miał przełożyć. Wnidz błogosławiony páńłki *BudBib b2*; Poydziesz fortunnie/ ô błogosławiony Páńłki/ przed ołtarz Bogu poświęcony *GrochKal 26*.

»duch pański« (10): Roskáłz náłz Pánie/ że dworzánie twoi kthorzyc fluzá/ possukáią iákiego Hárffilty: yż gdibyćie iáł łámác duch Páńłki zły/ grał ná Hárffie/ áwoćby nieták ciężłko było. *Leop 1.Reg 16/16*; Siedm lamp pałájących iuz łam Apołtoł wyłóżył/ iż łá fiedm duchow Páńłkich/ kthore pochodzą z máyestathu Páńłkiego. *RejAp 49, 34v marg, 36, 49, 130, 159v [2 r.], Dd2*; Pátrzayże záłię Tobiałzá/ pátrzayże Abráámá/ Lotá/ y inych wiernych Páńłkich/ iż wżędy duchowie Páńłcy á Anyeli Páńłcy Ípráwowáli pocźciwe Ípráwy ich *RejPos 115v*.

»kościół pański« [*szyk 112:1*] (113): *KromRozm III M4*; Przipominánie iákie fie obrzydłe wżeteczeńłtwá á Íprołności w Páńłkim kołciele [...] dzyeia. *LubPs R3v marg, A4v, D3v, E marg, E2 marg, F2 marg (36)*; *KrowObr 123*; *RejWiz 140*; *BibRadz *4v, I 351a [2 r.], Ez 39 arg*; *KochZg A4*; Kołcioł święty Páńłki/ to iest Zbior wżytek iego po wżem łwiátu rołprołzony/ ten iest záwždy ná wielkiey pieczy v niego *RejAp AA6v, CC2v [2 r.], 5v, 6, [13]v, 26v (38)*; *RejPos A6, 49 marg, 51, 51v, 57v (22)*; Tákowa zgodá/ miłóść/ y iedność w pirwżym onym kołciele Páńłkim záwždy kwitnęła *RejPosWiecz² 94*; *BialKat 161*; *WujJud 86*; A ták wżyłcy tákowi/ ktorzy [...] do Kołcioła Páńłkiego opáčny Regiment przywodzą y wnołzą/ łámi fie wydawáią iáwnie/ iż nie łá potomkowie Apołtołow Kryłtułowych. *WujJudConf 125*; *RejPosWstaw 143v*; *KarnNap ktv, B*; *SkarJedn 68*; *SiebRozmysł K3v*.

»lud, naród pański« = *naród izraelski; populus Domini Vulg, PolAnt [szyk 24:2] (25:1)*: Przewrácał fie v nog iey [*Debory*] Írodze zá mordowány/ On złołnik który trapił narod Páńłki wybrány. *LubPs hhv, T4v, gg6, hh*; Vćzynił [!] thedy Ioiádá kápłán przymierze miedzy Pánem/ y miedzy Krolem/ y ludem/ áby był ludem Páńłkim *Leop 4.Reg 11/17, Num 16/3, Iudic 5/11, 1.Reg 11/7*; *BibRadz Deut 23/8, 2.Par 23/16*; *RejAp 30, 30v, 67v*; A nędzny narod żydowłki/ á wierny on lud Páńłki był w ten čás w wielkim á w okrutnym vćifnieniu *RejPos 127, 103, 195v, 214v, 275, 283v, 296v*; *KuczbKat 385*; *RejZwierc 205, 205v*; *WujJudConf 213v*; GDy z okrutnéy Bábilony Páńłki lud był wyzwolony/ Człowiekowi ták łye zdáło/ Iákoby mu łnić łye miáło. *KochPs 190*; *SkarKaz 633b*.

»lud pański (a. ludzie pańscy)« = *wierni [szyk 8:1] (9)*: Obietnicá odpułzczenya grzechow/ kthora przyść myáła hoynie ná wierny kołcioł á zebránie Páńłkiego ludu wiernego. *LubPs Gv marg*; *Prot*

C2; *RejAp* 185v; iż płacz á łzy iáwnie fie wylewáią z oczu [...] vćífnionych wiernych ludzi Páńfkich. *RejPos* 166v, 57v, 166v, 187v, 313, 314v.

»miłośnik pański« = *umiłowany, wybrany przez Boga* [szyk 21:2] (23): *BielKom* D2; *LubPs* hh6; śmierć [...] nie będzie miała mocy żadney nád tákimi miłośniki Páńfkiami *RejAp* 174, AA3, BB6, 10 [2 r.]; Słuchayże co Abráám mowi on święty Pátriárchá á wielki miłośnik Páńfki *RejPos* 228, 14, 120v, 138v, 139v, 297v; *RejZwierc* 69v, 152v; Miéymy my w vczćiwości páńfkie miłośniki. A próśmy ich pokornie/ iżby fie modlili. Iżebyfmy téy/ co oni/ łáfki doftąpili. *SiebRozmyśl* Bv.

»namiestnik (a. namiastek) pański« = *ksiądz, papież* (4): *RejAp* BB2, Ee3v; Otoż małz Papieža/ othoż małz namiáftká Páńfkiego / othoż małz zwirzchność przełożeńftwá iego *RejPos* 301; Rozdziel łobie włzytkę łpowieź ná cztery części [...] liczbę śmiertelnych [grzechów]/ ile być może/ namiestnikowi Páńfkiemu y łędziemu łumnienia twego opowiadáiąc. *LatHar* 137.

»niewolnica pańska« (1): Oto niewolnicá Páńfka [*ancilla Domini*] niech mi będzie wedle łłowá twego. *BudNT Luc* 1/34[38].

»pomazaniec pański« = *Chrystus* (2): Y wziął był [*Symeon*] obietnicę od Duchá świętego/ iż nie miał vmrzeć ázby był pirwey ogládał pomázáncá Páńfkiego. *RejPos* 55v; *LatHar* 403.

»pomazaniec pański« = *władca, król; christus Domini Vulg, PolAnt* (6): *Leop* 2.Reg 19/21; [*Dawid mówi.*] Ale mnie vchoway tego Pánie ábych fie miał tárgnać ręká łwoią ná pomázáncá Páńfkiego [tj. *Saula*] *BibRadz* 1.Reg 26/11, 1.Reg 26/9, I 358c marg; Tám [*przed ołtarzem*] šíę małz wziąć/ Pomázáncze Páńfki/ Ná obronę łwych y ná łtrách Pogáńfki. *GrochKal* 26, 16.

»poseł pański« = *nuntius Domini PolAnt* (12): *RejWiz* 179; Aggeufz tedy pofeł Páńfki według pofelftwá Páńfkiego/ mowil do ludu *BibRadz* Agg 1/13; *RejPos* 119, 120, 241 marg, 269v [2 r.], 270 (9); *RejZwierc* 42.

»posełkini pańska« (1): oto pofelkyny panfka łthan my fyą podluk łloua twego *PatKaz* III 90v.

»prorok pański« = *propheta Domini Vulg, PolAnt* [szyk 18:3] (21): gdy zábijałá Iezabel Krolowa proroki Páńfkie/ on zebrawłzy ich łto/ pokrył ie w iáfkiniach *Leop* 3.Reg 18/4, 3.Reg 18/13 [2 r.], 22, 22/1, 4.Reg 3/11, 3.*Esdr* 6/3; Y niemáłz że tu iákiego Proroká Páńfkiego/ żebyfmy fie przezeń porádzili Pána? *BibRadz* 4.Reg 3/11, 1.Reg, 2 arg, 3.Reg 22/7, I 203d marg, 2.Par 28/9; *BielKron* 62v; *RejAp* 92; *RejPos* 115v, 309v; *HistHel* B3, D2; *SkarŻyw* 483; *WerGośc* 203; Tám [*w niebie*] iefł łławna oná liczbá wiernych Páńfkich Prorokow. *LatHar* 596.

»stworzenie pańskie« = *to, co jest stworzone przez Boga, zwłaszcza człowiek* [szyk 6:1] (7): *LubPs* A5; Bo pátrzay ná iákim łą oni [*aniołowie*] włpomożeniu/ Tu Páńfkiemu wiernemu káždemu łtworzeniu. *RejWiz* 155v; Pan ludzi ludźmi karze/ drugye wodámi/ drugie źwirzety/ drugie ogniem/ wiáthrem/ y włzytko łtworzenie Páńfkie iefłh záwždy łnstrumentem gniewu iego *RejAp* 131v; *RejPos* 70v, 78, 303; *SzarzRyt* B2.

»Syn pański« = *Chrystus* (3): *RejAp* 32v; iż y łnłzy Prorocy tego to przyłwego [!] zbawiciela á fyná Páńfkiego z nim w Bołtwie iedyne⁸⁰ Aniołem Bożym częfto mianowáli. *RejPos* 150, 325v.

»święty pański« (11): I táłże teź okrázylí Moizéllá wyernego/ Aaroná brátá yego łwytego Páńfkyego *LubPs* Y3, Z3; *RejAp* 41, 147, 169v, 182v; *RejPos* 286 [2 r.], 321v, 330; iż wiele pożytecznych rzeczy vczę łye s tego włpomínánia łwiętych páńfkich/ stego łwiata zefłzłych *BiałKat*

153v; *NiemObr* 20, 170; *ArtKanc* O14v *żp*; A więdz/ iż święci pánfcy/ którzy iuż fą w niebie/ Zą wielką to poćiechę miéwáią v siebie. *SiebRozmyśl* Bv, K3v, K4v.

»wybrany (a. przebrany), przeżrzany pański« [szyk 16:1] (16:1): Prorok wyfláwia dobrotliwóci bótkie ktore fie iáwnie ná przebránych pánfkich okázuią *RejPs* 213v; Daud był panfky wybrani *RejKup* n5; *LubPs* V3, aa4, ee3; *RejAp* 41; iż mu fie też wżytko wfpák/ á nie ták iáko themu wiernemu á przeżrzánemu Pánfkemu [tj. św. Pawłowi]/ ząwždy obroćić muśi. *RejPos* 285, 58v, 74, [279], 315; *KochPs* 161, 193; Tám z poglądnia ná przeiáfne oblicze/ y niewypowiedziáną chwałę Krolowey Niebieskiej/ [...] bezmierney fię rádości wybráni Pánfcy nápełniáią. *LatHar* 596, 261, 323, 604.

»zb(i)or, zebranie, zgromadzenie pański(e)« = *coetus a. ecclesia Domini PolAnt* [szyk 31:1] (21:12:5): *RejPs* 147v; Nie pocziwego łozá fyn nie ma być przypufzczon do zgromádnienia Pánfkiego *BibRadz Deut* 23/2, *Deut* 23/1, I 113c *marg*, *Deut* 23/3 [2 r.], 1 *Par* 28/8, I 346; iáko iuż Ian święty pod figurą siedmi kościołow opowiada od Páná wżytkim kościołom/ tho ieft zbiorom Pánfkim łáskę y błogolláwieńtvo. *RejAp* BB7v, BBv, 5v, 6, 6v, 26v (10); *RejPos* 51v, 103v, 213, 214, 216, 349; *GrzegŚm* 63; Iż ípráwiedliwy człowiek zákwitnie w zebrániu Pánfkim *RejZwierc* 51v; *KochPs* 41; pracę y robotę fwoię/ ktorą około zborow pánfkich podeymował/ w liście do Korintczykow/ páśieniem názywa *NiemObr* 39, 28, 33, 34 [2 r.], 38 [2 r.], 47, 48, 94; *WisznTr* 7.

W przén (22) : *RejAp* 119, 170v, 171, 190, Ee4; Pátrzayże co to ieft zá vrząd [...] káždego tego páfterzá Pánfkiego/ ktoregokolwiek tu Pan poftánowić raczył/ nád tymi wdzięcznymi á miłemi owieczkami fwemi. *RejPos* 123; iáko Páweł s. á on fąd [= *naczynie*] wybrany Pánfki niechciał fobie tey mocy przywłázczać *RejPos* 214v, 319; Iuż tu ieftis zoftál tym winarzem Pánfkim trzebá robić á kopác w tey winnicy święthey iego *RejZwierc* 41, 192 [2 r.], Bbb3; Bo kto w pánu wezwan niewolnikie^m/ wyfwobodzonym pánfkim ieft. *BudNT* 1.Cor 7/22; *NiemObr* *ktv*.

W charakterystycznych połączeniach: *pasterz pański(e)*, *pirwodruk* (2), *sąd*, *szafarz*, *winarz*, *włodarz* (3), *wojsko* (2), *wyswobodzo*, *zawodnik*.

Wyrażenie: »oblubienica pańska« = *kościół* (8): A ták włáfniey to widzenie tey niewiáfty/ ták iákochmy flyfzeli/ á tey oblubienicy Pánfkiej/ tho ieft Kościołowi iego świętemu przywłázcżono być ma. *RejAp* 99, BB4v, 99 *marg*, 99v [2 r.], 103v, 158, Ee2v.

c. *W połączeniu z rzeczownikiem oznaczającym część ciała* (246) : A wżak fię y mowyc niechcze. Iako ty obrazy tczyemy Acz wnich panfką twarz wydzymy. *RejKup* k2v; *RejAp* Dd3.

W przén (244) : Tákżeby też ci ítanowie od Páná przeżrzeni/ [...] gdyż fą iáko zwirzchni członkowie poftáwieni nád inemi członki Pánfkimi. *RejPos* 281.

Wyrażenie: »ramię pańskie« = *pełnomocnik Boga* (1): Wiemy iáfnie z pífmá o Synie Bożym/ kthórego tóz pímo zowie [...] Sługą Pánfkim/ y Ramieniem Pánfkim *BiałKat* a4.

a) *Metonimicznie*: *Bóg* (242) : Wziáłem tedy kubek z ręki Pánfkiej/ y nápawałem z niego wżytki narody do których mię Pan poftál. *BibRadz Ier* 25/17, *Num* 11/18; Atoć ieft głos ludzi niewinnych/ kthory wftáwicznie brzmi w wżoch Pánfkich *RejAp* 61v, 20, Ff3; iáko cie pímo zowie/ iż prochem/ błotem/ á nikczemnym źdzyebłkiem przełomionym przed nogámi Pánfkimi. *RejPos* 198v, 255v; *RejZwierc* 184v; Temi fłopniámi góry świętéy doftápiémi/ Y twarz pánfką (da pan Bóg) ná oko

167 (16); *RejZwierc* 5; *RejPosWstaw* [41⁴]v; *BudBib Eccli* 10/4, 5; *KarnNap* G3; *KochPs* 114, 178; Lecz po piątym dniu rękę Pańską poznał: koń który nąd inne ząwždy był ćichy/ zębami go ftargał *SkarŻyw* 58, 384; PAńska ręką mię dotknęła/ Wlzytkę mi radość odieła *KochTr* 17; *MWilkHist* Ev, F2v; *ActReg* 108; Oddawanie łamego siebie w ręce Pańskie/ ná ten čás/ kiedyć długie fráunki/ ábo pokuły dokuczaią *LatHar* 591, 328, 651, 680; ramię Pańskie komuż iest obiawione? *WujNT Ioann* 12/38, *Luc* 1/66, *Act* 11/21, 13/11; *CzahTr* G4, H3v [3 r.].

»usta pańskie« = *Bóg mówiący; os Domini Vulg* (32): Tu prorok ftrafzliwą sentencyą wydał wty pańskimi *RejPs* 122v; *RejWiz* 129; *Leop 3.Reg* 13/21, *2.Par* 36/12, *Is* 1/20; *KochZuz* A2; *BielKron* 94; *RejAp* 27v, 88v, 102v, 146v, 162 *marg*, 165, Ee2; Gdyż im tho było z dawná obiecano á zálubiono/ y wty włafnemi Pańskimi [...] opowiedziano *RejPos* 195v, 3, 54v, 65v, 117, 149 *marg* (11); Zadne písmo nie pewnieifze iedno z vft pańskich. *RejZwierc* 42 *marg*, Bbb3; *RejPosRozpr* cv; *BudBib Esdr* 1/28, 46[47]; *NiemObr* 171; *ReszPrz* 102.

Wyrażenie *przyimkowe*: »przed oczyma pański(e)mi; w oczu pańskich« = *wobec Boga, w ocenie Bogu; in oculis Domini Vulg, PolAnt* [szyk 12:1] (12;1): O Ozyafye królu fwyádłfy písmo/ iz czynił co było práwego w oczu pańskich/ to yeft/ co fye Bogu podoło. *KromRozm I* N4v; iefliże naydę łáfkę przed Pańskimi oczymá/ przywiedzie mię zás *Leop 2.Reg* 15/25, *Is* 49/5; Smierć miłofiernych iego iefth droga przed oczymá Pańskimi. *BibRadz Ps* 115/15, *Deut* 9/18, *Iudic* 2/11; *RejPos* 179v, Ooo3v; iz dla tego/ iz vczynili złość przed oczymá Pańskimi/ odstępując od woley fwięthey iego [...] Pan Bog też ząwždy opuľczzał ie *RejZwierc* 258, 175v; iz ći ia tu nic nie mowie/ o pokorze y vniżaniu fie zmyflonym Mnichowskim obłudnym: ktore ták brzydkie y omierzłe iest przed oczymá Pańskimi/ iáko y oczy wyniofle y ferce nadęte. *CzechRozm* 211v; *KochPs* 168; *WerGośc* 203.

d. *Którego Bóg jest podmiotem: wykonawcą, sprawcą, nosicielem stanu* (2526) : *TarDuch* D7v; Tu prorok wołobie grzełfnego człowieká nárzeka ná opuľczenie pańskie *RejPs* 129v, 167; Błogoławiony który dotknięciem pańkiem má ferce miekkie i młodociané. *MurzHist* I; *KromRozm III* B8v [2 r.]; A tu fie poddawa rozładkowi Pańskiemu/ áby on łam był miłofiernym fędyziam káždy nieprawości iego. *LubPs* L4v, B3 *marg*, E3, Q2v *marg*, S4v *marg*, S5 *marg* (17); *KrowObr* 111; *RejWiz* 52v, 128v *marg*, 145, 185v, 188; *Leop Num* 27/4, *Ios* 7/15, 11/20, *Iudic* 5/11, *Ps* 3/8[9], 106/24, 146/11; Abowiem w Bibliey łą dwoiákie kłięgi/ iedny ktore z dawnych lat oprócz wľzech wľporow w vcźciwości miano/ iáko ty ktore łą prawie z łamego podania Pańskiego *BibRadz* *5v, *Ex* 14/13, I 136b *marg*, *Is* 36/10, *Mich* 6/5, *Eccli* 33/8; *BielKron* 30, 32 *marg*, 35v, 87; *RejAp* CC4, 36, 42 *marg*, 154, 173, Ff, Ff3; á Pan [...] miał iáko przez łen á iáko przez pálce pátrzyć ná to iey [łódki, tj. *Kościola*] zátrozenie [...]. A przyczyná iest tego niedbánia Pańskiego napřednieyła/ grzech *RejPos* 49, 13v, 17, 29v, 51 *marg*, 70v (35); A ták człowiek poczćiwy fłyfząc ták frogie poľtráchy Pańskie/ [...] áby był ná wľzem pilen tey fprawiedliwości fwiętey *RejZwierc* 56v, 40v [2 r.], 46v, 56, 115v, 179, 198; *WujJudConf* 90; *BudBib Eccli* 15/11; *BudNT 1.Cor* 2/16, 14/38[37]; *SkarJedn* 3; *KochPs* 32, 52, 55, 75, 92 (9); *SkarŻyw* [407], 481; *ZawJeft* 6; *GrabowSet* R2v; *OrzJan* 110; *LatHar* 161 *marg*, 324, 393 *marg*; *WujNT Rom* 11/34, *1.Cor* 2/16, s. 581 *marg*; *WysKaz* 32; Bo któż poznał vmył Pańki? *SkarKaz* 310a, 350b, 420a; *CzahTr* B, G2v; *SkarKazSej* 682b, 686b, 706b; Nie bez Pańskiej porády wáľzá wola była *SapEpit* B4v.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (12): *RejPs* 138v, 193v; *RejKup* o2; ále y fłowomiego Páńłkim [...] iużechmy nie duáli. *RejPos* 132v; *KarnNap* A4; Zdarz to wieczny Boże/ z páńłkiewfwéy litości *KochPs* 28; Bądź ná wieki pochwalon/ wiekuiŧy pánie/ A co iest wola páńłka twoiá/ niech fye ftanie. *KochPs* 135, 27, 39, 57, 98, 132.

W przeciwstawieniach: »pański... czarta, świecki« (2): A iákoż fie świecka myli s Páńłką zrownác może. *RejWiz* 182v; Rádá Páńłka nieomylna ná rade czártá omylnego. *RejPos* 240 marg.

W porównaniach (8): Abowiem fłowá páńłkie czyŧłíŧe fá nád perły y nád frebro ná iáfnieyŧŧe *RejPs* 17v; Obietnice Páńłkie iáko frebro przepłáwione. *LubPs* Ev marg; Słowo Páńłkie iáko myecz ogniŧthy fpráwą duchá fwiethego przenika fercá ludzkye. *LubPs* E3 marg, G4v marg; wnet weźmie onę obietnicę Páńłką iáko cukier lodowaty *RejAp* 89; włęknimy fie ftráŧzliwego głófu Páńłkiego/ ktory iáko lew krzyczy ná nas [...] przez Proroki fwoie *RejAp* 95v; Słuchay iáko Ezáiafz/ iáko gromy fłowy Páńłkiemi mowi do ciebie *RejPos* 226, 64.

W charakterystycznych połączeniach: (nie)bytność pańska(-ie, -i) (2), chęć (2), dotknięcie, dozór, kochanie, litość (6), myśl (2), nawiedzenie, niedbanie, nienawiść, obrzydzenie, odkupienie, odpowiedź (2), omierzenie, omieszkanie (2), opatrzenie, opuszczenie, pilność (4), pociecha, podanie, pogrozenie (pogroźki przegroźki) (4), pokuszenie, porada, postrachy, pośmiewisko, powód powołanie (7), praca, proba (2), prorocstwo (4), przestrzezenie (przestroga) (4), przymuszenie, przypowieść, przyście (3), przytomność, rozkosz, rozmowa (2), rozsądek (4), siedzenie, skazanie (3), skutek [= dzieło] (2), sprawiedliwość [=sqd] (13), staranie (2), śluby (2), świadectwo (2), umowa (2), umysł (3), uniżenie, uraczenie, uskarżanie, usprawiedliwienie (4), uzdrowienie, wesele, wiadomość (wiedzenie) (3), władza (3), wołanie (2), wyrzeczenie, zakazanie (3), zapowiedź, zaszczycenie [= obrona], zaślubienie (6), zawołanie (4), zbawienie (wybawienie) (3), zdanie, zjawienie (3), zmowa, zwierzenie, zwycięstwo (2), żałość, życzliwość.

Wyrażenia: »błogosławieństwo(-a) (a. (u)błogosławienie), dobrorzeczenie pańskie« = *benedictio Domini Vulg* [szyk 28:3] (30:1): *RejPs* 34; Dobrorzeczenie Páńłkiewe/ czyni wżego hoyność *BielKom* B7; Iáko fluby fwe pánu oddawác mamy chcemyli nád fobą obietnice błogofłáwyeńŧw Páńłkich odnieść. *LubPs* O2v marg, K3 marg, cc5v, cc6; *Leop Gen* 26/29, *Ps* 128/8; *RejZwierz* 86; *BibRadz* I 1; *RejAp* 69v; Bez Páńłkiego vbłogofłáwyeńia trudno czo zrozumieć. *RejPos* 135 marg, 44, 81v, 85; *BiałKat* 148v; Ci co bywáli záwždy z mądrą głową/ Błogofłáwyeńŧwo Páńłkie fzczeńciem zowá. *RejZwierz* 229, 127, 140v, 141, 190; *WujJud* 189; *CzechRozm* 137v, 145; *PowodPr* 5, 60; *SkarKaz* 633b; *CzahTr* F3; *GosłCast* 6; *SkorWinsz* A3; *RybWit* [A]v.

»pański boski« [od: *Pan Bóg*] (1): ukazowáliŧmy wielki niepoádek w sprawach sług kościelnych, z czego się jáŧnie znaczy, że słowo pańskie boskie jest uciŧniono *Diar* 70.

»cuda, dziwy pańskie« (4:1): Przecz fobie ma wierny przypominác pirwŧze cudá Páńłkiewe/ ktore Pan nád miłóŧniki fwoimi okázowál. *LubPs* Z4v marg, dd4 marg, dd5 marg; ludzie znákomići We wŧzytkim Izráhelu nagle fá pobići. Imo to wŧzytko przedsię óni nie przeŧtáli Swych złoŧci/ áni dziwów páńłkich vwažáli. *KochPs* 116, 115.

»z dopuszczenia, z dozwołenia pańskiego; za dopuszczeniem pańskim; bez dopuszczenia pańskiego« [szyk 29:1] (23:3;2;2): A iefli co s Páńłkiego przydzye dopufzczenia/ Iuż wŧzytko wdzyęcznie przyimuy *RejWiz* 62, 139; Duch teź Páńłki wyŧfedł od Saulá/ á wzruŧfál go zły Duch/

z dopuśczenia Pánłkiego [*et exagitabat eum spiritus nequam a Domino*]. *Leop* 1.Reg 16/14; *RejAp* BB2, 23, 36, 57, 58 (10); á iuz [czart] był zołtał kłiążęciem fwiáthá tego z dozwołenia Pánłkiego. *RejPos* 76v; Obiegł gi [*Jeruzalem*] iuz írogi á widomy nieprzyiaciel ze wńzech łtron/ zá dopuśczeniem Pánłkim *RejPos* 197, 50, 164 [2 r.], 212v, 217v, 218v (13); bo then [*nieprzyjaciel*] nie może ná cię ani ręki podnieść bez dopuśczenia Pánłkiego. *RejZwierc* 262, 124v, 152, 200.

»głos pański« [*w tym: w nawiązaniach i tłumaczeniach Ps 28 (25)*] = *vox Domini Vulg, PolAnt* [szyk 69:1] (70): Yeden bog yełt/ y yeden Kryłtus/ yeden kołcyoł/ y yedná łtolicá/ ná łkále głołem pánłkim vgruntowána *KromRozm III* O2; *LubPs* G4, G4v [7r.]; Iákie tu wierne dułze rołkołzy miewáiá/ Ktore Pánłkiego głołu z rádołciá czekáiá *RejWiz* 194; Głos Pánłki w mocy: głoł Pánłki w wielmołności: Głos Pánłki wykręciájący Cedry: y połamie Pán Cedry Libánłkie. *Leop Ps* 28/4-5, *Ps* 28/3, 9, *Is* 66/6, *Ier* 38/20, 44/23; Y łzemráli w namiecięch łwoich/ á nie byli połłufzni głołowi Pánłkiemu. *BibRadz Ps* 105/25, *Is* 66/6, *Mich* 6/9; *BielKron* 62v; Tu iuz tenże głoł Pánłki ktory Ian łwięty łłyłzał z niebá dokłáda/ co łie będıe działo po vpadku tego Bábiloná nęđznego. *RejAp* 151, AA3, 11, 11 v [3r.], 12v [5 r.], [14]v [2 r.] (24); *RejPos* 274v marg [2 r.], 332v; *RejZwierc* 102, 178, 258v, 260; *WujJudConf* 157; *BudNT Act* 7/31; Głos pánłki dełzce łeie/ głoł pánłki gróm írogi/ Y okrutné pobudza ná powietrzu trwogi *KochPs* 40, 40 [5 r.], 122; *ArtKanc* K2v, K12; *LatHar* 346 [5 r.], 347 [4 r.]; *WujNT Act* 7/31; *SkarKaz* 347a.

»gniew (a. rozgniewanie), popęđliwość, pi(e)rzchliwość, srogość, furyja, zapalczywość pańska(-i, -ie)« [*w tym: gniew i popęđć (1)*] = *furor a. ira Domini Vulg, PolAnt* [szyk 140:9] (141:3:2:2:1:1): *RejPs* 42v marg, 76, 118, 129v marg, 158; Iż człowiek zucinku łwego łełt godzien gnięwu pánłkiego. *RejKup* Lv, z2v; *KromRozm I* G4; *MurzHist* Bv, V; W Tym Płalmie łełt modłitwá ku Pánu Bogu dułze łkrulzoney/ ktora ná łię czuie przyłzłá írogość rozgniewániá Pánłkiego/ zá łprołne złołci łwoie. *LubPs* B4v, K3v, L2 marg, R6v; *RejWiz* 130v, 149v, 161v marg, 163, Ddv; że łie vdáli łłużyć bogom innym/ [...] dla tego tedy rozgniewáliłá łe zapalczywość Pánłka ná the źiemię *Leop Deut* 29/27; Zrułłýłá łie łełłcze gnięwu pierzchliwość Pánłka ná lud Íráelłki *Leop 2.Reg* 24/1, *Num* 11/10, 32/14, *2.Par* 36/16, *Ier* 4/8, 50/13; bo pewnie gnięwu popęđliwołci Pánłkiey nád wámi łełt *BibRadz 2.Par* 28/11, *Iudic* 2/20, *2.Reg* 22/13, *2.Par* 19/2, *Is* 5/25, I 386a marg (10); *BielKron* 4 [2 r.], 92, 93; A tu iuz łłuchaymy co łie łtáło gdy piáthy Anyoł wyláł gnięwu Pánłki z báni łwoiey ná źiemię. *RejAp* 135v, BB2v, 122v, 132 [2 r.], 132v [2 r.], 135v (11); Iáko ich teł zálę wiele/ ktorzy odmieniali ty opočne łercá łwoie/ á wielkie pociechy bráli od Pána łwoiego: Iáko miáłto Ninięwen gdy miáło w zyemię wpaść zá írogim rozgniewánięm Pánłkim *RejPos* 65, 6 [2 r.], 6v, 12, 30v marg, 33 (45); Miełże thy łedno zbroię s pocźciwołci/ A helm ná głowę włoł pánłkiey írogołci *RejZwierc* 116v, B3 [3 r.], [28³]v, 40v marg, 64v, 119 (25); *WujJud* 192; *WujJudConf* 137; *RejPosWstaw* [110³]; *BiałKaz* L4v; A potym w gnięwie y popęđliwołci Pánłkiey [*Saul*] łełt z krołełtwá zrułcony *CzechRozm* 246v; *KarnNap* D; *KochPs* 117, 161, 162; *NiemObr* 7, 174, 180; *WerGołc* 207, 237; *WerKaz* 294; *KochPieł* 32; *GrabowSet* Q2v; *LatHar* [+10]v, 158; Ale oni łzyđłili z Połłow Bołłkich/ [...] ták dłuęo áł furia Pánłka przypáđła ná lud łego *PowodPr* 11, 76; *SkarKaz* 3a; *SkarKazSej* 667b, 683a, 707b.

»krołełstwo [= włádzá] (jełt) pański« = *regnum Domini PolAnt* [szyk 31:1] (32): Bo pánłkie łełt krołełstwo/ á on będıe panował ludu. *TarDuch* A4; *LubPs* G4, V3 marg, V6 marg, X5 marg,

cc5v marg, ff marg [3 r.]; *BibRadz* 1.Par 28/5; *RejAp kt*, 103; gdyż kroleństwo Páńskie á moc y dobrodzyeyftwá iego niewidome łą/ ále łą pewnieiŕze niŕ widome *RejPos* 326, 84v marg, 85 [3 r.], 247v marg, 313 [2 r.], 315 (12); Y iáko maŕz z áwŕzdy iŕt być opieki ŕwoiey/ y rozŕzyrzonego kroleŕtwá náđ łobą Páńŕkiego *RejZwierc* 179v, 131, 132v, 138v, 141v, 198v marg, 206v, Aaa4.

»łaska pańska« [w tym: z łaski pańskiej (36), za łaską pańską (10)] [szyk 182:20] (202): *BierRaj* 23v; *RejPs* 33v, 46, 54 marg, 55, 135v (9); Ach toć wielka łaska pańska kogo rozum rŕáđzy *RejJóz* F5v, A6 marg, E8v, K2, P4v, P7, Q4; *RejKup* B, 14, r4, Sv, f6, dd2v; *MurzHist* C2, D3, Fv, G3v, G4v; *MurzNT* A4, 58v, 96; *KromRozm III* N7; *MrowPieś* A3v; Iuŕ cie Bogu polecam towarzyszu miły/ Aby ŕie w Páńŕkiey łáŕce tve dzyatki mnoŕyły. *BielKom* C7, G5v; *GliczKsiąŕ* C7, 14; Nye widzyálem ya nigdy człeka poboŕnego/ Iŕby mu z łáŕki Páńŕkyey czego nye doŕtáło *LubPs* K2, E4 marg, H3 [2 r.], I3v marg, K2v marg [2 r.], L3 (20); Ale byŕ był namędrŕzym/ byŕ był y ányołem/ Przedŕię bez Páńŕkiey łáŕki z áwŕzdy bęđzyeŕz wołem. *RejWiz* 137v, A4 [2 r.], 53 [2 r.], 53v marg, 80v, 100v marg (26); *RejZwierc* 132v, 135 [2 r.]; Y poŕzczęŕciło mi ŕię z á łáŕką Páńŕką [in benedictione Domini] ŕem népełnił práŕę iákoby z pierwŕzego zbieránia. *BibRadz Eccli* 33/17, *4v, II 32a marg; *BielKron* 3, 4v, 158, 467v [2r.]; *RejAp* AA3v, 1, 3, 6v, 112v (8); *RejPos* 13, 27v, 52v, 62, 63 (28); gdy mówiŕz y wyznawaŕz Pánnę być łáŕki boŕzey pełná/ proŕ páná: ábyŕ móŕł vczelnikami łáŕki páńŕkiey być *BiałKat* 231; *KuczBKat* 180 [2 r.]; *RejZwierc* 2 [2 r.], 3 [2 r.], 40v, 86v, 88v (13); *RejZwiercTrzec* Aaa2v; *WujJud* 100; Wiemy iáko Piotr Apoŕtoł vpadł w záprzenie Páná ŕwe^{go}/ á przedŕię do łáŕki Páńŕkiey przywrocon. *WujJudConf* 138, 91; *KarnNap* A3v, Bv, B3v, Cv, D2v (10); *KochPs* 101, 115, 147, 154, 171 (9); Niewydaŕz/ widŕę/ oycá zacného Hetmáná: Táŕke ŕzczodrze y tobie Páńŕka łáŕká dáná. *KochJez* A2v; *KochPieś* 32; *ArtKanc* K18v, Lv, N11, S17v; *KochProp* 15; *PaprUp* B2v; *ZawJeft* 5, 25; *GrochKal* 21; *Phil* G4; *KochFrag* 51; *KochFragJan* 4 [2 r.]; *OrzJan* 67, 69 [2 r.], 92, 106; *LatHar* 199, 383 marg, 648; *WysKaz* 7; *JanNKar* A3; *SiebRozmyśl* Bv, [M2]; Mleczyŕław pierwŕzy pan náŕz Chrzeŕciánŕki, Doŕtawŕzy przy Chrzćie ŕwięty m łáŕki Páńŕki. [...] Sŕtał ŕię dziedzicem kroleŕtwá wiecznego. *KlonKr* C; *CiekPotr* 90; *CzahTr* B2v; *GosłCast* 3, 6, 19.

»miłosierdzie (a. miłosierdzieństwo) pańskie« = *miser cordia Domini Vulg, PolAnt; miseratio Domini Vulg* [szyk 119:3] (122): *RejPs* 29v, 46, 198; *RejKup* o2, r6; *MurzHist* B4v, E4, 13, S3v; Miłofyerdzyeńftwá Páńŕkye nyech Páná wyznáya *LubPs* Y5, A5v, B5 marg, F4v marg, Gv marg, L3v (22); *Leop* 1.Reg 12/7, 20/14, *Ps* 106/43, *Eccli* 5/6; *BibRadz Ps* 106/8, 116 arg; *RejAp* 1v, 2v, 19, 19v, 35v marg (17); Abowiem bez miłofierdzia Páńŕkiego/ wizytki ŕpráwy náŕze [...] zámknął Pan Bog pod grzechem. *RejPos* 129v, 11v, 13, 49v, 74, 76 marg (46); A iáko prędkie ieŕt miłofierdzie Páńŕkie/ o ktorym piŕmo powieda: Ktorey kolwiek godziny weŕtchnie człowiek/ grzechow iego więcey pámięthác niebęđę. *RejPosWiecz*³ 98v, 98 [3r.], 98v; *BiałKat* 383v; *RejZwierc* 36, 200, 200v, 205, 255v (8); *WujJudConf* 112v; *ArtKanc* Q20; Ná miłofierdziu/ godŕi ŕię/ ŕtworzeniu/ Páńŕkim polegác. *GrabowSet* T3; *KołakSzczęśł* B4v; Abowiem co ŕię temu łotrowi ŕzczęŕliwemu ŕtáło/ toć nie było práwo poŕpolite/ ále ofobny przywiley/ y rzadki przyład Páńŕkiego miłofierdzia. *WujNT* 293; *WysKaz* 6, 12; *CzahTr* F4v.

»miłość pańska« [szyk 4:1] (5): Aby ſzie każdy doſwiadczył Ieſliby ktemu godzien był. [...] Dzierzacz ſie wierney Itałoſczj Niewathpiacz w pańſkiej miłoſczy. *RejKup* m6v; *MurzHist* O2; *GliczKsiąż* C7; *BibRadz* I 353v; *RejPos* 142.

»niełaſka pańska« [szyk 5:1] (6): Tu prorok nárzeka ná niełałkę pańſką iż ták dopuſci rozmáitem národóm pogáńſkiem dręczyć lud iemu poruczony *RejPs* 123v, 65v, Ff3; *RejPos* 152v, 280; *RejZwierc* 173v.

»obietnica(-e) pańska(-ie)« [w tym: z obietnic(e) pańskich(-ej) (33), wedle (a. według) obietnic(e) pańskich(-ej) (32)] [szyk 166:11] (177): *RejPs* 36v; *MurzHist* P3v, S2; *MurzNT* 11, 96; *KromRozm II* f2v, t, y, y2; *KromRozm III* Gv, M4v, N4v, Q3v; Potym zyemyę pożądliwą záś márnycy wzgárdzili/ Onym obyeticam Páńſkim namnyey nye wyerzyli *LubPs* Y3, Ev marg, H3v marg, Z4v marg, bb4 marg, cc2 marg, ee4 marg; *RejWiz* 14, 180 marg, 194, Dd3; *RejZwierc* 123v; *BibRadz* I 1, 436b marg; *BielKron* 13v, 27v, 30v, 264v, 462v [2 r.]; Iuż rozumieſz co to ieſt koroná żywotá/ á iákie ſkárby á iákie bogáctwá ony wieczne zámykáię ſie w tey obietnicy Páńſkiey. *RejAp* 23, 5, 6v marg, 24, 24v marg, 33v (20); iż wedle wſzech obietnic Páńſkich y Prorockich ten zbáwiciel á práwy Bog miał ſie okázac á národzić w człowięczeńſtwie ſwoim *RejPos* 16, 16 [2 r.], 21, 31, 66v, 72v (67); *BielKat* 153v, 186; *KuczKat* 279; Pátrzze co to czyni niewiara á wátpienie w obietnicach Páńſkich. *RejZwierc* 257, 5, 35v, 37, 40, 57 (41); Iáſnac ieſt obietnicá Páńſka/ Ktho vwierzy á okrzci ſie/ ten zbáwion będzie *KarnNap* A4v, A4, C, C3v, C4v; *KochPs* 161; *SkarŻyw* 600; *ReszPrz* 97; *GrabowSet* Rv; Ale iż człowiek ſpráwiedliwy [...] nie wſtáie w wierze/ chocia ſię Páńſkie obietnice nie záraz wypełnią. *WujNT* 526, 3 marg, 193; *SiebRozmyśl* K3v.

»objawienie pańskie« = *revelatio Domini PolAnt*, *Vulg* (5): *BibRadz* 2.Cor 12/1; Noe máiac iuż ſześć ſet lat/ według roſkazania á obiáwienia Páńſkiego/ nábrawſzy s ſobą żywnoſci [...] wſiadł w okręt z żoną y s ſyny y z żonami ich. *BielKron* 4v; *RejAp* 75; *WujNT* 2.Cor 12/1, s. 647.

»obrona pańska« [w tym: w obronie pańskiej (12)] [szyk 20:4] (24): Pociachá wiernym iż ſą w odpoczyenyu á w pokoyu za obroná Páńſką. *LubPs* M4 marg, B2v marg, cc4 marg, ff4v; A wy ſie rozráduycie wierni ktorzy mieſzkacie w niebie/ tho ieſt pod kroleſtwem á pod obroná Páńſką *RejAp* 103, 6v, 48, 65, 119, 171v; *RejPos* 131, [136]v, 309; *RejZwierc* B2v, 131v, 132v, 173, 173v marg, 198v, Bbb; *KarnNap* B3v; W tym niebeſpieczeńſtwie będąc ia położony/ Vćiekłem ſye do oſtátniey pańſkiey obróny. *KochPs* 23, 28, 157.

»opatrność(i) pańska(-ie)« [w tym: w opatrności pańskiej (8)] [szyk 46:5] (51): *LubPs* A3; tu bedzye roſpráwá o opáthrznoſci Páńſkyey nád wiernymi. *RejWiz* 125, A7v, 137; *RejZwierc* 126v; ále rozumiey/ iż wierni á niewierni ſą záwždy po ſwiátu roſproſzeni/ á chocia y ſpołu bywáię/ ále rozno ſą y przezwiſki/ y opáthrznoſciami Páńſkimi rozdzieleni. *RejAp* 92v, [14] marg, 61, 61v, 65, 69v, 112v; A o niewiernych piſmá wſzytki poſwiadſzáię/ iż nie tylko áby mieli być w iákiey opatrnoſci Páńſkiey/ ále wſzęd y przekłętá á pomſtá wſtáwicznie thuż chodzi zá nimi *RejPos* 277, 80, 117, 134, 159v, 162v (29); *RejZwierc* 128; Niech to piſmem będzie nápiſano złotym/ Dla wieku przyſzłého áby ſwiát ná potym Miał pámiátkę pańſkiey dziwnéy opatrnoſci *KochPs* 152, 26; *GrochKal* 21; *WujNT* 232, 372, 505; *WysKaz* 9, 11 [2 r.].

»opieka, piecza pańska« [w tym; w opiece pańskiej (18)] [szyk 42:11] (51:2): Nadobna náuká iáko fwe nyedofátki w opiekę Páńfką poruczać mamy. *LubPs* O2 marg, B4 marg, O6 marg, R3v marg, Y2v, aav marg; Iuż więc nád tobą ftánie wnet Páńfka opieká/ Ze cie iáko źrzenice będye ftrzegł do wieká. *RejWiz* 135, 4v, 96, 117; *RejAp* 106, 113, 156, 171v, 182v; A nigdy á nigdy żaden nie był ftychan ktoby był opufzczon/ kto chodził w opiece Páńfkiey *RejPos* 218v, 27v [2 r.], 34v, 39v, 44v, 50 marg (25); *RejZwierc* 5, 141v, 179, 198v, 205, 270 marg, [272] [2 r.]; *KochPs* 78, 98, 113, 187; Skąd iásnie widzimy/ ofolbiwą pieczą y opatrność Páńfką o Rzymfkim kościele *WujNT* 505.

»pomoc, (w)spomożenie pańskie(-a)« [w tym: za pomocą., wspomozieniem pańskim(-q) (21)] = *auxilium Domini Vulg* [szyk 29:10] (25:14): Położyli niektorzy nádzieię zwycięstwá fwego wrozmaitych przyprawach możności fwoich/ á my tylko wnádzieię fpomożenia páńfkiego *RejPs* 29; *KromRozm II* c; Pytanie pocyefzliwe trofkliewego ducha/ áby fie nie trwożył/ máiac mocne vfánie w wfpomożeniu Páńfkim. *LubPs* L4v marg, B5v [2 r.], Ev marg, E4v marg, R5 marg; *RejWiz* 82 marg, 135, Cc4; Nie wy fie będyecie potykać/ iedno tylko śmieie ftoycie/ á oglądacie pomoc Páńfką nád fobą *Leop 2.Par* 20/17, 2.*Mach* 8/35; *BibRadz* *5, I 473d; Obalą fie za pomocą PANŃSKą mury iego [Jerycha] *BibRadzBaz ktv*; *RejAp* BB6v, 6v, 112v, 158; *RejPos* 71, 130v, 165v, 166, 269v; *RejPosWiecz*³ 98v; *WujJudConf* 14v; *KochPs* 37; *SkarŻyw* 41, 500; *NiemObr* 68; Prácuy we dnie/ prácuy w nocy/ Próžno bez Páńfkiey pó mocy *KochSob* 57; *ArtKanc* N14; *KochProp* 11; *PaprUp* B3; *GrabowSet* Q2v; *OrzJan* 34; *LatHar* 682; *WujNT przedm* 3.

»pomsta(-y) pańska(-ie)« = *ultio Domini Vulg, PolAnt* (12): Bo pomfty ná hárdego Páńfkie nie przemina. *RejWiz* 173v, 175; *Leop Is* 34/8, *Ier* 50/15, *Soph* 1 arg; vpádły grunty iego [Babilonu]/ mury iego rozrzuczone fą/ ábowiem nád niem pomftá Páńfka *BibRadz Ier* 50/15, I 363c marg; *RejAp* 179v; *RejPos* 74 [2r.], 202, 334v.

»postanowienie pańskie« [szyk 23:1] (24): Którychto trzech vftáv/ niemoże nigd zepfować abo w námnieifzem punctie nad poftanowienié páńfkie narufzyć *MurzNT* 58v, 81; *RejWiz* A3; *RejAp* 37v, 43, 82v, 165, 179, 196v; *RejPos* 129v, 178v, 198v, 229v, 235v (8); ktorzy [heretycy] fie chcieli fprzećiwiác temu mocnemu poftánowieniu Páńfkiemu/ á co infzego nowego wymyfiác fobie. *RejZwierc* 259; *WujJudConf* 150v, 155, 155v; *SkarJedn* 261; *NiemObr* 145; álbwem to ieft Páńfkie rofkazanie/ y poftánowienie/ áby dzień był do roboty obrocony á noc do fpánia. *ReszPrz* 51.

»prze(j)źrzenie (a. przejrzenie) pańskie« [w tym: z przejźrzenia pańskiego (16), za przejźrzeniem pański(e)m (4), wedle przeźrzenia pańskiego (3)] [szyk 40:2] (42): *MurzHist* G4v; *LubPs* Y4; Co komu los przyniefie s Páńfkiego przeźrzenia/ To mu zawnždy przypada z dawnego zrzádzienia. *RejWiz* 129, A7, 125; *RejZwierc* 108v; *RejPos* 2v, 24v [2 r.], 42v, 74 marg, 140v (25); *RejZwierc* 3, 199, 201, 204; Ia tobye Czytelniku/ com widział to piźe/ [...] Iák fie tám nálfzym poľlom s Krolem fwym wodziło/ Iák go przeyrzenie Páńfnam przyprowadziło. *StryjWjaz* A3; *KochPs* 178; *WerGość* 203; *KochPieś* 10; żeby káždy rozumieć mógl/ że fie to wálfzy kró: M. ták z przygody/ á nie zá przeyrzeniem páńfkim trafiło. *OrzJan* 109; *WujNT* 505 marg; *PowodPr* 24.

»przekłęcie (a. przekłęstwo(-a)) pańskie« [szyk 12:4] (16): *RejWiz* 155v, 191v; Vpádlá teź przed nim śmierć ona wieczna/ ktorą zawnždy márli przodkowie nálfzy/ będąc w onym przekłęciu Páńfkim *RejPos* 29, 2, 32, 34, 81v, 145v (9); *RejZwierc* 259v, 260v; Iefzcze iedli/ iefzcze im w gębie mięfo

tkwiało/ Gdy sie pánfkie przekłęctwo ná nich okazało. *KochPs* 116; Czytay sobie ielzczę w Księgách Moyzełzowych o przekłęctwách Pánfkich/ ktoremi przeklina ludzie wízeteczne. *WerKaz* 298, 300.

»przymierze(-a), testament pański(e)« = *foedus a. pactum Domini Vulg; testamentum Domini PolAnt* (22:6); *LubPs* Z4v; *Leop Deut* 29/25, 1.Reg 20/8; Przez to słowo Brátá rozumiemy ty ktorzy łą przyłączeni w przymierze Pánfkie *BibRadz* I 113d marg, I 1, *Eccli* 39/10[11]; Azálz nie od tego czálu zgwałcon ielst Testáment fwięthy Pánfki *RejAp* 170v, Ff2v; *RejPos* 297v; *KochPs* 115. Cf *Zestawienia*.

»rada pańska« [w tym: *wedle rady pańskiej* (5)] [szyk 16:3] (19): *MurzHist* B3; *LubPs* I, Y2v; *RejWiz* A4; *RejAp* 44v; Abowiem iuz tákiego káždego łtan ielst nieomylnie przeźrzan/ y opátrzon/ [...] ktokolwiek iedno wedle rády Pánfkiey pirwey łzuka fwiętego krolełtwá iego *RejPos* 315v, 164, 189, 190, 205v marg, 240 marg, 261v, 335 marg; Abowiem rádá Pánfka/ łtać wiecznie będzie *BiałKat* 208v; *RejZwierc* 259; *KochPs* 39; *SkarŻyw* 542; Zá czyią łpráwą we dnie łłónce chodzi? A miešiac šwięci/ kiedy noc nádchodzi? Káždy znác mušić krom wízelákiey zwády/ Ze sie to dzieie wšytko z Pánfkiey rády. *KochFrag* 16; *WujNT* 81.

»ratun(e)k (ratunki) pański(e)« [szyk 5:1] (6): Iż sie w grzełznich dułzá trwoży/ ale czym yá ciełzyć iedno wiára o rátku Pánfkim. *LubPs* L4 marg, E4 marg, aa2 marg, cc2v marg; *BibRadz* 291a marg; bo šumnienie zdrówé/ Ma Pánfkie potáiemné rátki gotowé. *ZawJeft* 22.

»rozkazanie(-a), przykazanie(-a) pańskie« [w tym: z *rozkazania, przykazania pańskiego* (50), *wedle* (a. *według, a. wedla, a. podług*) *rozkazania, przykazania pańskiego* (20), *nad rozkazanie pańskie* (8), *za rozkazaniem pańskim* (6); w tym też o *dekalogu*) = *mandatum a. verbum a. praeceptum Domini Vulg, PolAnt; imperium Domini Vulg* [szyk 194:34] (146:82): Wtym pńalmie prorok vczy iákie dobrodzieyłtwá ci znać będą ktorzy łtrzegá przykazánia pánfkiego *RejPs* 54, 138v, 176, 184, 193v; *SeklKat* 14; *RejKup* Bv, b8, c4v, x5; *MurzNT* 28v, 53v marg, 93v; *KromRozm II* f4v, h4; Yego łtolicá przodkyem v was byłá/ ktora potym z rołkazánia pánfkiego do Rzymá yełt przenyelóná *KromRozm III* N7, B8v, E5, 07v, P4; Wšytki rzeczy w oczemgnyeniu na rołkazánie Pánfkiey vłtáná. *LubPs* X6 marg, B6 marg, D2, E4 marg, G3 marg, H4v marg (14); *KrowObr* 178v, 185; *Leop Deut* 1/43, 2.Reg 12/9, 3.Reg 18/18, *Bar* 2/10, *Luc* 1/6, 1.*Cor* 7/25, 14/37; *BibRadz* I 5b marg, *Lev* 4/2, *Deut* 1/43, I 113d marg, *Iudic* 2/17 (13); Zoná Lotowá nád rołkazánie Pánfkie gdy sie obeyrzáłá ná miáłto/ obrociłá sie w łłup łolny *BielKron* 12, 1v, 4v, 29, 31v, 32v [2 r.] (26); Káždy niechay przełtrzegá łwego záwołánia/ Duchowni niech vczá Pánfkiego Przykazánia. *KochZg* B; *LeovPrzep* 12; *RejAp* 1, 11, 27, 56, 74 (16); *HistRzym* 38v; *RejPos* 32, 33 marg, 51, 64v, 68 (35); *RejPosWiecz*³ 98; *BiałKat* 63v, 131, 205 marg; *HistLan* Dv, F2v; *KuczbKat* 265; *RejZwierc* 43, 82v, 120, 192v, 196 (10); *WujJud* 97v, 152 [2 r.], 223; Gdyż to dobrze wiemy/ że głólu y rołkazánia Pánfkiego powinniemy łłuchác *WujJudConf* 157, 9 [3 r.], 53v, 61v, 84v, 150v, 151, 156; *BudBib Eccli* 29/24[26], 2.*Mach* 2/2; *BudNT* 1.*Cor* 7/25; *CzechRozm* 251v; *KarnNap* B4v, E4; *KochPs* 3, 161; *SkarŻyw* 558; *CzechEp* 116 [3 r.]; *NiemObr* 11, 72, 178; *ReszPrz* 51, 107; *WerGošc* 210; *ArtKanc* L; *LatHar* 685; Te bramy *Phylakteria* były z pargáminu/ ná ktorych dziesięcioro Pánfkie przykazánie było nápišáne *WujNT* 97, 21 [2 r.], 48 marg, 151, *Luc* 1/6, s. 193 [2 r.] (33); *WysKaz* 22; Šiodme przykazánie Pánfkie/ pod tytułem kradzieży/ zákázuie wšelkiey niełpráwiedliwošci ná máiętnošć bliźniego łwego. *PowodPr* 75, 6, 27 [2 r.], 58, 70.

»sąd(y) pański(e)« = *iudicium Domini PolAnt* [szyk 110:7] (117): *RejPs* 142v, 184v, 218v; Bo rzadky kto by tu baczył [...] Sktora łprawą wtym nierządzie Ma łtanać na paułkym [!] łądzie. *RejKup* Fv, b3v, e7v; *MurzHist* O4, T; *LubPs* E marg, Ev; Srogye pyekło podemną/ Páńłki łąđ nádemną *RejWiz* 71, 121v, 130v, 131v, 132v, 164 marg, 178v, Dd3; *BibRadz* I 356a marg, *Mich* 6/2, 143d marg; Pothym iuz Apofłoł piłze/ iáko po łąđzye Páńłkim ma być włzytko odnowiono *RejAp* 174, AA4v, BB5 marg, CCv, 9v, 40 (46); Sálomon łzyroko nápiłá: Iáko ci nędzni od tich możnich ná tjm łwecie wciłsnieni/ bęđá im zá łię łrodzy czáfu łądu Páńłkiego *RejPos* 85v, 2v, 4v marg, 7v, [36], 133v, 222v marg, 260v; *RejZwierc* B2v, B3, 4v, 41, 48 (26); *WujJud* 15v; *RejPos* [21³]; Niéhay łye ná mnie páńłkim łąđóm przypátruia/ Którzy fortunie rząd przypiluiá *KochPs* 59; *SkarŻyw* 196; *KochTr* 24; *ArtKanc* P20v; *LatHar* +++2v, 158, 200, 669, Aaa7v; iż ácz dzień łądu Páńłkiego pewno bęđzie/ [...] włzákze nie ták rychłó bęđzie *WujNT* 712, 92; *WysKaz* 2; *PowodPr* 7, 11.

»(s)karanie, (s)kaźń pańska(-ie)« = *correctio Domini PolAnt; disciplina Domini Vulg* [szyk 21:1] (14:8): *MurzHist* G; áby ci ktorzy łye bogá nye boya/ kaźni páńłkyey łye bali *KromRozm III* P; *LubPs* Sv marg, bb2 marg; Nie odrzucayze łynu moy karánia Páńłkiego *BibRadz Prov* 3/11, I 461; *RejAp* 47v, 134v [2 r.], Ff4v; *RejPos* 218; *BiałKat* 196; Abowiem to miáłto ielt złóści nápełniono y s krolem iego/ á godno ielt tákiego łkaránia Páńłkiego. *RejZwierc* 261v, 185, 188v, 255, 255v; *KarnNap* F2v; *WujJud* 30; *SkarŻyw* 492, 583; *WujNT Hebr* 12/5.

»słowo(-a), rzecz, mowa, sprawa pańska(-ie)« = *to, co Bóg mówi (też przez proroków); verbum a. os Domini Vulg, PolAnt; sermo Domini Vulg* [szyk 181:9] (173:10:61): *RejPs* 17v; *SeklKat* H4; *KromRozm III* N4v; 1.*Diar* 70; *GliczKsiąż* D; *LubPs* E3 [2 r.], G4 marg, G4v, H4v [5 r.], ff3v; *RejWiz* 119; I nátychmiałt rzecz Páńłka łtála łie do niego/ rzeknąc: [...] *Leop Gen* 15/4; Aby łie łpełniły łłowa Páńłkie przez vłtá Ieremiałłá *Leop 2.Par* 36/21, *Num* 11/24, *Ios* 24/27, 2.*Reg* 24/11, 3.*Reg* 13/5, 17 (53); BRzemię łłowá Páńłkiego/ kthore ielt podáne Izráelczykóm/ przez Máláchiałzá. *BibRadz Mal* 1/1, *Ex* 19 arg, *Num* 11/24, *Deut* 5/5, 1.*Reg* 15/1, 3.*Reg* 2/27 (42); *BielKron* 29, 40, 42, 63v, 86v (9); A iżby wierni Páńłcy w rozpácz nie przychodzili/ oto łłuchay łprawy Páńłkiej/ iż ty czáły niedługo przyść mułzá *RejAp* 84, 5 marg, 5v, 10v, [13]v, [14]v marg (18); *RejPos* 27, 30, 63v, 64, 64v (24); *RejZwierc* 196; *WujJud* 173v [2 r.]; *WujJudConf* 23, 214; *MycPrz* I A4v; *BiałKaz* D4v; *KarnNap* C3v; Páńłkie łłowá łą czyłté/ y próźné przygány/ Páńłkie łłowá bránt łzczéry/ łiedm kroć przelévány *KochPs* 17, 45 [2 r.], 82, 83, 132, 160, 214; *SkarŻyw* 80; *CzechEp* 277; *NiemObr ktv*, 69; *KochMRot* A2v; *Phil* Q2; *WujNT Luc* 3/2, s. 306; *PowodPr* 56; *SkarKaz* 274a, 633b; *SkarKazSej* 660a, 667b.

»sprawa(-y) pańska(-ie)« = *opera Domini Vulg, PolAnt; opus Domini PolAnt* [szyk 96:10] (106): A człowiek vłfetečný łnadz máłto álbo nic iemu rozumie/ áni łie wzrułły dziwными łprawy páńłkimi *RejPs* 137v, 27, 114 [2r.], 166 marg; *RejKup* B; *MurzHist* Q4v; *LubPs* G3v [2 r.], M4, P2 [2 r.], R2, R3 marg (13); *RejWiz* A7v; Tedy rzekł Moizełz do łudu: Nieboyćie łie: łtoyćie/ á pátrząyćie ná wielkie łprawy Páńłkie [*stale et videte magnalia Domini quae facturus est hodie*] *Leop Ex* 14/13, *Ios* 24/31, *Ps* 27/5, 76/12; *BibRadz Iudic* 2/7, *Eccli* 39/20[21]; W tych łziemiách miełzkáli przed národzeniem Pána Kryłtułá Iebuzei/ Kánánei/ Hiwei/ Hittei etc. áłe przez łprawy Páńłką wgnáni łą przez Dawidá y inne krole Żydówłkie *BielKron* 264v, 2, 2v; W páńłkie łprawy vgodzić trudno. *RejAp* 18 marg, AA2v, AA4v, BB6v, 3 [2 r.], 17 (18); *RejPos* 16v [2 r.], 18v, 22v, 24v, 25v (34); *RejZwierc*

B2v, 1.marg, 126, 176, 176v, [203]v, Bbb2; *BudBib* 2.Mach 10/1, *Eccli* 35/20[22], 39/37[39]; będę flawił po wízey ziemi Sprawy pánłkie rymy śwemi. *KochPs* 178, 69, 92, 94, 144; *SkarŻyw* 196, 557; *WerGość* 213; *BielSen* 5; *ZawJeft* 25; *GrabowSet* T4, Xv; *LatHar* 366; *SiebRozmysł* F3.

»straz(a) (a. stróża) pańska« [szyk 13:2] (15): iż żawzdy nad prawym pilna pańska ftraża *RejJóz* G2; *RejAp* 182v; Iż prozna ieft ftraż y pilność twoiá około domu twego/ iefliże ftraż á pilność Pánłka nie będzie około niego. *RejPos* 351v, 26v marg, 78v marg, 228, 264v, 298 (11); *RejZwierc* 131v, 205.

»upominanie(-a) (a. napominanie) pańskie« = *divinum responsum PolAnt* (21): Leć to napominanie pánłkie mogłoby nás nauczyć/ abyłmy w wierze chrześcijańskiei rzecz każda/ za podeirzaną mieli która iedno nie ieft wedle słowa bożego *MurzNT* 81; *BibRadz* 2.Mach 2/4; *RejAp* 2 marg, 19 marg, 58v, 71v, 91 (10); *RejPos* 162; Iáko iefth złe wzgárdzenie vpominania Pánłkiego. *RejZwierc* 256v marg, 5v, 259v, 260, Aaa4v; *BudBib* 2Mach 2/4; *SkarŻyw* 82; *WujNT* 369.

»wola pańska« [w tym: wedle (a. według) wolej pańskiej (18), z wolej pańskiej (13), nad wolą pańską (13), bez wolej pańskiej (5), z wolą pańską (5), przeciwko) wolej(-i) pańskiej (4)] = *voluntas Domini Vulg, PolAnt* [szyk 148:30] (178); *RejPs* 93, 138v, 174, 193v; *RejJóz* O2v, P8v; *RejKup* f6, Q, aa6; *MurzNT* 56, 76 [2r.]; Sprawy náfze bárzo niegruntowne/ S pánłką wolą vczynki nierowne *BielKom* F7; Zálóbliwa modlitwá s przypominaniem wielkiej záłości która trápi wiernego/ gdy fie tu czo dzyeye nád wolą Pánłką. *LubPs* H2 marg, D2, O2 marg, V4 marg, X4v marg, aa4v marg, aa5 marg; Tám fie modlił [*Salomon w świątyni*] pokornie/ y czynił ofiary/ Iáko był s Pánłkiej wolej dawny zwyczaj ftary. *RejWiz* 184, 38, 116v, 117, 134 [3 r.], 135v (21); *Leop* 2.Mach 12/16; *RejZwierc* 105; *BibRadz* I 53c marg, *Is* 53/10; [*Mojżesz*] Wyrzekłzy tho nápominał Iozue/ áby ciągnął z woýłkiem przeciw Kánáneýłkim według wolej Pánłkiej. *BielKron* 45v, 29, 45, 335; Tu iuz dáley Apoftoł opowiada wolą Pánłką/ iáko kościoł fwoy wierny ma wolą żawzdy w cáłości záchowác *RejAp* 89, 11, 27, 32v marg, 33, 35 (26); *HistRzym* 38v; ácz káždy grzech którykolwiek iefth przeciw woli Pánłkiej/ iedna nam potępienie/ y gniew wieczny Pánłki *RejPos* 131; Y wziął [*Mojżesz*] dwie tablicy/ ná których byłá oná świętha wola Pánłka nápifána. *RejPos* 141, 18v, 24v [2 r.], 39 marg, 39v marg [2 r.], 44 marg (63); *BiałKat* 166; *BielSat* H2; Słuchay pilno iż fie to wízytko dzieie z wolej Pánłkiej á zá fprawiedliwym fadem iego. *RejZwierc* 261v, 33v, 42 [3 r.], 42v [4 r.], 55, 132 (22); *WujJudConf* 9; *KarnNap* A2, C2., E2; *KochPs* 135, 162; *KochMRot* B3v; Próžno fye ma przeciwic człowieka Pánłkiej woli *KochTarn* 75; *KmitaPsal* A5; *GrabowSet* B2; *LatHar* 664; *WujNT Act* 21/14, s. 677 marg, 845; *WysKaz* 14.

»zmiłowanie pańskie« (4): *LubPs* M2 marg; *BielKron* 5v marg; A ták tu może być wielka pociechá tym/ ktorzy ábo w vpadkach/ ábo w przygodach leżą/ á ftátecznie czekáią zmiłowania Pánłkiego *RejPos* 74, 8v.

»z zrzádenia pańskiego« (2): Iáko y Thobiałz gdy mu Anyoł wielkie dobrodzieýstwá vczynił z zrzádenia Pánłkiego/ gdy chciał vpáść przed nogi iego/ tedy mu tego frodze zákazał *RejPos* 13v, 55.

Zestawienia: »przybytek przymierza pańskiego« = *tabernaculum foederis (Domini) Vulg* (2): Przyftąpił tedy Sálomon do Ołtarzá miedzianego/ przed przybytkiem przymierza Pánłkiego/ offiárował ná nim tyfiąc offiar *Leop* 2.Par 1/6, 2.Par 1/13.

»skrzynia (a. archa) przymierza, testamentu pańskiego« = *arca foederis Domini Vulg, PolAnt* (13:3): A wždy fie [Dawid] nic nie wftydał ku ćci Páná fwego/ Skákác przed oną Archą przymierza Pánłkiego. *LubPs* A6; *Leop* 3.Reg 3/15, *Ier* 3/16; A we wnątrz poftáwił Mieyfce Modlitwy w połrzodku Domu/ áby thám była fchowaná Skrzynia przymierza Pánłkiego. *BibRadz* 3.Reg 6/19, *Deut* 31/9, 25, *Ios* 6/8[7], *I* 153d marg, 1.Par 28/2, *Ier* 3/16; *RejAp* 96, 98; *BiałKat* 33v; *CzechRozm* 79v; *LatHar* 477; Y otworzony był kościół Boży ná niebie: y okazála fie fkrzyniá testámentu iego (marg) Pánłkiego. G. (-) w kościele iego *WujNT Apoc* 11/19.

Szereg: »pański i krolewski« (1): wziął [Jezus] po onym vniżeniu fwoim ná ziemi [...] wielką y napierwřzú cześć v Oycá nád wřzytko ftworzenie/ y wrząd Pánłki y krolewłki fprawowánia wřzytkiego co ieft ná niebie y ná ziemi *SkarKaz* 242b.

W przén (8) : Iż to włáfnie ná fwiecie ieft Pánłkie plewidło. *RejWiz* 70; Abowiem w káżdey fprawie małżeńłkiew napirwey bywa fmowá/ potym flub y oddánie/ pothym przyniořiny do domu fwego. (marg) Smowá/ flub y przyniořiny Pánłkie. (-) *RejAp* 157v, F12.

Wyrażenie: »drogi(-a), ścieżki pańskie(-a)« = *działania boże* (4:1): *LubPs* dd6v; *KrowObr* 206v; Wřzytki ściefzki Pánłkie [semitae Domin] fą miłofierdźie y prawdá/ tym kthorzy ftrzegá przymierza y świádectw iego. *BibRadz Ps* 24/10, *Ez* 18 arg; *BudBib Ez* 18/25.

e. Powstały z woli bożej (739) :

α. Pochodzący od Boga, którego Bóg jest dawcą, autorem (461) : Aggeuřz tedy pofeł Pánłki według pofelřtwá Pánłkiego/ mowil do ludu *BibRadz Agg* 1/13; *RejAp* 5v, 106, 160v; [człowiek] był poftáwion ácz nie w niebie/ ále w Ráiu rofkořzy Pánłkich *RejPos* 53; dofyc mamy ná onym przywileiu Pánłkim/ ktory nam ták vmocnić [...] raczył *RejPos* 202, 33v, 53, 61v, 89v, 119 (10); *RejZwierc* 171; Lecż my nietylko opowiadamy rozgrzełzenie: ále ie prawdźiwie mocá Pánłką dawamy *WujJud* 224; A nie tylko Státut Pánłki ieft vprzywileiowaný przez Moyzeřzá/ ále go potwierdźić raczył y w nowym zakonie *WerGořc* 266.

W przeciwstawiéniach: »pański ... ludzki, řwiata tego« (2): *LubPs* C3; A ták ieft roznořć [...] fzczyrey náuki Pánłkiew á náuki fwiátá tego *RejPos* 85.

W porównaniách (2): [mamy to rozumieć jako] klucz zwiáźánia y rozwiáźánia dáný zwolennikom Pánłkim/ to ieft ony dekretá Pánłkie iáko grom z niebá trzáłkájące *RejAp* 166; Ták iż wřzędy á wřzędy pełnią fie [...] ony frogie á nieomyłne dekretá Pánłkie/ ktore [...] iáko młot ogniřty przerażáią opoki *RejZwierc* 184.

W charakterystycznych połączeniách: moc pańska(-i, -e), ordynaryja [= ustawa], pismo, pokoj, poselstwo (3), przywilej, sentencyja (4), statut, uspokojenje, wesele, zjawienie.

Wyrażenia: »dar(y) pański(e)« [szyk 21:4] (25): *MurzHist* B4v, R4v; *MurzNT* 13v; *BielKom* G5v; *LubPs* Pv marg, ggv; iż Duch řwięty fprawcá wřzytkich dárow Pánłkich vřtáwicznie będzie w řćciech iego. *RejPos* 123v, 24v, 83, 157, 194, 215v, 264, 273v; *RejZwierc* B3, 74 [2 r.], 106v, 135v [2 r.], [193]v [2 r.]; *SkarŻyw* 312; Nie ma w řwym řzalenřtwie miáry/ Kto gárdźi Pánłkiemi dáry *KochSob* 59; *LatHar* 2.

»dekret(a) pański(e)« [w tym: z dekretu(-ow) pańskiego(-ich) (14), za dekretem(-y) pańskim(i) (10), wedle dekretu(-ow) pańskiego(-ich) (8)] [szyk 118:9] (127): *RejKup* Y; *LubPs* C2 marg; *RejWiz* 124v,

129v, 140v [5 r.], 141, 158v (12); Gdyż zá Páńfkim dekretem/ inák być nie może/ Niepráwiedliwym nigdy/ nie wkurác nieboże. *RejZwierz* 138v; dekret há Páńfkie nierowno fá pewniey fze niżli ty fmiecie fwiátá tego. *RejAp* 148, 20, 48, 62, 97v, 120 [2 r.] (38); iáka ieft ftráfzliwa rzecz grzech/ á iáka pomftá á okrucieńftwo zá nim chodzi z dekretow Páńfkich *RejPos* 177v, 24v, 101 *marg*, 129v, 147, 153 (35); Bo dekret Páńfki ieft iz zle nábytego nie tylko sam co zle nábył/ ále y trzeći dziedic nie pożywię. *RejZwierz* 48v, 2v, 3, 8v, 37v, 41 (34); *WujJudConf* 8v, 95; *LatHar* 669 [2 r.]; *GosłCast* 70.

»dobro(-a) pańskie« (7): Nápomínánie ku [...] rofpámyętywányu onych dziwnych á niezliczonych dobr Páńfkich. *LubPs* X6v *marg*, 13 *marg*, K4v; (*marg*) Iáko vzywác dobrá páńfkiego. (-) Więć dobrá nádánego vzywáy pomiernie/ Obchodzác fie poczćiwie ná wżem s káżdym wiernie. *RejWiz* 190v, Cc6v; *LatHar* 2; *WujNT* 262.

»dobrodziejstwo(-a), dobroci (a. dobrotliwości) pańskie« [szyk 95:9] (88:16): A ták wy cofćie iuż dofvviadczyli dobrodzieyftwá páńfkiego/ vmieyćie ie ofpiewawáiác wyfláwiác *RejPs* 42v, 29v, 37, 46v, 64, 93v (19); *RejJóz* A5 *marg*; Dzyękowánye pokorne zá hoyne dobrotliwości Pańfkie. *LubPs* P4 *marg*; Iz my przywodząc fobye ná pámyęc wyelkość dobroci Páńfkich/ mamy dobrozreczyć y błogofláwić imię Páná fwoiego. *LubPs* X4 *marg*, B3v *marg*, D4v *marg*, F2v *marg*, F3, H3 (34); *RejWiz* 19 *marg*, Dd4v; *Leop Deut* 2 *arg*; *BibRadz Ps* 15 *arg*; *BielKron* 17v, 44, 49, 114; *RejAp* 19v, 31, 153; *RejPos* 56v [2 r.], 74v *marg*, 87v *marg*, 106v, 140 (16); *RejZwierz* 132, 167v; *WujJudConf* 112v; *KarnNap* B2v; *KochPs* 199 [2 r.]; gdzie [w kościołach] ludzie iáko záchwyceni dobrodzieyftwá Páńfkie rozmylláiá *ReszList* 164; *ArtKanc* S7; *OrzJan* 109; *LatHar* 49, 51, 323, 324, 507 (14).

»nauka(-i) pańska(-ie)« (57): *RejPs* 175; *MurzNT* 81; *KromRozm II* b3v, b4; *GliczKsiąż* A3; IEft w tym Pfálmie iákoby sfukánie náuczycielow fáłzywych/ ktorzy od náuk Páńfkich do wymyflów ludzkich odftępuią *LubPs* C3, A4, F3 *marg*, O *marg*, P, aa2v (13); *KrowObr* 178v; *RejWiz* 163v; *BibRadz I* 436b *marg*; A iz Kościoł Páńfki ftał po ten czás w oney fzczirey/ wierney/ á prawdziwey náuce Páńfkiey/ chocia y fie nań niewiernicy targali. *RejAp* 165v, BB3v, 35v, 44v, 123v, 132v [2 r.] (10); Tu záfię w drugiey częśći małz náukę Páńfká/ Iáko małz powinność fwą chowác Krześćijáńfká. *RejPos* 156v, 51, 72, 85 [2 r.], 86, 139v (20); *RejZwierz* 166v, 250, 259; *RejPosWstaw* 41v [2 r.]; *SkarKaz* 312a.

»prawo(-a) pańskie« [szyk 2:1] (3): Vftáwá Páńfka nyepokalona/ náwracáyáca duflle/ práwo páńfkye nyeomylné *KromRozm II* b2; *RejZwierz* A3; Niemáłz grzéch/ kędy páńfkie práwá vważono/ Wola twoiá/ pánie/ áby pilnie ich ftrzeżono. *KochPs* 179.

»ustawa(-y) pańska(-ie)« [w tym: *wedle (a. według) ustawy pańskiej (4), z ustawy pańskiej (1)*] [szyk 28:9] (37): *RejKup* x5, z5, bb6; *MurzNT* 58v, 126; *KromRozm II* b2, xv; *GliczKsiąż* Dv; iżeście ták [...] wćiwe małżeńftwo vftáwę páńfká/ s kościołá Bożego wyrzucili/ y fobie inřzá vftáwę [...] wymyflili. *KrowObr* 228v; *RejWiz* 176, 183; *BibRadz I* 53c *marg*; gdy będzie fiedzyał [król żydowski] ná ftolcu krolewfkim/ ma mieć przed fobá ty kfięgi vftaw Páńfkich/ á czytác ná káždy dzyeń *BielKron* 44v, 35v, 43v; *RejAp* 74; *RejPos* 89v, 284 *marg*; *RejZwierz* 192v [2 r.]; *WujJud* 221v, 240v; *WujJudConf* 241, 248; *KarnNap* E4v, F2v, G2v; Vřay ty panu/ á fwé wřytki fpráwy Ták fpráwu y/ iáko páńfkie brzmiá vftáwy *KochPs* 51, 118, 127, 149, 159, 183, 184; *CzechEp* 131; *WujNT* 603; Acz Páńfka vftáwá

[*Domino disponente JanStat* 225] ieft/ że poddani máią bydź fromięźliwi/ fkrómni/ fprawiedliwi/ fpokoyni *SarnStat* 138.

»wyrok(i) pański(e)« [*w tym: z wyroku pańskiego (3), wedle wyrokow pańskich (1), za wyrokiem pańskim (1)*] [*szyk 14:2*] (16): A což ieft przyrodzenie/ fą Páńskie wyroki/ Ktore zówždy mułzą idź iuż po włytyki roki. *RejWiz* 148v, 105v, 172; Oto Páńki Anioł ftoi/ trzymáiąc miecz goły/ A tym z wyroku Páńkiego/ przetnie cie ná poły. *KochZuz* A5; *RejAp* 146; *RejPos* 15v, 293, [323], 324; *KochPs* 27; Przyidźie nam wćiec fię do wyrokow páńkich/ z ktorzych vpátrować będziemy wołą y poftánowienie iego. *NiemObr* 70, 4; *ZawJeft* 34; *GrabowSet* D4v; *PowodPr* 8; *SkarKaz* 82a.

»zakon pański« = *prawo boże, Pismo Św.; lex Domini Vulg, PolAnt* [*szyk 82:4*] (86): *RejPs* 27v, 177v, 185; *KromRozm II* i2v; *KromRozm III* G5v; *LubPs* E3, K2v, aa4v, bb3v *marg*; Nápił też [*Iozue*] włyftkie te słowá w księgách zakonu Páńkiego *Leop Ios* 24/26, *3.Esdr* 9/49 [2 r.], *Ps* 1/2, *Eccli* 42/2, *Ier* 44/10; *RejZwierz* 108v; Tu baczyć mamy/ iż zakon Páńki rokázuię zábiiąc włytyki ktorzy vczą fałzywey náuki *BibRadz I* 108c *marg*, *Ios* 1 *arg*, I 216b *marg*, *2.Par* 35/26, *Is* 30/9, *Ier* 22 *arg*; *BielKron* 78v, 86v, 92v, 96v; *RejAp* 67v, 68, 175v, 179v, 180; *RejPos* 28v, 44, 44v, 55v [2 r.], 169v (13); iż czyłtym y pokornym fercem Páńki Zakon przymowác mamy *KuczbKat* 265; *RejZwierz* 47, 256 *marg*, Aaa4; *WujJudConf* 61v, 74v; *BudBib* *3.Esdr* 1/32[33]; *BudNT* *Luc* 2/24[23]; *StryjWjaz* Av; *KochPs* 3, 27, 54, 179; *CzechEp* 112, 132; *NiemObr* 71; *ReszPrz* 108; Ták mizerne ludzkie pokolenie/ przez Zakonu Páńkiego zgwálcenie/ śmierć záłłużyło *ArtKanc* F10, P20; ábowiem tá oboiá rzecz Sákrámentom świętym [...] ieft przyzwoita/ o czym oboygá zakonu Páńkiego pílmá wiele mamy *LatHar* 285, [+10]v, 51, 88, 90, 109 [2 r.] (15); *KołakCath* B; *KołakSzczęśl* A4v; *WujNT* 159, *Luc* 2/23, 24, 39, s. 568; *PowodPr* 59.

Szereg: »pański i apostolski« (1): á wýście złoczyńce niezboźni y przezdułzni fámi/ którzyście wftáwę Páńką y Apoftolšką Kościoła Powłzechnego ták bluźnić y płowác śmieli *WujJud* 240v.

W przén (2) : Káždy wierny nośi napis Páńki ná fobie. *RejPos* 252 *marg*; Czyń tedy co chcełz/ my przy Cyrográfie Páńkim ftoiemy *ReszPrz* 1.

β. *Zesłany, zrzádzony przez Boga* (52) : *Leop Num* 11/3; Tedy fpadł ogień Páńki/ y popalił ofiarę y drwá *BibRadz* *3.Reg* 18/38, *Num* 11/3; *BielKron* 30v; Iż włyfzýł głós wielki z nieba mowiący do nich: Wftápcie háyw do niebá/ y wftápiłi/ á obłok Páńki ogárnał ie. *RejAp* 94v, 78v, 133; PAttrzayże záfię ná ty ktorzy Páńkiego pokoiu álbo fłoneczney fwiátłóści álbo ziemnego dobrodzieyftwá vzywáią *RejZwierz* 132v; Wy powiáda/ Auguftyń ś. piątno Páńkie ná fobie nośicie *WujJud* 166.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierzawczą (1): a pán Bóg to mieć ráczył/ aby kasń ie^{go} pańfką [7]/ tem iawniéifza fwiatu była *MurzHist* Ev.

W charakterystycznych połączeniach: obłok pański(e, -a), ogień (3), piątno, znamię (3).

Wyrażenia: »czasu pańskiego« = *sądu ostatecznego* (1): iuż oná druga wieczna fmięć á on frogi dekreth czáfu Páńkiego nie będzie miał ná nie [*na świętych*] mocy żadney *RejAp* 168.

»duch pański« = *zesłane przez Boga specjalne siły, zalety, dana przez Boga siła motoryczna; spiritus Domini Vulg, PolAnt* (25): *PatKaz III* 94; Duch Páńki nádemną/ dla tego iż mię pomazał/ pofiál mię ábych powiedział Ewángelią vbogim *Leop Luc* 4/18, *Iudic* 14/19, 15/14, *1.Reg* 11/6, 16/14, *3.Reg* 18/12, *Ez* 11/5; Ale Duch Páńki ogárnał Gedeoná *BibRadz Iudic* 6/34; Y odpoczynie nád

niem Duch Pánłki/ Duch mądrości y rozumienia/ Duch rády y mocy *BibRadz Is* 11/2; będą fię bać imienia Pánłkiego/ [...] gdy przydzie iáko rzeká gwałtowna ktorą duch Pánłki pędzi. *BibRadz Is* 59/19, *Iudic* 14/6, I 138d *marg*, *Iudic* 14/19, 3.*Reg* 22/24, *Act* 8/39; *BielKron* 65; *RejPos* 56v, 57v, 175, 244v; Snadź Duch Pánłki nie ty íam rękómá twoimi/ Mężnie nieprzyiacioły twoie biyał nimi. *PaprPan* A4v; *CzechEp* 217, 314; *WujNT Luc* 4/18.

»pańska(-ie) kaźń, plaga(-i)« (3:3): *MurzHist* Ev; *DiarDop* 108; obaczyli thrąd ná czele iego/ á nátychmiałt go wypędzili z kościoła. Ale y íam [Ozjasz] włęklífy fie/ co rychley wyífedł z kościoła/ przeto íz poczuł nátychmiałth plagę Pánłką [*plagam Domini*]. *Leop* 2.*Par* 26/20; *RejAp* 58v; bo go [*pijanego*] o ízaleńftwo żadna przyczyná poítronna/ żadna przygodá/ ábo kaźń pánłka/ ále iego włáfná chuć [...] przypráwuie. *KochPij* C2; *PowodPr* 5.

»światłość(i), jasność pańska(-ie)« = *lux Domini Vulg*, *PolAnt* [*szyk* 10:1] (10:1): *Leop Is* 2/5; *BibRadz Eccli* 50/30[31]; *RejAp* 186 [2 r.], Ff2; *RejPos* 18, 338 *marg*, 339 *marg*; Obiecuie íz fie światłość Pánłka miała nád Ierozolimą pokázác *CzechRozm* 117v; To [*słowo boże*] nas drogi iego vczy/ [...] Prowadzi w Pánłkie światłości. *KochMRot* A3; A oto ánioł Pánłki ítánał podle nich: á íáfnóć Boża (*marg*) Pańska. G. (-) ze wíząd ie ófwieciła *WujNT Luc* 2/9.

γ. *Nakazany przez Boga* (226) : *KromRozm I* C3; żon włáfnych prawie najpiérwíszemu ítanowi zákázali mieć/ [...] małżeńftwo [!] świętemu ísprawie pańłkiei ku lekkości *MurzNT* 111; *KromRozm II* d2v; *LubPs* hhv; *RejWiz* 189; Wiele ich teź ránnych tám pádło: Abowiem była woyná Pánłka. *Leop* 1.*Par* 5/22, *Lev* 25/4; dzień íiodmy będzie wam Święto Szábátu odpoczynienia Pánłkiego *BibRadz Ex* 35/2, *Lev* 23/3, 5, 1.*Reg* 18/17, 2.*Par* 19/8; *RejPos* 214v, 235, 336v; *RejPosWstaw* 41v [2 r.]; *BudNT* 1.*Cor* 15/58; *KochPs* 122; Y Apoístoł náucza: Wychowaycie oycowie díatki íwe w karnoíci y vpominániu Pánłkim. *SkarKaz* 420a.

W przeciwstawieniach: »ludzki, świata tego ... pański« (2): Bączcież co macie czynić ábowiem nie záíiádaćie ná íádzie ludzkim/ ále ná Pánłkim *BibRadz* 2.*Par* 19/6; *RejPos* 335.

W charakterystycznych połączeniach: pański(e, -a) boj, jarzmo (3), karność (3), odpoczynienie (2), pohoj (2), porządek, postępek, sąd(y) (3), sprawa (3), szabat, uczynek, urząd (2), walka, wielkanoc, wojna.

Wyrażenia: »rok pański« = rok jubileuszowy (1): dla tego pomázał mię: [...] żebym opowiedał rok Pánłki przyiemny *CzechEp* 217.

»słowo pańskie« = *religia, zasady wiary, Pismo Św.; verbum Domini Vulg* [*szyk* 145:6] (151): ze W. M. fłowo pánłkie/ á zbawie duźne nad yne wíziłtky íwieczkie y mile rzeczy przeloził *SeklKat* A2v, A2v [2 r.]; Alie wolią kxieża zboże. Albo workow dofypować Nys panłkiem fłowem íaphować. *RejKup* m4v, k7v; *MurzSekl ktv*; *MurzNT* A4, 58v, 66, 73v, 126; *KromRozm II* p2; *KromRozm III* G5v; *LubPs* G4, *marg*, P [3r.], P5, X *marg*, X4 *marg*, aa5v *marg*; więcey v íebie ważyćie/ furmy y bębny Papielkie/ á nííli fłowo Pánłkie. *KrowObr* 198v, 5, 232v; *RejWiz* 81, 154v; *Leop Is* 2/3, *Am* 8/12, *Act* 12/24; *RejZwierz* 123v; *BibRadz I* 136a *marg*; *BielKron* 91v, 197, 198v [2 r.], 200v [5 r.], 201 (14); *KochSat* B; iáko tu rozumieć mamy co to íełt chować fłowá Pánłkie/ á nigdy ich nie odmieniáć *RejAp* 39, 5, 7v *marg*, 10v, 35v, 43v (32); íz żadna prawdá nie íełt ná íwiece/ oprócz fłowá Pánłkiego. *RejPos* 65v, 22, 61v, 62 *marg*, 63v, 64v [2 r.] (50); *BiałKat* 136; A niechci íwieci

vítávicznie puftelnik v brzegu twoiego oną wdzięczną láterniczką/ to ieft prawdziwym łowem Páńkim *RejZwierc* 177, 8v [2 r.], 196 [2r.], 256 *marg*, 258v *marg*, 259 (11); *WujJud* 230v, 259; *WujJudConf* 12v, 30v; *BudBib* 4.*Esdr* 16/37; *CzechRozm* 86v; *KochPs* 158; *ReszPrz* 6; *LatHar* 201; Toć oštátnia poćiechá y lekarftwo náłze/ prawdą łowá Páńkiego fie rátowác *PowodPr* 85; *SkarKaz* 244b, 312a.

Zestawienie: »księga walk pańskich« = nie zachowany zbiór opowiadań epickich z dziejów Izraela (1): Stądże łtoi á nápiřfano ieft w księgach walk Páńskich [*in libro bellorum Domini*]/ Iáko vczyńił w morzu czerwonym/ ták vczyńi w łtrumieniach Arnon. *Leop Num* 21/14.

W przen (48) : Iáko fie małz ná gody Páńskie brác. *RejPos* 241 *marg*, 241 *marg*; Abowiem gdy ku onemu dawnemu bechtyrowi przyobleczelz ná fię tę nieomylną zbroię Páńską/ pewnie możelz być W.W. pewien káždego łzczęfcia łwego *RejZwierc* 254v, 170v; Iárzmo Páńskie łłodkie ieft/ y brzemię lekkie. *WujJud* 76v; *WujNT* 47, 88.

Wyrażenia: »droga(-i) pańska(-ie)« = *postępowanie zgodne z nakazami bożymi; via Domini Vulg, PolAnt* [szyk 37:3] (40): Abowiem ci ktorzy ząwždy łwolenłstwo płodzą/ Cić po tákich drogách Páńskich yuż nigdy nye chodzą *LubPs* aa4v, D2 *marg*; *KrowObr* C3, 58v, 206 [2 r.], 206v; Bom pilnie łtrzegł Páńskich drog/ á nieczyńilem nic złęgo od Bogá mego. *Leop Ps* 17/22, *A3v, *Eccli* 5/12; *BibRadz* *Gen* 18/19, *Iudic* 2/22, 4.*Reg* 21/22; *BielKron* 45; *RejAp* [14]v *marg*, 158v, 184v, Dd4; *RejPos* 293 *marg*; *WujJudConf* 157; *CzechRozm* 116v; *NiemObr* 80; *KochMRot* A3; Ták łye ludzie vnořzą łczęścilem/ że nięmogą W pobożnych drogách Páńskich łtać oboią nogą. *ZawJeft* 5, 15; *GrabowSet* M3v; *LatHar* 40, 684; słał fię rozruch nięmały około drogi Páńkiey. (*marg*) Drogą Pańską zowie náukę Ewángeliey, ábo wiárę Chrześcłńską. [...] (–) *WujNT Act* 19/23, *Act* 13/10, 18/25, 26; *WysKaz* 21 [3 r.]; *PowodPr* 7 [2 r.]; *SkarKaz* 350b, 421b.

»rok pański« [*w nawiązaniu do znaczenia Lok jubileuszowy*] (1): podano mu księgi Iłáiałzá proroká. A otworzywłzy księgi/ nálażł mieyłce gdzie było nápiřfano: [...] pořłał mię ábych vzdrowił łkrufzone ná łercu/ [...] żebym wypuřcił ná wolnořć znędzone/ y opowiedał rok Páńki [*praedicare annum Domini*] przyjemny/ y dzień odpłáty *WujNT Luc* 4/19.

f. *Włařciwy Bogu, cechujcy go* (243) : A dobrotliwořć páńka rozkwitnąwłřy fie iuż ták rořć będzie náwieki *RejPs* 151, 35v, 42v, 53, 148, 172v; *RejJóz* L2; *RejKup* dd6v, dd7v; Wyznánie łpráwiedliwořci Páńkiey. [*Cf Y yákoż yeft przenalłodłřy ten łpráwyedliwy Pan F4v*] *LubPs* F4v *marg*; Przypominánie wielkiey ćirpliwořci Páńkiey/ ktorą raczi mieć nád nářzemi niedořtátki *LubPs* T2v *marg*, H *marg*, Hv *marg*, Iv *marg*, O2v *marg*, Tv (11); Ten Philozoph [*Platon*] ácz był pogánin/ á wřzákóž wiele piřał o iřtnořci Páńkiey *RejWiz* A7, 175v; *Leop* 4.*Reg* 3/18; *BibRadz Ps* 41 *arg*; *RejAp* 31 *marg*, 134v, Dd3, Ff2v; Rożne Páńskie przyrodzenye od ludzkiego. *RejPos* 166v *marg*, 104v *marg*, 106v *marg*, 204 [2 r.], 209v, 325v; *KuczbKat* 265; Boć krol [...] fiedzi ná mieyłcu Bożym. A ieřli ieft namięftnikiem Bożym/ miałćiby też wđdy co Páńkiego mieć w łobie. *RejZwierc* 45v, 186v; *WujJudConf* 260; *KarnNap* D; Niechay łtráchem páńkiey grozy Wřzytká łobą źiemiá trwoży *KochPs* 145, 32, 35, 115, 166, 177 [2 r.]; *KochWr* 23; *LatHar* 247; Láłkáwořci Páńkiey pokazánie. *SkarKaz* 487b *marg*; Páńka dobroć nie vítánie Pilnowác ludzi pobożnych. *SzarzRyt* A4.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (5): Oto uczynił dzyw ńtworzenya moczą ńwą pańfką *PatKaz II* 71v; *RejPs* 217v; *RejJóz* P6; *MurzNT* A4; nic nas nie dotknie zwirzchność Páńfka iego *RejPos* 209v.

W charakterystycznych połączeniach: *cirpliwość pańska(-ie, -i)* (2), *dobroć (dobrota)* (16), *dobrotliwość* (10), *godność, groza, istność, jasność, łaskawość* (2), *przyrodzenie, siła, sprawiedliwość* (10), *szczodroblliwość, wzrok, zwi(e)rzchność* (8).

Wyrażenia: »bostwo pańskie« (3): iż nie będzie prawdziwych wśzu ku ńłuchániu/ á ięzyká ku wyńlawiániu dziwnego Bońtwá Páńfkiego *RejPos* 206, 50, 304.

»majestat, chwała, wielmożność, wielebność pańska(-i)« [w tym: *chwała a wielmożność itp.* (4)] = *gloria Domini Vulg, PolAnt* [szyk 74:3] (41:26:13:1): *RejPs* Ff5v; Bowiem wielką chwałę Páńfką we wńzytkich ńpráwách znáią *LubPs* dd6v, 14, M3 marg, Q4v marg, R5v, bb3 marg; *Leop Num* 16/19, 1.*REg* 4/21, 2.*Par* 7 arg, 1, 2 (13); Wńzytko to brzęk Miedzyány/ w Páńfkicy wielmożności. *RejZwierz* 132; *BibRadz Ps* 144 arg, *Is* 60/1, *Ez* 10/4 [2 r.], 18, *Hab* 2/14; *BielKron* 35v [2 r.]; áby ták máli iáko y wielcy dawáli chwałę wielkiemu á nieogárnionemu máyeństatowi Páńfkiewi. *RejAp* 157, BB8, 47, 49, 49v [2 r.], 68 (20); *RejPos* 7v, 48, 148, 148v, 149 (18); *RejZwierc* 176, 189, 191, 250; *CzechRozm* 120; *CzechEp* 227; *NiemObr* 83; *LatHar* 69, 246 marg; *SkarKaz* 6a.

»mądrość pańska« = *sapientia Domini PolAnt* (5): *LubPs* ee marg; *RejPos* 284; *BudBib Eccli* 15/18[20]; *SkarKaz* 206b; Niebá machiná ták zgodnie ńpráwiona/ Ze mądrość Páńfka/ że moc nieńkończona Wiecznie ią rządzi *SzarzRyt* A3.

»możność(i), moc pańska(-ie)« = *virtus Dei potentia Domini PolAnt* [szyk 81:19] (51:49): *PatKaz II* 71v, 72v; Nic ich to nieruńfyło ácz wńńedy wielkim dziwem ńie iem możnoć páńfka okázowála *RejPs* 115v, 90 marg, 110, 139, 140, 144 (13); *RejJóz* P6; Bo yuz theraz Lacwiei pomoc Gdys ńię poddał pod Pańfką moc. *RejKup* n8v, 18; I ktoż wńdy wyńlawić może tu Páńfkie możności *LubPs* Y2, A2v, Cv marg, C3 marg, F3v, G2 marg (29); *RejWiz* 146, 147v, 152v, 155v; *BibRadz I* 91a marg, 4.*Reg* 3/15, I 308c marg, *Is* 48 arg, *Iudith* 13/24, II 32a marg; *BielKron* 48; *RejAp* 33v marg, Eev, Ff2; á ńtwáli záwzdy [!] zumiawńzy ńie á zádziwowawńzy ńie prawdzye á możności Páńfkicy. *RejPos* 283v, 3 marg, 10, 10v, 17, 26 (20); *BiałKat* 233v; *RejZwierc* 205 [2 r.], 257v marg, 263, 272v marg, Bbb; *BudBib Iudith* 13/24, *Eccli* 3/20[21]; *KochPs* 13, 60, 160, 165; *LatHar* 383 marg; *WujNT* 192 marg, 588 marg, Zzzzz2; Możnoć Páńfką wyznawáńz pieńnią Dawidową. *SapEpit* A4; *SzarzRyt* A4.

g. *Skierowany na Boga jako na obiekt działania, temat itp.* (570) : WYńpiewayćie ńlawę páńfką rońlicznem á nowem ńpiewániem *RejPs* 219, 27v, 93v marg, 121v, 169; *BielKom nlb* 6; Ach iákoż my w cudzey zyemi pieńń Páńfką ńpiewáć mamy *LubPs* dd6, V2v; *RejWiz* 155; Wednie y wnocy będziecie mieńzkáć w Przybythku pilnując ńtrażey Páńfkicy *Leop Lev* 8/35; zńorzecźćie obywatelom iey [ziemi *Meros*]/ że nie przyćiągnęli ná pomoc Páńfką *Leop Iudic* 5/23, 1.*Par* 25/7, 2.*Par* 7/6; abowiem nápeńńioná ięńt ziemiá znáiomolćią Páńfką iáko Morze wodą. *BibRadz Is* 11/9, *Num* 31/3, I 138c marg; *BielKron* 81; *RejAp* CC3, 58v marg, Ff3; Pewne przyięcye Páńfkie do przybytku ńercá ńwego *RejPos* 87v marg, 56, 79v, 132v, 133 marg, 185v (12); *RejZwierc* 197; *CzechRozm* A4, 113v, 114, 119; Aby oycowie ńynom wiecznie winni byli Dźieie páńfkie przekłádać *KochPs* 115, 200; Nie żonáty

ftára tlę o rzeczách Páńfkich [*sollicitus est que Domini sunt*]/ iákoby fię podobał Bogu. *WujNT* 1.*Cor* 7/32, *przedm* 14 [2 r.], *Ioann* 6/23, 1.*Cor* 7/34, 15/58, 16/10, *Eph* 6/4; *PowodPr* 53; *CzahTr* B4.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): Naprzód za tę niezmierną łaskę/ panu bogu dziękuię/ [...] a iego świętyi miłości profzę/ aby to było ku tci iego pańfkiei *MurzNTSekl* A2.

W charakterystycznych połączeniach: *despeht pański(-a, -ie)*, *dzieje*, *dzięka* (dzięk czynienie) (2), *groza*, *karność*, *krzywda*, *muzyka*, *niewdzięczność* (2), *obrażenie*, *obruszenie*, *pieśń* (3), *poczciwość*, *pomoc*, *posłuszeństwo*, *pośmiewisko*, *powinność* (2), *poznanie*, *pożytek*, *przewinienie*, *przyjęcie*, *przysięga*, *roboty* (2), *rzecz* (4), *sława* (3), *stałość*, *świętobliwość*, *uślaganie* (3), *uznanie*, *wyznawanie*, *wzgardzenie* (2), *zaślubienie*, *znajomość* (2).

Wyrażenia: »bojaźń, strach pański(-a)« = *timor Domini Vulg, PolAnt; pavor Domini PolAnt* [*szyk* 52:6] (53:5): *LubPs* E3, H4v *marg*, 12, Z4v [2 r.]; *RejWiz* 76v, 148, 194v; *Leop Prov* 14/26, 27, 22/4; *RejZwierz* 55, 65; Lepfzy ieft kálek z boiaźnią Páńfką/ niżli wielki łkarb z kłopotem. *BibRadz Prov* 15/16, 2.*Par* 19 *arg*, 7, 9, *Ps* 33/12, *Prov* 9/10 (19); Iáko łrogi ieft páńfki łtrách. *RejAp* [13] *marg*, Dd4; *RejPos* A3v, 72v, 79, 81v, 264v; *GrzegŚm* 12; *KuczbKat* 70; *BudBib Eccli* 9/20[22]; *BudNT Act* 9/31; *CzechRozm* 241v; *KarnNap* F4v; SZczęśliwy człowiek prawdziwie/ Kto w boiaźni páńfkiei żywié *KochPs* 171, 6, 27, 35, 192; *LatHar* +++, 553; *KołakSzczęśl* B4 [2r.]; *WujNT Act* 9/31, 2.*Cor* 5/11; *WysKaz* 4; *JanNKarGórn* H.

»chwała pańska« [*w tym: ku chwale pańskiej* (21), *na chwałę pańską* (2), *dla pańskiej chwały* (1)] = *laudatio a. laus Domini Vulg, PolAnt; gloria Domini Vulg* [*szyk* 83:8] (91): *RejPs* 201, 204v, 216, 217; *RejJóz* E5v; *MurzHist* M2, N4; Fałzywi prorocy przęcż Ceremonie wkościele mnożá choc prawá chfálę pańską wyrzucili *MurzNT* 111 *marg*; Vdaycyefz fię vftá me yuż ku Páńfkyey chwale *LubPs* ffv, A6, B3v *marg*, F4v *marg*, G2v *marg*, M4v *marg* (26); *Leop By* 144/21; *RejZwierz* 105v; *BibRadz* I 111b *marg*, By 34 *arg*, 101 *arg*, 134 *arg*, *Prov* 3 *arg*, *Is* 60/6; *BielKron* 74; *KochZg* A2, A4; *SarnUzn* A3; *RejAp* AA2, AA4, 113v; Iáko y w on czás gdy Mánálfes on zły krol zgwácił był wízytkę chwałę Páńfką/ á odmienił iá ná chwałę bogow pogáńfkich *RejPos* 50v, A3v, 32v, 47, 217v, 228v (14); *BiałKat* 136; *RejZwierz* 64v, 187 [4 r.]; *WujJud* 190, 218v, 230v; *WujJudConf* 3, 181; *HistHel* B3; W ich vściéch páńfka chwałá/ w ręku [...] będzié łyfkáł miecz obośieczny. *KochPs* 215, 156; *SkarŻyw* 567; *ArtKanc* K18v, Lv, T3v; *KochWr* 23, 25 [2 r.], 26; *GrabowSet* V4v; *LatHar* 62 *marg*, 507; *WujNT* 2.*Cor* 3/18, 8/19; *WysKaz* 30; *SkarKaz* 516b.

»cześć pańska« [*w tym: ku czci pańskiej* (5)] (6): *MurzNTSekl* A2; Czwartey nocy iuż k łobyę przydzyetá/ Ku czci Páńfkiei łwoy płod wywiedzyetá *BielKom* G6v; *LubPs* aa4 *marg*; *SarnUzn* A3; *BiałKat* 136; po nich wdzięczné potomłtwo w łwéy włáfnosci śiędzié/ V których wáżna cześć páńfka będzié. *KochPs* 102.

»miłość pańska« (4): *RejPs* 180; *RejPos* 32v, 101; Iedno złę/ łwarliwé/ á miłosci Páńfkiei máło máiące ferce/ łzuka z namnieyłzych przyczyn rozerwania y rozdzałów. *SkarJedn* 370.

»w nadzieję pańską, w nadziei pańskiej« (4:2): vmárl po niey [żonie] iedennałtego dniá/ oboie w wielkiei nadziei Páńfkiei *BielKron* 237v; *RejAp* 61v; *RejPos* 13, 72; *RejZwierz* 154v; w nádzieię páńfką/ vżywaycie Wefela/ dobrzy *KochPs* 45.

»ofiara pańska« = *oblatio Domini Vulg, PolAnt; hostia a. victima Domini Vulg; elevatio a. sacrificium Domini PolAnt* [szyk 8:1] (9): A tho co zoftánie z tey offiáry [zbożnej i chlebowej]/ będzie Aaronowe y fynow iego/ nayświętšie z offiar Páńfkich. *Leop Lev 2/3, Eccli 50/15, Is 34/6, Soph 1/8*; ofiarowác bedźiecie Pánu ze wżytkich fwyh dziefięcin [...] / á oddacie onę Páńfką ofiarę Aaronowi kapłanowi. *BibRadz Num 18/28, 3.Esdr 6/29 [2 r.]; BielKron 30; BudBib Eccli 50/13[15]*.

»służba, posługa (a. posługowanie) pańskie(-a)« = *ministerium Domini PolAnt (9:2); MurzNT 46; BibRadz 2.Par 35/16; RejAp 11*; Tám [do Jeruzalem] ku służbie páńkiéy/ iako zakon fkaźuie/ Naród żydowłki ze wżytkich kráin wftępuie. *KochPs 188, 152*; Wyśiadł Woyćiech S. z towarzyfzmi ná ieden wysep [...]. y tám fię modłac gdy fobie fzczeńliwego weścia ná poftugę Páńfką prośili: Pruźacy ie niektorzy wypátrzyli *SkarŻyw 355; LatHar [+10], 122, 477, 685*; A toć mowię [...] ku temu co ieft poczciwego/ y coby was fpofobiło do służby Páńkiéy; bez roftárgnienia [*sine impedimento Dominum obsecrand*]. *WujNT 1.Cor 7/35*.

»wiara pańska« (2): *RejKup Eev*; Obładził fye y [...] Cypryan fwyęty/ wyelkyey náuki y fwyętoqliwofci bifkup/ á ná konyec męczennik dla wyáry páńkyey *KromRozm II q*.

W przen (1) : Otwórzcie mi drzwi páńkié: niech dam dzięki fwemu Dobrodźieiovi wielkiemu. *KochPs 178*.

α. *Spełniający jakąś funkcję wobec Boga, mający do niego określony stosunek (336)* : Tu w thym Pfalmie pilnie co obaczác mamy. [...] Powinność káždego człowyeká ktory prawdziwie chce być náfládowncá Páńfkim. *LubPs D2 marg*; poftháwił fpiewáki Páńkie/ áby go chwalili w Huffách fwoich *Leop 2.Par 20/21*; flyźymy [...]: Iz gdy iuź wierni wyznáwácze Páńfcy będą dokonywác prawdziwego fwiadectwá fwego o tym Pánu fwoim/ [...] powftánie przeciwko im beftia *RejAp 92*; Iefli co fpráwiedliwego/ [...] tedy to ma być czyniono od Ofiárowniká páńskiego *CzechEp 132*.

W przeciwstawiach: »pański ... Baalowy (a. Baalski) (2), świata tego« (3): *BibRadz 4.Reg 10/23*; mamy pámiętác/ iáko mamy poznawác flugi Páńkie/ á flugi fwiátá tego. *RejPos 336v*; A tom ia iuź iedno fám zoftál tu s flug Páńfkich/ Nuź czterzy ftá piędzycyfát tež tu ieft Báálfkich. *HistHel B4v*.

Wyrażenia: »chwalca pański« (1): gdyż iáwna rzecz ieft/ iz prawdziwi chwalcy Páńfcy/ [...] iáko owce w pośzrod wilkow miefzkác muśieli. *NiemObr 13*.

»kapłan pański« = *sacerdos Domini Vulg, PolAnt (7); Leop 2.Par 26/17*; Ale fludzy krolewfcy niechćieli podnieś ręki fwey/ áby fie mieli oborzyc ná kápłany Páńkie. *BibRadz 1.Reg 22/17, 1.Reg 22/17, 3.Reg 2/27, 2.Par 13/9; RejAp 169 [2 r.]*.

»męczennik pański« (3): *RejAp 168v*; Y dáléy tenze Auguřtyn vczy ták: Przez moc Bożá męczennicy páńfcy/ przy fpráwách ludzi żywych bywáią *BiałKat 156; LatHar 428*.

»niewiernik (a. niewierny) pański« (10): kthorzy mieli obwołác [...] wżytki frogości ktore fie máią dziać nád niewierniki á nád niewdzięczniki Páńfkimi *RejAp 71v, 27v, 131, 133v, 174v*; ábowiem iuźby nie byłá nigdy probá miedzy wiernemi á miedzy niewiernymi Páńfkimi *RejPos 239v, 205v, [290] [2 r.], [290]v*.

»sługa (a. służebnik) pański« = *serous Domini Vulg, PolAnt; famulus Domini Vulg [szyk 51:2] (53); RejPs 201; MurzNT 38v, 76; LubPs dd3v*; Pámiętaycie ná one słowá kthore wam rofkazał Moizeřz slugá Páńfki *Leop Ios 1/13, Ios 1/1, 15, 11/12, 12/6 [2 r.], 24/29, Is 42/19*; OToż teraz dobrorzecźcie

Pánu wżyfey fludzy Páńfcy *BibRadz Ps* 133/1; A flugá Páńfki nie ma fię wádzić/ ále vkładnym być przeciwko káždemu *BibRadz 2.Tim* 2/24, *Ios* 1/1, 14/7, *Iudic* 2/8, *4.Reg* 10/23, 18/12 (12); *RejAp* 4v, 5, 62, 131, 157v (10); *RejPos* 13v, 127 [2 r.], [249], 318v, 336v; *BiałKat* a4; *HistHel* B4v; *BudBib 4.Esdr* 16/36; *BudNT 2.Tim* 2/24; TERaz/ o wierni páńfcy flúżebnicy/ Którzy trzymaćie ftraż w iego bóźnicy: [...] Chwałę oddayćie winną bogu fwemu. *KochPs* 197, 177, 197; *NiemObr* 18; Zá iey powodem/ Páńfcy flúżebnicy Kápláni/ Wdowy/ Pánny/ Zakonnicy/ Chudzi żebracy/ iedni modlitwami/ Drudzy błagáli Bogá ofiárámi. *GrochKal* 15; *LatHar* 62; A wy będziećie názwáni káplány Bożymi; Będą was zwác flugámi Páńfkimi *WujNT* 766, *2.Tim* 2/24; *SiebRozmysł* K2.

»służebnica pańska« (6): *LatHar* 10, 487, 529, 552; Y rzeklá Máriá: Oto flúżebnicá Páńfka [*Ecce ancilla Domini*]/ niechay mi fię ftánie wedle flowá twego. *WujNT Luc* 1/38, s. 195. [*Zawsze przeład tego samego tekstu.*]

»(s)przeciwnik, nieprzyjaciel pański« = *hostis Domini Vulg; inimicus Domini PolAnt* (7:5): *MurzHist* V v; *LubPs* K2; Nieprzyiaciele Páńfcy iako rychło będą podwyższeni y podniefieni we ćci/ iáko dym wftaná *KrowObr* 1v; *Leop 1.Reg* 30/26; *BibRadz 1.Reg* 30/26; *RejAp* 24, 173; *RejPos* 27, 262; tedy ząwždy zámkniemy fnádnie gębę káždemu fprzeciwnikowi fwemu y Páńfkiemu á bluźnircy imieniá fwiętego Páńfkiego. *RejZwierc* 263v, 264; *SkarŻyw* 598.

»wierny (nawierniejszy), wierzący pański« (241:1): *RejPs* 200v; POkorna prózbá kościołá Páńfkyego wiernych Páńfkich/ przeciwko fálfzywey bráćiey złościwego kościołá *LubPs* Gv, A4, B3 *marg*, B6 *marg*, Cv, F2v *marg* (39); *RejWiz* 155v; *BibRadz* *3v, *Ps* 132 *arg*, 133 *arg*, II 57b *marg*; Atożeś iuż flýłzał ony rozliczne błogofławieńftwá wiernych Páńfkich/ iż co iedno chcą wżytko máią v Páná fwego *RejAp* 180v, BB5v [2 r.], CC2v, CC3, CC3v, 6v (94); požrzy ná ftan ktorykolwiek chcefz/ [...] iefli nie naydzyefz w nim thák trudnych ftopniow/ że y nawiernieyfzy Páńfki/ y z napilnieyfzym ftáraniem swoim/ trudno ie ma przefkoczyc *RejPos* 263v, 3, 7, 17v, 22, 23 (85); *RejPosWiecz*² 95v; *RejZwierc* 127, 179v, 263v, 264; *WujJudConf* 12v; Ná ktorym [*Chrystusie*] wierzący Páńfcy przefstawiaią/ y Bogá oycá zań wftawicźnie wychwaliaią. *CzechRozm* 158v, 25v; *NiemObr* 10, 11, 160; *ArtKanc* Q11v; *LatHar* 21, 252, 504; *WujNT* 398; Przez fześćdziefiąt lat y trzy/ tuś ná świecie żyłá/ A tu wielką pociechą wiernych páńfkich byłá. *SiebRozmysł* K4, K3v.

h. *Będący Bogiem* (57) : zamyka fię wtem iáwnie ofobá páńfka/ ktore^{mv} iefł poruczone kroleftw niebá y ziemie *RejPs* 29v; *BudNT Act* 3/19[20].

Zwrot: »mowić *itp.* w osobie pańskiej« = *mówić tak, jakby to mówił Bóg* [*szyk zmienny*] (5): Co y fam Dawid w ofobie Páńskiey opowiedał/ mowiac imieniem Bogá Oycá do niego: Iżeś ty iefł fyn moy miły *RejPos* 16v; Bo iáko Izáiafz mowi w ofobie Páńskiey: Ktoryż iefł dom ktoryby mnie ogárnąć mógł? *RejPos* 139v, 32v, 139v, 261v.

Wyrażenie: »Duch (Święty) pański« = *Spiritus Domini Vulg, PolAnt* (50): *MurzHist* C3; *KromRozm II* n2, pv; *BielKom* B3; *RejWiz* 144v; NA począthku BOG ftworzył Niebo y ziemię. Ale ziemiá byłá nieużytheczna y pufta/ y ciemności były nád głębokofćiami wod: á duch páńfki [*spiritus Dei*] vnofił fię nád wodámi. *Leop Gen* 1/2; *BibRadz Act* 5/9; *BielKron* 1; *RejAp* 20; A iefli nie będzye thego Duchá fwiętego Páńfkiego/ á miłościwego podpárca iego/ iuż flába nádzieiá nálfzá *RejPos* 143, 8, 68v [3 r.], 71v, 73, 103v (22); *GrzegŚm* 54; *RejZwierc* 5v, 116; Także miedzy flucháczmi wiele iefł

wezwanych/ á mało obranych y z Ducha Páńkiego odrodzonych krześcíanow. *WujJudConf* 119; *RejPosWstaw* 22; *KochPs* 158; Iż duch páńki miał Mefyafzá/ ná vrząd zacny/ pomázác y poświęć. *NiemObr* 103, 15, 83, 103; Ze fkromi fwe fówowoleństwo/ wpráwuiąc fię w pobożeńśtwo/ próżąc ná pomoc świętego/ Duchá łobie Páńkiego. *ArtKanc* L19v; *LatHar* 377, 378, 553; *WujNT Act* 5/9, 2. *Cor* 3/17, 18, s. 662; *SiebRozmyśl* K3v.

A. Od znac. 'Chrystus' (2014) : Nagotuicie drogę páńką/ czynicie profté ściełzki iego *MurzNT Luc* 3/4 [przekład i nawiązanie do tego samego tekstu: *Leop*, *BudNT*, *CzechEp*, *WujNT Matth* 3/3, *Mar* 1/3, *Luc* 3/4, *Ioann* 1/23], k. 8v; Papierz to [dpusty] rozdawa/ Ktory ná Páńkim mieyfcu/ ná fwiecie zołtawa. *RejWiz* 160v; *Leop* *2v, *Mar* 1/3, *Ioann* 1/23; Lotr téz ná Krzyżu podla boku Páńkiego wiłząc/ nie mówił ku Pánu ták: [...] *OrzQuin* P3; *RejPos* 271v, 273; *BudNT Mar* 1/3; vkazála iey obraz páńki/ ktory oná panienka całowawłzy rzekłá: Iufz fię ia Chryftułowu oddáię *SkarŻyw* 224; *CzechEp* 153; (nagł) MODLITWY ROCZNYM ŚWIĘTOM SLUZACE. A naprzod o święćiech/ ktore pod tytułem Páńkim obchodźimy. (-) W dzień vroczyłty Obrzeżánia/ y miánowánia Pána náłzego IEzua Chryftua. *LatHar* 332; *WujNT Matth* 3/3, *Mar* 1/3, s. 200 marg, *Luc* 3/4, *Ioann* 1/23, s. 429.

Wyrażenia: »chleb pański« = *eucharystia*; jej część (3): Nie pożywáią ciála Pána Kryftułowego/ ále tylko chlebá Páńkiego *RejPosWiecz*² 95; *WujJudConf* 260v; *WujNT* 604.

»kielich, kubek pański« = część *eucharystii*; *calix Domini Vulg* (12:1): *RejKup* m7v; *KrowObr* 200; Nie możecie pić kubká Páńkie⁸⁰/ y kubká dyabłow/ nie możecie być vczestniki ftołu Páńkiego y ftołu dyabłow. *BibRadz* 1. *Cor* 10/21; *RejPos* 313v marg, 315; *KuczbKat* 190; Przetoż gánimy wřzyłtkie niepotrzebne ludzkie przyłady/ á nawięcey to iż Papierz Kielich Páński ludowi krześcíanńkiemu śmiał odiać *WujJudConf* 177v, 260v; To podobieńśtwo od ofiar Zydowłkich y Pogánłkich wzięte/ nicby nie ważyło: gdyby chleb y kielich Páńki przed vzywánim nie był Pánu Bogu ná ołtarzu zá ofiarę nowego teftámentu ofiarowány *WujNT* 604, 115, 286, 1. *Cor* 10/21, 11/27.

»kronika pańska« = *ewangelia* (1): Máło krolow y kfiążát ktorzyby byli wpiłáni w kronikę Páńską/ á tego [uzdrowionego ślepca] tu łam Pan vřty fweimi wyłławia *RejPos* 69.

»rok, lato pański(e)« (315:43): Dienne łprawy wedlie Niebiełkich Biegow ná rok Panłki 1563 Przełz Całprá Gokiego [...] opifłane. *Goski kt*; *SkarJedn* 262 marg; *LatHar* ++7v; ziechawłzy łie ná ten Séym łpólny do Lublina ná dzień 23. Mieśiácá Grudniá/ w Ro^{kv} páńkim 1568. [...] tákiefmy niżej opifłane Tráktaty [...] vczynili *SarnStat* 1019; *KlonWor ded* **2.

~ »roku, lata pańskiego [z liczebniakiem]« = *anno Domini JanStat*, *JanPrzyw* (311:42): Dzialo ssye w Rusczy w ponyedzialek blysky przeth swiáthki Roku paniskiego 1550. *ZapWar* 1550 nr 2666; *BielKom* G7; *GliczKsiąz kt*; *GroicPorz* B2; *UstPraw* Kv, K3v; Láthá Pańskiego 1270. były wielkie walki miedzy Pruły á Pomorzány *BielKron* 363, 148, 152, 154, 157v, 159v (37); *KwiatKsiąz kt*; QVINCVNX Tho iefł/ Wzor Korony Polłkiéy/ ná Cynku wyłtáwioný/ [...] y zá Kolędę Polłom Koronnym/ do Wárfzawy ná Nowe Láto/ Roku Páńkiego 1564. połłány. *OrzQuin kt*, A3v; *SarnUzn* A3v; *SienLekAndr* a3v; *RejAp kt*; *HistRzym* [136]; *RejPos* Ooo5; *BialKat* 333v; *KwiatOpis kt*; *HistLan kt*, F6; *RejZwierc* 268v; LATá Páńskiego 1526. Ná dzień łwiętego Ianá ścięcia/ przyćiągnęli Turcy *BielSpr* 56, kt; *WujJud* Nn8; Z ták zacnych rodzicow národził się był nam Krol Sigmunt Augułt. liátá

Páńfkiego. 1520. *BiałKaz* 12; *StryjWjaz kt*; *KarnNap* G3v; To fię działo około roku páńfkiego 794 gdy iuz páńftwo Rzymfkie świeckie rozdwoione było *SkarJedn* 211; Aż do roku p: 1273 Míza v Grekow po Rzymfku bywáá. *SkarJedn* 265 marg, [A*2]v [4r.], 123, 128, 171, 194 [2 r.] (26); *KochOdpr kt*; *Oczko kt*, B; *KochPs kt*; Męczeńftwo S. Wálentego Káplaná [...]. cierpiał około roku Páńfkiego 234. *SkarŻyw* 147, kt, 12, 20, 28, 34 (89); *KochTr kt*; Roku Páńfkiego Tyśiącnego Pięćfietnego i Óśmdziesiąthnego 18 Marca Przifzedwfy przed prawo náze Miaftecza Kościerziny Sliachetny Ianufz Kożiczkowski, zeznał i podziękował Sliachetnemu Iędrzeiowi Kożiczkowfkiemu z dobrej a zupełny zaplathy *ZapKościer* 1580/4v, 1580/12v, 1581/23, 1582/41, 1584/44v; *StryjKron* 195, 235 [2 r.], 245, 295, 437 (14); [*Melchiades Afr*] około roku Páńfkiego 314. dokonał żywotá fwego *CzechEp* 370, 378 [3r.]; *NiemObr kt*; *KochEpit kt*; *KochFr kt*; *KlonŻal kt*; *KochMRot kt* [2 r.]; *ReszPrz* 29, 113; *ReszList* 192; *WerGość kt*, 205, 228; *WerKaz kt*, 277; *WisznTr kt*, 6; *BielSen* 19; *BielSjem* 41; *KochPieś* [89]; *PudłFr* 77, [80]; W TORVNIV Drukował Málcher Nering. Roku Páńfkiego/ 1587. *ArtKanc kt*; *BielRozm* 34; *KmitaPsal kt*; *GostGospGroch kt*; *GrochKal* 1; *Phil* S6; *GórnTroas kt*; *GrabowSet kt*, M; *KochFrag kt*, 55; *KochFragJan* 4; *OrzJan kt*; *OstrEpit kt*; *WyprPl kt*; *LatHar* [+11], 172, 193 [3 r.], 194, 195 [2 r.] (12); *KołakCath kt*; *KołakSzczęśl kt*; *RybGęśli kt*; PIERWSZA PASCHA. Roku Páńfkiego/ 31. *WujNT przedm* 34 marg, przedm 2, 17, 26, 33 marg [3 r.], 35 marg (15); *JanNKar* A; Potwierdzenie Vniiéy między Narody Polfkimi y Litewfkimi ná Seymie Wálnym Lubelfkim, Roku Páńfkiego 1569. fkonczonéy. *SarnStat* 1026, kt, 11 [2 r.], 19, 37, 146 (63); *SiebRozmyśl kt*; *WitosłLut kt*; *GrabPospR kt*; *KlonKr* C; *Kmikt*; *PowodPr kt*; *SkarKaz kt*; Nápiáne od Authorá/ Roku 1589. A teraz miedzy ludzie podáne. W Krákwie/ Roku Páńfkiego/ 1596. *VotSzl kt*; *CiekPotr ktv*; *GostCast kt*; *PaxLiz kt*; *SkarKazSej* 700b, 701a; *SkorWinsz kt*; *SapEpit kt*; *SzarzRyt kt*, C, Cv. Cf teź d. Wyrażenia oznaczające lokalizację w czasie wobec początku nowej ery. ~

»wianek pański« = *różaniec* (1): A tenći to ieft Wianek Páńfki/ ktory Leo dzieśiąty [...] Papież potwierdził/ y dla nie^{go} odpufty pewne pozwolił. *LatHar* 551.

»wieczerza pańska« = *msza św. jako pamiątka Ostatniej Wieczerzy; w tekstach protestanckich: sakrament; cena dominica* *PolAnt*, *Vulg* [szyk 161:10] (171): (nagł) O wieczerzy pańfkiei. (–) To teź iawnie wyznawam/ y tak trzymam/ o wieczerzy pańfkiei/ to ieft/ o cieie y krwi pana náznego Iefvá Chriřtvá/ jako on íam vřtawić raczył *SeklWyzn* d4; *SeklKat* Tv, X4, Y4v; *MurzHist* P3v; *MurzNT* 58v; Y teraz nye íam yeden Caluinus ofobliwym íwym obyczáyem pímo o bożym éyele álbo wyeczerzy páńfkyey wykłáda *KromRozm II* q3, d4v, g3; *KromRozm III* E8v, M6; Stych flow okázuie fie/ íż Wietzerza Páńfka nic ínzego nieieft/ íedno nowa vmowá álbo Teřtáment nowy *KrowObr* 47v, 46 [2 r.], 47, 47v [2 r.], 48 źp, 48v (12); *OrzList* a4; *BibRadz Act* 20 arg, II 95c marg; [*Luter*] odpifał ím/ byście mieli zá to gárdlá dać/ tedyć lepiej całą páńfką wieczerzą przyjmowác niź połowicę *BielKron* 211v, 191, 196v, 200, 201v, 202 (21); *Prot* C; *RejPos* 32, 82 [2 r.], 86v, 87 źp, 160; *RejPosWiecz*² 94v, 95v; Włeczerza Páńfka/ íeřth vżywánie ciáá y krwi Pána náznego Iezu Kryřtá/ przy widomych znákoch chlebie y winie. *RejPosWiecz*³ 96, 96 [2 r.], 96v, [97] [3 r.], [97]v [4 r.], 98v [3 r.], 99 [2 r.]; *BiałKat* 288, 293v, 303v; *GrzegŚm* 7; Bo około Sákrámentu Ciáá Bożego/ álbo íáko wy zowiećie Włeczerzey Páńfkiei/ nigdy fie práwi Luterani [...] z Helwetámi y z Hugonotámi niezgodzą *WujJud* 14v, B6, B7v, 159v [2 r.], 162, 163v (20); *WujJudConf* 13, 14, 159,

163v, 179v (27); *RejPosWstaw* [143⁴] [2 r.], [143⁴]v [3 r.]; *BudNT* m6v marg, 1.Cor 11/18[20]; iż Wieczerza Pánfka/ ciála Chrytułowego ná śmierć zá nas wydánego/ y krwie ná omycie grzechow náłzych wylaney/ iest przypominánim. *CzechRozm* 260, Av, 256, 256v, 257 žp, 259v [2 r.] (21); *CzechEp* 131; *NiemObr* 75, 77, 149 [2 r.]; *ReszPrz* 63, 65; *ArtKanc* N7v žp; *LatHar* 77; *WujNT* 1.Cor 11 arg, s. 604 [marg], 1.Cor 11/20, s. 607 [4 r.], 736, Bbbbbbb4, Cccccc4.

a. *Należący do Chrystusa, będący jego własnością, w jego władaniu, dla niego przeznaczony* (44) : Onto święty [Jan Chrzyciel] [...] piérwyi ofobie powiedział/ że i bótów pańfkich niegodzien ność *MurzNT* 11; (nagł) Mfza o czerniowey Koronie bluznierstwo. (-) Wefelmy fie wżyfcy w Pánie dzień fwięty obchodząc/ ku cíi Koronie Pánfkiey *KrowObr* 175v; *SkarŻyw* 398, 408; *ReszList* 161; dziś gwiazdá Krole do żłobu Pánfkiego przyprowadziła. *LatHar* 345, 319; *KlonWor* 28.

W charakterystycznych połączeniach: bot pański(e, -a), jasiki, korona, sukienka (suknia) (2), szata, żłob.

Wyrażenia: »grob pański« [szyk 19:1] (20): *KrowObr* 175v [3r.], Ss3v; Sáraceni grob Pánfki w całości chowali dla pielgrzymow *BielKron* 178; *RejAp* [15]v; bo y mieyfca gdzie był Pánfki grob/ znać nie było. *SkarŻyw* 396, 397; *MWilKHist* A4, A4v; *LatHar* 81; *WujNT* 123 [2 r.], 124[2 r.], 293, 385 marg, Yyyyyv. Cf *Zestawienie*.

»krzyż pański« [szyk 8:1] (9): dał Cefarz Bolefláwowi nowemu królowi włócznią świętego Maurycego y gozdz od kryzá [!] Pánfkiego *BielKron* 345; *WujJud* 52 [2 r.]; *SkarŻyw* 397, 398; Pánfki krzyż począł być chwalebny miedzy Apoštoły/ y miedzy Chrześcijány. *WujNT* 298, 382 marg, Zzzzz3v; *SkarKaz* 41b.

»krzyż pański« = *wizerunek krzyża* (2): to nam iáko iákie kácerftwo zádaią/ [...] ifz krzyż S. Pánfki/ ábo Ołtarze w poft wielki zákrywamy *SkarJedn* 370, 261.

Zestawienie: »Kościoł Grobu Pańskiego« (1): gdzie [w *Jeruzalem cesarz Konstantyn*] [...] kościoł grobu Pánfkie⁸⁰/ złotem y srebrem oblokł. *SkarKaz* 456b.

W przen (5) : *KromRozm III* O3; [heretycy] fukienkę Pánfką niefzytą rozrywaią. *WujNT* Yyyyy4v.

Wyrażenia: »krzyż pański« = cierpienie (1): A iżeś téz W.K.M. po wielekroć pod tenże krzyż pánfki podlégaiąc/ záwzdyś go W.K.M. z wielką pokorą znošila *SiebRozmysl* [A2]v.

»krzyż pański« = *męka Chrystusa* (1): W tych czterech corkách Philippowych (według Hieronymá) po krzyżu Pánfkim pánieńftwá pierwiaftki były poświęcone. *WujNT* 486.

»krzyż pański« = *wiara chrześcijańska* (1): Krzyfz/ powiáda/ Pánfki od wfchodu słońca y záchodu/ od połdniá y pułnocy fkupił narody w ieden kościoł *SkarŻyw* 120.

b. *Pozostający wobec Chrystusa w stosunku zależności; jego krewny; wybrany przez Chrystusa* (109) : *KromRozm II* r4v; *KrowObr* 223; *Leop* 1.Cor 9/5, *Gal* 1/19; Lecż fie był nálażł ludafz/ w máley Pánfkiey rádzye *RejZwierz* 109v; *RejPos* 176v; Widziće że y flugá fukcefiorem y Wikárijm Pánfkim być może *WujJud* 150v; Nie przeto tedy zowie fię w piśmie Iákub mnieyfzy brátem Pánfkim/ ifz był fynem Iozephowym [!]: ále ifz mátká iego Márya Kleophy była šioftwą ácz nierodzoną mátki Chrytułowey *SkarŻyw* 242; *NiemObr* 55; A iáko w tym porzádku rodzáiu Chrytułowego/ złośc wiela przodkow Pánfkich nic nie záłzkodziła šwiátobliwošci P. Iezufowey *WujNT* 3, 227 [2r.], 511, 1.Cor 9/5, s. 647, *Gal* 1/19 (10).

W charakterystycznych połączeniach: *brat (bracia) pański(-cy, -a)* (15), *czeladka, nauczyciel, przodek, rada*.

Wyrażenia: »apostoł pański« (32): ktore [Pimo Św.] Ewányeliŧtowie y Apoŧtołowie pánŧcy/ duchem ŧwýetym nádchnyeni nápiŧáli *KromRozm II* c3, o2v; *KrowObr* 205v; *OrzQuin* M2v; *RejAp* 73, 98v, 133, 198v; Słuchayże tu iefzczę iáko Ewányeliŧtá piŧze o tym ŧwýetym Apoŧtole Pánŧkim iuż wezwánym y wybránym/ o tym Andrzeiu ŧwýetym *RejPos* 276, 209, 273v [2r.], 275, [278], 285 (15); *WujJudConf* 42v, 80, 125; *CzechEp* 133; Apoŧtołowie Pánŧcy oŧobliwych domow/ ŧobie nie budowáli *NiemObr* 22, 11, 115; *WujNT przedm* 26, s. [813].

»matka pańska« (8): *RejAp* 111v; pánná mátká Pánŧka iefzczę byŧá ná ten čás poŧpołu z Apoŧtoły w Ieruzalem. *RejPos* 287v; *RejPosWstaw* [143²]; *CzechEp* 83, 161, 192; *WujNT Zzzzz4v*; áczkolwiek náŧwýetlza mátká Pánŧka/ rodu byŧá krolewlkiego Dawidowego *SkarKaz* 483a.

»uczeń, zwolennik pański« = *discipulus Domini PolAnt, Vulg* [szyk 42:2] (24:20): *MurzNT* 38v; *BibRadz Act* 9/1; *RejAp* 166; A w tym Dámáŧzku byŧ niekthory zwolennik Pánŧki/ imieniem Anániaŧz *RejPos* 283, 69, 176v, 276, 282v, 283 (14); *RejPosWiecz²* 96; *RejPosWstaw* [143²], [143³]; *MWilkHist* A2, A2v; *ReszPrz* 5, 6; Sobota ŧmutna byŧá błogofławioney Pánŧie Máryey/ y Pánŧkim wczniom. *LatHar* 356, ++5, 174, 194, 316, 366, 557, 712 *marg*; Doktor zakonny chce być wczniem Pánŧkim. *WujNT Matth* 8 *arg*, s. 318, *Matth* 9 *arg*, *Luc* 5 *arg*, s. 333, *Act* 2 *arg*, 9/1, *Zzzzzv*; *WysKaz* 2; *SkarKaz* 244a *marg*, 548a, 606a.

W *przen* (6) : gdyż to iefť nam ŧrogo roŧkazano [...] przez Apoŧtoły y Ewányeliŧty á wierne Kánclerze Pánŧkie *RejPos* 161, 109 *marg*; *RejZwierc* B3, 259 *marg*, Bbb; oni [*doktorowie Koŧcioła*] ŧá iáko ŧzáfárze obrokwów náŧzych duchownych/ y wrzędnicy nád czeladką Pánŧką. *SkarKaz* 43a.

c. *Należący do Chrystusa jako część jego osoby* (402) : *PatKaz III* 151; A tu iefzczę ktemu prawie porządkyem prorocťwo idzye/ wyliczáiac bluźnirŧwá żydowŧkye/ przebicye nog y rąk Pánŧkich/ dzylene odzyenia/ miotanie loŧow. *LubPs* F; Gdzie iednák záprawdę/ tenże Ian iefť/ ktory na pierŧiach Pánŧkich przy wieczerzey odpoczywał *Leop VV v, Luc* 10/39; *RejZwierz* 106b; A tá Mária byŧá oná ktora byŧá pomázála nogi Pánŧkie máŧciámi *RejPos* 352v, 233v, [278]v, [310]v; *SkarŻyw* 371; *LatHar* 80, 110, 318, 319 [2 r.], 435, 519; A ták Kálwiniŧtowie duŧę w trupá ábo w ciáło przemienili: á Nowokrczeńcy z nimi piekło w grob przetworzyli/ y duŧę Pánŧką w grobie zágrzebli *WujNT* 404, *Luc* 10 *arg*, 39, s. 383 *marg*, 740, *Zzzzz3*, Bbbbbb3v; *SkarKaz* 41b.

W charakterystycznych połączeniach: *bok pański(-a, -ie)* (3), *dusza, głowa* (3), *nogi* (12), *oczy, pierś* (3), *ramiona, ręka, twarz*.

Wyrażenia: »ciało pańskie« = *Ciało Chrystusa żywego i po śmierci; Ciało Chrystusa w sakramencie, konsekrowana hostia; Corpus Domini Vulg* [szyk 327:14] (241): *SeklKat* Y; Is on przes ŧwa mękę ŧwiethá Duŧŧe the zdawna przekleťha. Cziałem Panŧkiem odnowiá Vczynyl błogofławioná. *RejKup* m6v, m6v; *KromRozm III* I8v; Gdy łamiemy Hoŧtyá/ gdy krew s kielichá w vŧtá ludzkie leiemy co inŧzego/ iedno pánŧkiego ciáła ná krzyżu offiárowanie/ theyże krwie zboku wylanie/ známionuie. *KrowObr* 207v, 202; *OrzList* cv [2 r.], d3, d3v, d4, e (9); [trzeci zwolennik] Iozeph od Aromátyey/ ktory proŧil ciáła Pánŧkiego v Piłata. *BielKron* 139, 166v, 167, 189, 203v, 211v (10); *RejAp* 67, 114; *RejPos* 14, 86v, 142; *RejPosWiecz²* 95 [2r.]; Ludzie chrzeŧciánŧcy ŧtárożytni/ czego ŧye ŧtrzegli gdy

ciało pańskie przyjmowali. *BiałKat* 278v marg, 271 [3 r.], 273v, 278v, 286, 288v [2 r.] (22); *KuczbKat* 110, 115 [2 r.], 160, 165, 170 [2 r.], 175, 180 [3 r.]; *RejZwierc* 197v; że po poświęceniu już tam istności chleba niemają/ ale jest Ciało Pańskie prawdziwe *WujJud* 176v, 26 [2 r.], 140v, 158, 164 [3 r.], 165 (55); *WujJudConf* 13, 253, 253v, 254 [3 r.], 255 (13); *RejPosRozpr* cv; *BiałKaz* B2v, M4v; *StryjWjaz* C3; *CzechRozm* 268; *KarnNap* D2, D3 żp, E4v; *SkarŻyw* 583; *ReszPrz* 9, 58 [2 r.], 97; *ReszList* 159; *ArtKanc* N8; *GrabowSet* O2v, Pv, P2 [2 r.]; *LatHar* 80, 97 marg, 186, 187 żp, 189 (15); A obacz/ iż chleb ktorego my w Sakramencie pożywamy/ nie jest tylko znak albo figurą Ciąła Pańskiego/ ale famo Ciało Pańskie. *WujNT* 330, 114, 115 [2 r.], 122 [3 r.], 123, 147 (64); *SkarKaz* 204a marg, 243b marg, 244b, 386a; *SkarKazSej* 672b marg. Cf »krew pańska«.

»krew pańska« [w tym: ciało i krew (104)] = krew Chrystusa w sakramencie; *sanguis Domini Vulg* [szyk 119:2] (121); *SeklKat* G2, L2v, Q2v, Yv, Y4v; Lepiej by [...] Miecz fie ku świętemu Kelichu. Wktorem fie Pańka krew mieni *RejKup* m7v; *KromRozm I* G3; *MurzNT* 33v; *KromRozm II* e2, g3; *KromRozm III* B7v, L4v; tedy ten ktory miał przyfęgąć/ przyprawił fye ktemu przed tym/ pofty/ fpowiedzią/ przyięcim świętości Ciąła y Krwie Pańskiej. *GroicPorz* z4; *KrowObr* 63v; *OrzList* d2v, d3; *BielKron* 150v, 203v, 234; *RejPos* 32, 338v; piśmo święte nas wczy/ iż ten chleb y ten kielich/ teftamentem jest ciąła y krwie Pańskiej. *RejPosWiecz*³ 96v, 96v [4 r.], [97] [5 r.], 98, 99; *BiałKat* 269 żp, 271, 276, 286 marg, 288v, 321; Bo kiedy Kielich Krwie Pańskiej bywa poświęcon/ tedy ij zową tajemnicą Wiary. *KuczbKat* 160, 110, 165, 170 [2 r.], 175 marg; *RejZwierc* B3, 196v; Nád to [sakrament podają pod jedną osobą]/ dla niebezpiečnosti rozlania krwie Pańskiej/ bez ktoregoby trudno być mogło/ w wielkości ludzi przyjmujących. *WujJud* 179, 14v, 147v, 150v, 152, 156 (15); *WujJudConf* 163v, 164, 225, 242, 250, 251, 252; *SkarJedn* 241, 346 [2 r.]; *SkarŻyw* 253; *ReszPrz* 17 [2 r.], 40, 58; *ReszList* 157 [2 r.]; *LatHar* [+12], ++8v, 27 marg, 98, 119 (17); A tak ktobykolwiek iadł ten chleb/ albo pił kielich Pańki niegodnie; będzie winien ciąła y krwie Pańskiej. *WujNT* 1. *Cor* 11/27, s. 34, 98 [2 r.], 103, 115, 167 (23); *WysKaz* 33; Oná ofiara ná krzyżu jest iáko študnia/ á tá ná ołtarzu iáko wiadro/ ktorym fie tá krew Pańka czerpa *SkarKaz* 158a, 607b; *KlonWor* 29.

»krew pańska« = męka, śmierć Chrystusa (6): Iedno pomnij zes fkropiony Krwią Pańką a męką yęgo *RejKup* f6v; *KromRozm II* x2; Żadna ina krew nas od przeklęcia wybáwić nie miała/ iedno krew Pańka. *RejPos* 103v marg, 102v marg, 103v marg; *LatHar* 99 marg.

W przem (13) : Tákci Iudaż Chriftem hándlował w Ogroycu: [...] Zá trzydzieści pieniędzy sprzedał Pańką głowę. *KlonWor* 27, **2.

Wyrażenia: »ciało pańskie« = Kościół (2): ktorego [Kościół] dzyerzyć fye y fluchác mamy/ yáko fiupá y gruntu prawdy/ á oblubyenice y cyála pańkyego. *KromRozm III* E4, Q3v.

»obliczność (a. oblicze) pańskie(-a)« = obecność, przyjście Chrystusa; *facies Domini PolAnt, Vulg* (9): A ty dziecię prorokiem nawyffe⁸⁰ będzieś/ bo przydzieś przed obliczem pańkim fprowiatz drógi ięgo. *OpecŻyw* 12v [przekład tego samego tekstu *Murz, BibRadz, ArtKanc, LatHar, WujNT*]; *MurzNT Luc* 1/16; *BibRadz Luc* 1/72[76]; O Marto. Marto. Niedolías wiary Setniká Cápárnáyfskiego/ ktory gdy prośił zá dziećięciem fwym/ nieprágnął obliczności Pańskiej. Alie flowá tyło prośił *BiałKaz* C3v, C4; *ArtKanc* A18; *LatHar* 46, 529; *WujNT Luc* 1/76.

d. *Którego Chrystus jest podmiotem: wykonawcą, sprawcą, nosicielem stanu (756)* : Sám Piotr na pytanie pańskie odpowiedział *MurzNT* 81, 13v *marg*, 178v *marg*; *KromRozm II* f3v, f2v; *KromRozm III* E8, G4v; *RejZwierz* 107; *BielKron* 139v; niebaczą powieści Páńskie/ który ták powiedzieć raczył: Gdziec będzie ciało/ tądci będą y orłowie. *LeovPrzep* G2; *RejAp* 159v [2 r.], 168v; DZifiefzłego dnia yeft pámiątká onego vniżenia Páńkiego/ gdy on będąc Pánem á krolem/ [...] dał wedle zakonu obrzezać święte ciało swoie *RejPos* 31, 118, [136]v *marg*, 137v, 183v *marg*, 193 (21); *BiałKat* 303v, 311; *KuczbKat* 50 *marg*; *BiałKaz* C3v; *SkarŻyw* 168, 384, 596, 599 *marg*; *MWilKHist* A4v; *CzechEp* 163, 326, 330, 331; *NiemObr* 28, 40; Ciche modlitwy przed Praefacyą/ znaczą táiemne á fkryste miełzkánie Páńskie w Ephrem miálteczku przed męką iego. *LatHar* 79, +6, +++2v, 186, 263, 269 *marg* (11); Post 40. dni z przykłądu Pańskiego Apostołowie SS. vstáwili. *WujNT* 15 *marg*, 15 *marg*, 160 *marg*, 187, 265 *marg* (14); Bo wełście Páńskie było iákoby duchowne á nie cieiefne/ przez zámknione drzwi *SkarKaz* 204a, 204b *marg*, 243a, 279b, 419b, 420a, 608b *marg*.

W przeciwstawieniu: »pański ... od ludzi wymyślony« (1): Bo iedni ftáną przy fzczyrey á wierney náuce Páńskiey. Drudzy ftháną przy fzczyrych náukach od ludzi wymyflonych *RejAp* 139.

W charakterystycznych połączeniach: boleść pańska(-i, -ie), bytność (2), chrzest, dar, głos, koniec, lata (3), mieszkanie, młodość, modlitwa (4), narzekanie, nawiedzenie, niebytność, obecność, obietnica, odpowiedź (2), opowiedanie (2), oświadczenie, pismo, poczęcie, post, postanowienie (3), powieść (6), prorocstwo, prośba (2), przykład (6), przymowka, przypowieść, przyście [dokąd] (4), pytanie (3), rada (3), rozmowa, rozprawa (2), sąd, sprawiedliwość [= sąd], strofowanie, świadectwo (3), ukaranie, ukazowanie, uniżenie, upomnienie, utyskowanie, weszcie (2), wjechanie, wola, zasługa, zeście, zgromienie, zlecenie, zstąpienie do piekłą, żeganie.

Wyrażenia: »błogosławieństwo pańskie« (1): Co nam przyniofło błogofławieństwo Páńskie/ ktore wczynił wfłepuiąc w niebo. *RejPos* 134v.

»pańskie cuda, dziwy« (2:2): Iż ten człowiek nie miał zupełney wiary w sobie/ iedno máłą ifkierkę: á iż fłyżąc o dziwiech Páńskich/ więcey z onych dziwow niżli z wiary/ vciekł fie do niego. *RejPos* 244v, 161; Cudá Páńskie czártom przypifáne. *WujNT Matth* 12 *arg*; *SkarKaz* 419b.

»łaska pańska« (2): iż tu łan s. przypomina [...] niedowiárstwo Thomafzá fwiętego/ y Potym łáfkę Páńską/ kthorą wczynić raczył nád onym niedowiárstwem iego *RejPos* 118v; *SkarŻyw* 92.

»męka pańska« [szyk 100:5] (105): *OpecŻyw* [162]; *RejPs* 30v, 171, 171 v *marg*; *RejKup* dd2v; *MurzHist* G; *BielKom* C6v D4; *GroicPorz* z2v [2 r.], z3, z3v [2 r.]; *KrowObr* 137 *marg*, Ss3v; Od Biczowánia/ áż do z krzyża zdięcia męki Páńskiey Hiftoria. *Leop Ioann* 19 *arg*; *OrzRozm* M4; *RejPos* 89v *marg*, 100 [3 r.], 110v, 225v, 235; *RejPosWiecz*³ [97]; iż przez nie [świętości] ony wielkie Páńskiey Męki fkarby do nas przychodzą. *KuczbKat* 120, 45, 415 *marg*; Dla tego fie też wam widzi że wdzięczną Bogu poflugę czynicie/ kiedy obrázy męki Páńskiey po drogách łupicie *WujJud* 9v, 9v *marg*, 43v, 239, L13; *SkarJedn* 89, 317; *SkarŻyw* 41, 159, 358 *marg*, 398, [407] (8); *ArtKanc* H15v, H16; KTo fie w nabożne rozczytánie męki Páńskiey przyftoynie wpráwi/ ten y Pánu Bogu rzecz miłą/ y sobie bárzo pożyteczną wczyni. *LatHar* 256, [+12], 54, 55, 78, 99 (53); *WujNT* 164 *marg*, 607, 794; *SiebRozmyśl* [A4]; *SkarKaz* 419b. Cf »dzień Męki Pańskiej«.

»narodzenie (a. rodzenie) pańskie« [szyk 125:2] (127): *BielKron* 137 marg; *LeovPrzep* [K2]; Iáki ftrách czárt y fwiát/ á iáką pociechę wziął narod ludzki z narodzenia Páńfkiego. *RejPos* 17v, 15 marg, 16v marg, 17v marg, 18v marg, 25, [36] marg, 107v; *KuczbKat* 35 marg; *SkarJedn* 99; *ArtKanc* B2v žp; *LatHar* 322, 399 marg, 480, 529 marg; *SiebRozmysl* G3v. Cf *Wyrażenia oznaczające lokalizację w czasie wobec początku nowej ery*, »dzień Narodzenia Pańskiego«.

»nauka pańska« = *doctrina Domini Vulg* [szyk 25:4] (29): *MurzNT* 58v, 81; Iż kościoł może wftáwiać/ gdzie mu páńfkyey nauki y podányá Apoftolŕkyego nyetáwa *KromRozm II* t4 marg, c3v [2 r.], c4v, d, d2, d2v (12); *KromRozm III* D6, D6v, N4; *RejAp* 33, 139; CZáfow onych/ gdy fie iuż mnożyła liczbá zwolenników náuki Páńfkiey/ sltháło fie fzemránie miedzy Greki przeciwko Zydom *RejPos* 22, 23, 23v, [310]; *RejZwierc* 35v; *CzechRozm* 234 v; A Iákub S. bez pochyby z Páńfkiey náuki przykázuie/ ábyfmy fie ieden drugiemu fpowiedáli *KarnNap* C4; *SkarŻyw* 273; *WujNT* 298 marg, *Act* 13/12.

»obietnica pańska« [szyk 11:1] (12): *RejPos* 115, 131v, 142 marg, 235 [2r.]; ále wiárá Piotrowá/ to iefł Rzymfka (wedle obietnice Páńfkiey) nigdy niewftála. *WujJud* 7, 8, 15, 120v; *ReszPrz* 5; *WujNT* 212, 288.

»przemienienie pańskie« [szyk 10:3] (13): *SkarŻyw* 598 marg; *LatHar* 390, Aaa3v; Przemienienie Páńfkie ná gorze. *WujNT Matth* 17 arg, przedm 36, *Luc* 9 arg, Vvvvv4; NIE święcim dzié przemienienia Páńfkiego/ iefł inŕzy dzień ná to święto od kościoła poftáwiony *SkarKaz* 116a, 122b marg [2 r.]. Cf »dzień Przemienienia Pańskiego«.

»przyście pańskie« = *adventus Domini Vulg* [szyk 47:1] (48): *RejPs* 60, 111, 141v; *KromRozm II* e3; *LubPs* E3 marg; gdyż żadnemu ftworzeniu nie iefł oznáymion pewny čás przyŕcia Páńfkiego/ kthory iáko íam Pan powiedác raczy/ iż ná fwiát przypáść ma bez wŕzey wiadomoŕci *RejAp* 90v, BB4v, 68, 98v, 120, 138v (18); IZ thá fwiéta Ewányelia iefłh przywłázcžona dzifiefzyz niedzieli/ ktorá zowá Adwentus/ to iefł przyŕcia Páńfkiego *RejPos* 1, 3, [137]v, 142, 258 marg, 259v marg (9); *GrzegŚm* 10 marg; *RejPos* [213] [2 r.]; *BudNT 2.Thess* 1/10; *MWilKHist* E2; *NiemObr* 165; Przezož ćierpliwymi bądźcie brácia/ áž do przyŕcia Páńfkiego. *WujNT Iac* 5/7, s. 159, 1.Thess 4/15, s. 712, *Iac* 5/8, 2.Petr 3 arg, Bbbbb3, Bbbbb3v; Mowmy zá pomocá Božá o potrzebie/ á potym o poŕtráchách y poćiechách tego Páńfkiego przyŕcia ná íad oftátni. *SkarKaz* 1b, 2.

»rozkazanie, przykazanie pańskie« [w tym: *wedle rozkazania pańskiego* (4)] [szyk 17:7] (16:2): Nye odftępowáliž wtym [apostołowie] páńfkyego przykázanýa/ który im pirwey vczyć/ potym krzcíc kazał *KromRozm II* x2, x2v; *KromRozm III* G6, P3; *KrowObr* A3v; *BialKat* 36; Doŕyc thobie wiedzieć żeś okrcžon w imię Oyczá y Syná y Duchá fwięthego/ wedle rofkazánia Páńfkiego. *RejZwierc* 196v; *WujJud* 150v, 179v; *WujJudConf* 18, 179v; ale iefł rofkazanie Páńfkie: ábyfmy íię niebali tych co zábijáią ciáło/ iedno tego/ co y duŕze wiecznie zátraćíc może. *SkarŻyw* 435; *NiemObr* 32; *WujNT* 148 [2 r.], 238, [405]; *SkarKaz* 240a.

»słowo, rzecz pańska(-ie)« = *to, co mówi Chrystus; wiara chrześcijańska, Ewangelia; verbum Domini Vulg, PolAnt; sermo DoVulg* [szyk 160:12] (171:1): *SeklKat* Yv; *MurzNT* 48v, 61, 66, 91 [2 r.], 93, 93v, 173v marg; *KromRozm II* 14, rv, t2, x4; *KromRozm III* D3v, F5v, M6v, N, N2, P4; *KrowObr* 226v; *Leop Luc* 22/61, 1.Thess 1/8; Abowiem/ mowiac nád chlebem fłowá Páńfkie: To iefłh ciáło

moię/ niecnotliwą gębą fwą/ nie ciąłem/ ále znakiem ciála Kryfthułowego názwał. *OrzList* b2v, bv; *BibRadz Act* 15/35, 36, 19/20; *BielKron* 142v [2 r.], 219v; *RejAp* 10, 10v, 11v *marg*, 22, 57; A nie wfpomina tu nic Ewanyeliťá/ áby tá rzecz Páńfka ku nim była z iákíey rozmowy ábo z iákíego pytánia vczynioná *RejPos* 199v, *kt*, 8, 9, 22, 23 (45); *BialKat* 36, 268v, 306, 316v, 318v; *KuczbKat* 190, 215; *WujJud* 56v, 99v, 120, 163v, 175 (11); *WujJud* 163v, 164v, 203v; *BialKaz* F2, F2v, K; I wfpomniał Piotr fłowo Páńfkie/ iáko mowił (iemu) iż niželi kur zápoie/ záprzyfz fię mnie trzy kroć. *BudNT Luc* 22/61, *Act* 8/23[24], 15/35, 36; *CzechRozm* 203; małz w fłowie Páńfkim wfyfťko twe wfánie pokładać. *KarnNap* D2v; *SkarJedn* 66; *NiemObr* 37, 67, 123; *ReszPrz* 5, 20, 102; Te to Páńfkie fłowa [byłem nagim, a odzialisćie mię itd.] gđziež fię profzę cię znáćniey y iálníey peľniá/ iáko w tym to Mieścíe Rzymfkim? *ReszHoz* 117; *ArtKanc* H15, K11v; *LatHar* 28, 188, 282 *marg*, 701 *marg*, 713 *marg*, 721, 735 *marg*; Y roznařzáló fię fłowo Páńfkie po wfyfťkíey oney kráinie. *WujNT Act* 13/49, *przedm* 4, 12 [2 r.], 5, 35, 72, 77 (35); *SiebRozmyśl* K3v; dla ktorych nád łaná/ wedle fłow Páńfkich/ nikt wiefťzy miedzy fynty ludzkimi nie powfťał. *SkarKaz* 577a, 5b, 240b, 310a, 351a, 515a *marg* (9).

»sprawa pańska« (17): *RejPs* 81 *marg*; *KromRozm II* d2v; *KromRozm III* N4; Zadna řpráwá Páńfka nie ieť bez náuki *RejPos* 212v *marg*, *kt*, 161, 183, 212, 234 (9); A zaž to źle/ že ná pámiáťkę przednieyfzych řpraw Páńfkich ná tym řwiećie dla zbáwiená nářzego/ dni pewne przez rok porzádníe obchodźimy? *WujJud* 43; *RejPosWstaw* 110v; *LatHar* 189; TRZECIA CZESC o řpráwách Pańskich w Iudskiej ziemi y w Gáľileíey *WujNT* 325 *marg*, 298 *marg*.

»śmierć, skonanie pańskie(-a)« = *mors Domini Vulg* [szyk 16:3] (17:2): Yuž fyę był zakon řtáry z obrzędy fwynty przez řmyerć Páńfká řkończył *KromRozm II* v v; *KrowObr* 48; *BielKron* 214v [2 r.]; *RejPos* [105]v *marg*; *RejPosWiecz*³ 96, [97]v *marg*; *BialKat* 351 *marg*; *KuczbKat* 45; *WujJud* 228v; *WujJudConf* 220v, 222v; *KarnNap* B2v; Páńno/ łanowi Ewángeliścíe/ przed Páńfkim řkonáníem zá máťkę/ pod krzyžem řmutno náznáćzona modl fię zá námi. *LatHar* 503, 261, 498, 516; *WujNT* 298, 1.*Cor* 11/26; [Páľká Smirc rořpowiádayce *Krofej* G8v].

»wcielenie pańskie« [szyk 13:2] (15): *RejPs* 27; *RejPos* 269v *marg*; Bo iáko od wfćielená Páńfkíego/ wfyfťki táíemnice y řpráwy Wiáry nářzey fwoy počáťek máíá: ták tež pięľgrzmowáníe íego kończy řie Wniebowřtápiením. *KuczbKat* 55, 70; *WujJud* 52; Wćielená Páńfkíego przácy ieť Antychřítem *CzechEp* 343, 69, 161, 192; *LatHar* 46 *marg*, 66, 67, 334 *marg*, 373 *marg*; *WujNT* 1.*Tim* 3 *arg*.

»(ostatnia a. ostateczna) wieczerza pańska« (5): áćz námi ieť daná obietnicá przy ořtáćećney wieczerzy Páńfkíey/ Iž ílekcroć przímowáć bęđzyecíe ciáło y krew moię/ tylekcroć wám bęđá odpufzczone grzechy wáľze. *RejPos* 142, 316; *BialKat* 281; *LatHar* 384; *WujNT* 607.

»w niebo wřtápienie (a. wřtápienie w niebo) pańskie« [szyk 40:9] (49): *OpecŻyw kt*, 175; *OpecŻywSandR nlb* 5v; *RejPs* 34, 70, Ff3; *KromRozm III* G4, G8v; *RejAp* 76v, 165 [2 r.], 166v, 169v; *RejPos* 282, 287v, 348v; *BialKat* 213v; Przypáťrzmý fię íeľli záraz po wřtápieniu w niebo Páńfkim tá ofiárá ciála y krwi Páńfkíey/ pod ořobá chlebá y winá řpráwowána byłá *ReszPrz* 17; *RejPos* 304v; *ReszPrz* 20; RAduymý fię wfyfťcy krześcíáníe/ czyniáć řpoľem weľole řpiewáníe/ o słáwnym Páńfkim w niebo wřtápieniu *ArtKanc* G16; *LatHar* 364 [2 r.]; Oto iáľne řwiádecťwo/ iż duľze ludzi řwiętych po w niebo wřtápieniu Páńfkim prořto idá do niebá *WujNT* 684, *przedm* 40 *marg*, 41, v 102 [2r.],

125, *Mar* 16 *arg* (13); *SiebRozmyśl* L2; *PowodPr* 55; *SkarKaz* 634a, 240b, 244a. Cf »dzień W niebo wstąpienia Pańskiego«.

»zmarłwy(ch)wstanie pańskie« [szyk 24:11] (35): Tu prorok pod figurą mowi o zmarłwy wftaniu pánfkim *RejPs* 138, 34, 97; *KromRozm II* c4; *RejPos* 110v, 229v *marg*; *WujJud* 42; *RejPos* [110²] *marg*; *SkarŻyw* A5v, 599 *marg*; *MWilKHist* 13, *kt*, A2 *żp*, A4, I3v; *Wefołe ołtáteczne modlitwy/ wweleláią ferce twoie pámiątką wielebneho Pánfkiego Zmarłwychwftania. LatHar* 80, 12, 320, 359, 360 *marg*; *WujNT Matth* 28 *arg* [2 r.], *Luc* 24 *arg*, s. 402, Aaaaa; *SiebRozmyśl* Lv; *SkarKaz* 207a, Oooo3b. Cf »dzień Zmarłwychwstania Pańskiego«.

»zmiłowanie pańskie« (1): iáko thu iáwnie fłyzyfz/ iż wiára mocna tłuźcz onych pomogła ku zmiłowánium Pánfkemu y onemu nędznikowi choremu *RejPos* [236].

»żywot pański« (12): Tę modlitwę [...] z Lietaniami/ To iefth z rozmyflaniem żywotha pánfkiego/ y z idączemi modlitwami/ Niechay pilnie przeczytha *TarDuch ktv*; *RejPos* 5 *marg*, 225v; Ná pámiątkę tedy lat tych zbáwicielá náfze^g/ mówią nabożni ludźie/ trzydzieści paćierzy y trzy: [...] wfpomináiąc przy tym ná fpráwy żywotá Pánfkiego. *LatHar* 551, 78, 272, 510, 514 [2r.], 516, 557 *marg*; *SkarKaz* 161a *marg*.

Wyrażenia oznaczające lokalizację w czasie wobec początku nowej ery: »przed narodzeniem pańskim« (7): Byłá thá náuká Alchimiey pólpolita v Egipcyan przed národzenim Pánfkim *BielKron* 26; *StryjKron* 95; *WujNT* 504.

~ *Z podaniem roku:* »lata przed narodzeni(e)m pańskim [którego]« (4): Látá przed národzenim Pańskim 1540. DEukálion krol Theffállicki w Grecyey/ [...] thego czału był *BielKron* 23v, 23v, 25v, 51. ~

»od narodzenia pańskiego (a. po narodzeniu pańskim itp.)« [szyk 91:2] (93): W tych záfię półtorá tyfiácá lat po národzeniu Pánfkim co fie działo *SarnUzn* G5.

~ *Z podaniem roku:* »lata (a. roku) od narodzenia pańskiego [którego], w [ile] lat; roku (a. lata) narodzenia, wcielenia pańskiego [którego]; roku pańskiego narodzenia [ile] lat; po pańskim narodzeniu w [ilu] lat; roku po narodzeniu pańskim [którego]; na rok od narodzenia pańskiego [który]; pod rokiem wcielenia pańskiego [którym]; roku ktorego piszą od narodzenia pańskiego [którego]; gdy od narodzenia pańskiego pisano [ile] lat« = *sub anno incarnationis Domini; anno Domini JanStat* (81:1;2:1;1;1;1;1;1;1): *LibLeg* 6/114v; Drukowano w Krakowie v Heleny Florianowey. Rood narodzenia pánfkiego M.D.L. *HistAl* N6; potzáfwy iefzte od Kálixte^g pierwfzego/ Papieža fzołtegonafte^g/ po pánfkim národzeniu we dwufet lat y w dziewięćinaście *KrowObr* 234v, 168, 235; *RejZwierz kt*; LAtá od národzenia Pánfkiego XLV/ á po vmęczeniu Páná Kryftufá XII/ rozefzli fie Apołtołowie á zwolennicy po wfzytkich kráinach fwiátá *BielKron* 141 v, 142v [2r.], 145v, 149, 149v, 150 (69); Przepowiedzenie przygod z Biegow Niebiefkich od Roku látofiego/ kthorego piřą od Národzenia Pánfkiego 1564. áż do dwudzieftu lat *LeovPrzep kt*; Rownie tákie zácmienie było ták fto y czterdzieści lat/ gdy od Národzenia Pánfkiego piřano 1424. *LeovPrzep* A3, A, B3 [2 r.], B3v, D2v, H3v, [K2]; *Górndworz* A3; *BialKat* 326; *RejZwierz* A; Dat. w Florecyey ná zářiedzeniu iáwnym Synodu [...]. Roku wcielenia Pánfkiego 1439. fzołtego dnia Czerwcá Bifkupftwá nářzego Roku IX. *SkarJedn* 273, 223; *KochJez kt*; iż pod Rokiem Wcielenia Pánfkiego/ Tyřięćnym Trzechřetnym

ízesćdziesiątym y ólmym/ ten ninieyízy Reyeftr íeft nápiífan *SarnStat* 370, 1085. *Cf też* s. 203 »roku pańského«. ~

Zestawienie: »Modlitwa Pańska« = *Ojcze nasz* [szyk 27:4] (31): [mają się uczyć] Modlitwy pańfkiey którą zowiem pacierz/ aby rozumeli iako/ a oóo [!] páná Boga maíą próśfyć. *SeklKat* G2, A6, B4v, Cv; *KromRozm I* I4; *MurzHist* E3v; *KrowObr* 198v; *RejAp* 95; *RejPos* 190, 190v; Do którego [...] mówić możefz ty łłowá w pańfkiey modlitwie/ *Oycze náíz* *BialKat* 203v, 193v [2 r.], 194 *żp*, 220v, 221, 223v [2 r.]; *KuczbKat* 415; *RejPosWstaw* [41³]; *BudNT przedm* c3v; *StryjKron* 542; *ArtKanc* M14v *żp*; O Modlitwie Pańfkiey to fię belpiecznie rzecz może: iż bárzo wiele inízych modlitw przechodzi/ godnością/ krotkością/ y pożytkiem. *LatHar* 5, ++8v, 5, 6, 57; *WujNT przedm* 12, *Matth* 6 *arg*, s. 723.

Zestawienia w funkcji nazw świąt: »dzień Męki Pańskiej; Pańska Męka« (1;1): *WujJud* 41; Roku záś przyíżłego/ ná tenże dzień męki Pańfkiey/ tenże [!] Krol vczyńił wyrok ítraíziwy *SkarŻyw* 305.

»dzień, święto Narodzenia Pańskiego; (Na)rodzenie Pańskie« = *Festum nativitatis Christi, Nativitas Domini* *JanStat* (3:3;3): *RejPos* 17v; *RejPosWstaw* 21; Czynili też święci Doktorowie Kościelni kazánia w wigilie/ iáko Auguítyn w wigiliá Świąteczną/ Bernárd S. w wigiliá Národzenia Pańfkiego *LatHar* 123, ++7, 347; które [dobra] będzie dżierzał [...] od przereczoného święta Národzenia Pańfkiego/ álbo ráczéy od wzięcia dżierzenia do drugiego Národzenia Pańfkiego bliíko przyíżłego *SarnStat* 1255, 1255 [2 r.].

»dzień Pańskiego Objawienia« (1): W dzień prześławny trzech Krolow/ y Pańfkiego obiáwienia [...] Antiphoná Kościelna. *LatHar* 344.

»dzień Przemienienia Pańskiego« [szyk 2:1] (3): *LatHar* 389; Ewangelia ná dzień Pańfkiego przemienienia *WujNT* 70 *marg*, 809 *marg*.

»dzień, święto W niebo wstápienia Pańskiego; W niebo wstápienie Pańskie« [szyk 7:1] (5:1;2): *WujJud* 41; Świętá rozmáicie przypadájące. Adwent/ Dni poítu wielkiego/ Wielkanoc/ w Niebo wítápienie Pańfkie/ [...] *LatHar* ++7, 362; *WujNT* 185 *marg*, Vvvvv3; [książę stolpskie Boguślaw i Zakon] maíą poíłác poíty z oboiéy ítrony/ ná święto Wniebowítápienia Pańfkiego [in festo Ascensionis Domini *JanStat* 897] bliíko przyíżlé *SarnStat* 1114; *SkarKaz* 240, 240 *żp*.

»dzień, święto Zmartwychwstania Pańskiego; Zmartwychwstanie Pańskie« [szyk 6:1] (3:3; 1): [Król Zygmunt] przyiáwízy Pańfkie Świątości [...] / w Święto chwálebne wielkonocne z martwych wítánia Pańfkiego/ s światem íe rozdzycelił *BielKron* 425; *RejPos* [278]; *WujJud* 41; *RejPosWstaw* 110v; O Pánie Boże/ ktory nas vroczyítym zmartwychwítánia Pańfkiego świętem rocznym vwefelafz *LatHar* 358, 402; *KlonFlis* Bv.

Szereg: »apostolski i pański« (1): íluchác z vrzędow ich [przełózonych] mamy/ wedle náuki Apoítołíkyey y Pańfkíkyey. *KromRozm III* D6.

e. Powstały z woli Chrystusa (81) :

α. Pochodzący od Chrystusa, którego Chrystus jest dawcą, autorem (28) : *SeklKat* L2v; A íefli heretikow wielé/ niebyło tak niewítydliwych/ aby ímieli Teítameⁿt pańfski przełómić/ iakáfz tedy niewítydliwość náíza/ ktorzy te^{so} drugiem pomagámy? *MurzNT* 126; áby tá íentencia Pańfka/ y tho

nápífanie Páwła s. ná nich nie záwifnęło. *RejPos* 152v, 52v; *RejZwierc* 197 *marg*, Bbb2v; *WujNT przedm* 4.

Wyrażenia: »wedle dekretu pańskiego« (1): ktokolwiek nie vwierzy/ to ieft/ kto w Powfzechnym kościele nie ieft/ wedle Dekretu Páńkiego będzie potępion. *WujJud* 138.

»ewangelija (a. ewangelijum) pańskie(-a)« (8): *RejAp* 119v, 165v; Ewányelia Páńka/ kthora ieft oftáteczny znák obietnic iegó/ iuż lie rozšyrza po wfzytkiemu fwiátu. *RejPos* 262v, 259v; *RejZwierc* Aaa; *WujJudConf* 86; *NiemObr* 15; iedno fię dołoż o tym S. Ewángeliſtow/ y prawdziwych Ewángeliey Páńkiey wykłádaczow *LatHar* 75.

»prawda pańska« (1): A pewnieby iey [mocy] więcey nábyli y náležli/ by rádźzey iáko Piotr s. ftáli przy fzczyrey prawdzye Páńkiey. *RejPos* 303.

»ustawa pańska« [szyk 8:2] (10): może tedy y koſcyoł nye tylko Apoſtołowye/ ále y páńkye vftáwy zá potrzebą odmyenyác *KromRozm II* x3, xv [2 r.], x2v, x4, y2 [2 r.]; Lęcz my pokázác możemy/ że [te] Ceremonie z vftáwy Páńkiey y z podánia Apoſtołkie⁸⁰ poſzły *WujJud* 167v; *WujJudConf* 177v; *WujNT* 796.

Szereg: »(i) pański i (albo i) apostołski« [szyk 3:1] (4): Ale żeby on [Kościoł] vftáwy páńkye álbo y Apoſtołkye mogli odmyenyác tego yeſfcze nye baczę. *KromRozm II* xv, xv *marg*, y2 [2 r.].

W przén (1) : Cyrográph Páńki ciáło y krew. *RejPos* 82 *marg*.

β. Zarządzony, nakazany przez Chrystusa (53) :

Wyrażenia: »słowo(-a), sprawa pańska(-ie)« = *Ewangelia, zawiary chrześcijańskiej* (4:2): *KromRozm II* t3v; poſłáli [książęta] też y do Celárzá/ iż on dla Papiežá Anthykryfta Rzymkiego [...] zbroie przeciwko im ná fię bierze/ áby fłowo Páńkie to ieft/ Ewángelią zágubił *BielKron* 226v, 205; A zaż to nie iálna rzecz y fpráwá Páńka: á zaż nie iálné fłowá/ Bierźcie/ iédźcie/ to ieft ciáło moie *BialKat* 268v, 236; iáko Hieronym ś. piſząc do Dámázá Rzymkiego Papiežá/ te mu fłowá Páńkie przypifuie: [...] *WujNT* 51.

»świętość(i), sakrament(a) pański(e, -a)« [szyk 31:17] (32:16): *Diar* 69; *KrowObr* 53v, 206v; *OrzList* ev; Potym Skánderebeg przyiáwſzy Páńkie ſwiętości/ zſwiátem fię roſthał *BielKron* 258, 354, 363v, 372, 373, 376 (14); *RejAp* 67, 111; *RejPos* 235 *marg*, Ooo4; *BialKat* 121, 126, 236 [2 r.], 246; *RejZwierc* 196v; Inych rzeczy około bránia ſwiátoſci Páńkiey álbo fpowiedzi/ [...] tu niepiſzę *BielSpr* 16v; *WujJud* 166v, 241, 259; *WujJudConf* 137v, 147, 166v, 173v, 175v, 188; *RejPosRozpr* b3; Száfunek też Páńkich ſwiátoſci/ ták fię odpráwia niedbále/ że wiele ludzi niewie [...] co fię przy nich dzieie. *KarnNap* A2v, A3; iáko onego Henriká fiódmego Cefárzá Mnich w Florenciey otrúł w náſwiętyſzym Sacramencie Páńkim *StryjKron* 597; *LatHar* 129, 186, 717; Nie doſyc ieft ku zbáwieniu vżywác Páńkich Sákrámentów *WujNT* 253, 286; *SkarKaz* Oooo2c.

f. Właściwy Chrystusowi, cechujący go (28) : Do tey fię liczby fchodźi/ krzyžá ná Symeoná Cyreneńkiego włożenie; ktorym fię y fłáboſć Páńka ludziom vdawála *LatHar* 319, 362.

Wyrażenia: »bostwo pańskie« (5): *RejAp* 16 *marg*, 29 *marg*, Ddv; Znáki boſtwá páńkiego w dzyecińſtwie. *RejPos* 19v *marg*; z ktorego pytánia/ wielka koſciołowi Bożemu náuká/ przeciw kácerſtwom Arryáńkim/ y Boſtwu Páńkiemu vwłóczącym niezboźnikom/ vroſlá. *SkarŻyw* 384.

»człowieczeństwo pańskie« (18): *SarnUzn* E5v; wspomina Jan święty iawnie o dościoieńftwie człowieczeńftwá Páńfkiego *RejAp* 7v, 4v, 16 *marg*, 29 *marg*, 33, 52 (9); iákíe to było pofelftwo s táiemnice Troyce s. do tey páńny [...] z dawná przeźrzány ku poczęciu tego to człowieczeńftwá Páńfkiego *RejPos* 271, 1, 269v, 294 [2 r.], 303 *marg*; A ktofz was tákiego wyvodu álbo Argumentu náuczyl? iż Człowieczeńftwo Páńfkíe z Boftwem w íedną perfonę íeft złączone/ przeto málowáne być niemoże. *WujJud* 45, 45.

»moc pańska« = *efficada Domini PolAnt*; *virtus Domini Vulg* (5): *MurzNT Luc* 5/17; *BibRadz Luc* 5/17; *RejPos* 177; *LatHar* 462; á moc Páńfka była ku vzdrowieniu ich (*marg*) To íeft, á Pan mocy fwey wżywał, vzdrawiáiąc ludzie. [...] (-). *WujNT Luc* 5/17.

»pańska wszechmocność« (1): gdy Piotr widział ífz Pan wnocy fuchą nogą po morzu [...] chodził: nád íne pokazał/ co o Páńfkíey wftzechmocności trzymał *SkarŻyw* 597.

g. *Skierowany na Chrystusa jako na obiekt działania* (62) : *RejFig* Aa5; *RejPos* 237v; Powiá[d]áią niektorzy/ że dlía vcćiwości Páńfkíey záłłá [!] [*Marta*] Pánu drogę *BiałKaz* C3; Co pokazał [*Piotr św.*] w Páńfkim poimániu gdy íię ná wftztko woýfko [...] rzucić śmiał *SkarŻyw* 598; *CzechEp* 207, 210; który [*Chrystus*] też fukał zwolenniki fwe/ gdy przykádem Eliafzowym/ krzywdy páńfkíej/ mścić íię chćieli *NiemObr* 18; Wznawiamy íobie tym rownym mięśnych pokarmow więciem/ záłofny pogrzeb Páńfki *LatHar* 125, 125, 316, 318, 498, 689 *marg* (9); *WujNT* 293; *SiebRozmyśl* 12, 13, 14v; *SkarKaz* 548a.

W charakterystycznych połączeniach: biczowanie pańskie(-a, -i), droga (3), koronowanie, krzywda (2), na krzyżu zawieszenie, obnażenie, opisanie (2), pogrzeb (2), poimanie (4), policzek, pomazanie, przedanie, uciążenie, ućciwość, więzienie, zwiqzanie (2).

Wyrażenia: »adwent pański« (3): RejPos 2 źp; W Adwent Páńfki/ áż do Bożego Národzenia. Antiphoná Kofeielna, LatHar 391, ++6v.

»krzest pański« (1): Duch S. też w poftáci gołębyey íye vkazał po krzcye páńfkim *KromRozm II* r2v.

»obrzezanie pańskie« (9): *SkarŻyw* 1; Páńno przy obrzezániu Páńfkim/ nád niewinnością íego ferdecźnie wzdycháiąca/ modl íię zá námi. *LatHar* 502. Cf »dzień Obrzezania Pańskiego«.

»ofiarowanie pańskie« (6): *SkarJedn* 318; Pfálm 47. cudom Swiętecznym y ofiárowániu Páńfkíemu w Kościele Sálomonowym fłużący. *LatHar* 368; *SiebRozmyśl* G4v. Cf »dzień Ofiarowania Pańskiego«.

»rany pańskie« (6): *LatHar* 319, 493, 509, 581; Zwyclímy pięć pácierzy mowić/ y zá pokutę íe wam dáwác/ ná pámiątkę tych pięci ran Páńfkích. *SkarKaz* 209b, 204a.

»umęczenie pańskie« (4): ífz przed vmęczeniem pańskim/ dułze błogofławioné nie tak ízły profto donieba do pana Chriftuía iako potem ízedł łotr *MurzNT* 199 *marg*; *ArtKanc* D8v źp; *WujNT* 275, 299.

»wiara pańska« (2): *KromRozm II* g4v; Páweł w Tefalonice y w Berze wielki owoc w wierze Páńfkíey czyni *Leop Act* 17 *arg*.

»zwiastowanie pańskie« (1): Wnet Anyoł Gábryel sfłąpił do niey [*Panny Marii*] do Názařeth miáłtá w Zydoftwie/ rzekł k niey: Bądź pozdrowioná łáfki pełná (*marg*) Zwiáłthowánye Páńfkíe. (-) *BielKron* 136v.

Zestawienia w funkcji nazw świąt: »dzień, święto Obrzezania Pańskiego; Obrzezanie Pańskie« = *circumcisio a. festum circumcisionis Domini JanStat (5:1;1): SarnUzn C3; RejPos 31; Kazanie ná dzień obrzezánia Pánłkiego. SkarŻyw 3 źp; LatHar 402, 496; vczynioną y vtwiérdzoną zgodę y pokóy iáko fie rzekło/ Roku Pánłkiego 1436. w Wigilią Obrzezánia Pánłkiego w Mieście Brzéfku/ bédziemy go ftrzędz SarnStat 1085, 379.*

»dzień Ofiarowania Pańskiego« (2): Ewányelia ná dzyeń ofiárowánia Pánłkiego [...] co dziś Gromnicámi zowiemy. *RejPos 55, 56 źp.*

α. *Mający do Chrystusa określony stosunek (8):* Tákifz był Ian ś. przed pierwszym przyściem Páná Chriřtuřowym/ ř...ř vprzedzićiel Pánłki. *WujNT 159.*

Wyrażenie: »naśladowca pański« = *imitator Domini Vulg, PolAnt (7):* Y wy řtháľifćie fie nářładowcy nářłemi/ y Pánłkimi *Leop 1.Thess 1/6; BibRadz 1.Thess 1/6; CzechEp 25; WujNT 462, 1. Thess 1 arg, 6, s. 705. [Zawsze przekład tego samego tekstu.]*

B. *Od znac. 'bóg pogański'; pochodzący od boga pogańskiego (1):* „Boże niepojęty! Ktorabykolwiek strona ten związek tak święty Naprzód stargała, bodaj tę pomstę poznali [...] a nietylko sami, Lecz i dzieci, a obcy legli z ich żonami!” Tak mówili [*Greki i Trojanin*], ale to nie był wyrok pański. *KochMon 30.*

2. *Od znac. 'król' (120):*

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): abowiem powyedzial telko yz Krolowa yey M. żáda abi bila wpokoynim stánye pořtawyona, a yzbi kv řtanv řwemv pańkiemv opatrzenie myala *LibLeg 10/114v.*

a. *Należący do króla, będący jego własnością, w jego władaniu, dla niego przeznaczony (13):* Abis zboze ná [!] wřzytki řtrony zakupowař A wiernie pana řwego tym skarbem řzafowař A vyrzyřz iakie z tego vrořtą pożytki Skarb řię pańřzki rozmnoży y zbogaći wřzytki *RejJóz L3; Gdyż my wiemy, że stolica pańska Krolestwa naszego jest tak dobrze opatrzona Diar 37; RejZwierz 92; ModrzBaz 48; bo řkoro wdom krolewřki weřřłá [żona Abrahama]/ nim iá do łóźnice Pánłkiey/ wedle zwyczáiu mářćiami y oleyki przyprawiono: káráć P. Bog począł Pháráoná krolá *SkarŻyw 283; Strzegąc rzkomo dóbr pańłkich w gránicách ie drapią. BielRozm 5; Calep [766]b [2r.]**

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (2): [w dedykacji do Zygmunta Augusta:] racz [...] řwá przirodzoną Ludzkość okazać przeciw tey leřney potworze [tj. *Satyrowi*], Ktora řię tu řmie řtawić na twym Pańskim dworze. *KochSat ktv; PowodPr 78.*

Wyrażenia: »pański dwór, pałac« (1:1): *KochSat ktv; Iáko więc kto nieznáczny/ któřemu zámkniony Pánłki páłac/ kiedy kto idźie przełożony/ Ciřnie řie we drzwi/ [...] Ták ia [...] KochFrag 41.*

»pański tron« (1): OTo w zacnym vbierze/ y w złotéy koronie/ Siadł pomázániec boży ná řwym pańłkim throne *KochProp 5.*

W przen (2): *RejZwierc 195; Ktore [dochody] iź tá Koroná y řtoř Pánłki mále ma/ tedy máła řzkodá wielką w nich dźiure y wymę czyni. PowodPr 78.*

b. *Pozostający wobec króla w stosunku zależności (6):*

Wyrażenia: »pański dwor« [szyk 1:1] (2): to dzieciątko przy łobie zoftawię A dali Bog na pański dwor na łwe miełtcze w prawię *RejJóz Pv; RejZwierc* 188.

»rada pańska« [szyk 3:1] (4): *OrzRozm A3v; KochFr* 53; *PaprUp E4*; Bo między połpolłtwem mało ielt mądrych: między Rádą Páńfką ábo włyłcy mądry/ ábo więłtza częśc. *SkarKazSej* 695a.

c. *Należący do króla jako część jego osoby* (11) : padn á obłáp nogi Páńfkíe nieboże *GórnTroas* 49.

W przen: metonimicznie: Król (10) : Gdzie głowá páńka ielt/ tám káždy poddány czuie moc *BielKron* 349; iżby y obcy człowiek/ y fwoy podług godności znał káždy łáfkáwą twarz/ á miłóściwe oko páńkie *GórnDworz* li2v.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): Pokáz twarz twoię/ pokáz požádáne Páńkie łwe łkronie/ w koronę przybráne. *GrochKal* 27.

Wyrażenie: »bok pański« [*w tym: przy boku* (3), *pod bokiem* (1)] [szyk 5:2] (7): nablížey W.M. teraz boku Páńkiego w rádzie łwieckiey łiedził *OrzRozm A3v*; otijch łie starac ktorzi Panłki Bok zaliadaia aby tam mezowie godni poładzani beli *PaprUp Ev, D4v, E*; Zeby tedy tákowi [*pochlebcy*] przy boku Páńkim być mieli/ niebełpieczna rzecz ielt *Phil H, S3; SkarKazSej* 695a.

d. *Którego król jest podmiotem: wykonawcą, sprawcą, nosicielem stanu* (38) : *ZapWar 1528 nr 2457; Diar 35; RejWiz 71v marg, Cc8v*; Ale páńkiego zdrowia ani mocne łklepy/ Ani tak dobrze łtrzegá poboczne ołczepy/ Iako miłóć poddanych *KochSat B4v; OrzQuin S3; GórnDworz Gg5*; Załz było Polłtze kiedy w tey mierze trudnego Co/ by łie mieli łekáć Tiráńłtwá Páńkiego. *WierKróc A3; PaprPan [Hh5]v*; Trzáłłá y złamáłá łię w Anglijey/ ták poddánych ku Pánu/ iáko y Páńka ku poddánym wiárá y powinnośc. *ReszPrz 73; KochWr 34; PaprUp Cv; ActReg 20, 117; KochAp 10; SarnStat 881; SkarKaz 40b; SkarKazSej 674b.*

W połączeniach z dodatkową przydawką dzierżawczą (14): Ale tego JKM odmienić nie może, co już wyrokiem swym pańskim nalazł *Diar 62, 20, 22, 45, 49, 85; RejPos 132v*; Snadz drugi Moncrius ielt Kłiążę Britáńkie/ Zacnieyłzym go podáią iego łpráwy páńkie. *PaprPan C2*; tak też niewáptię, ze WKM. [...] nad tym vpadłem, miłosierdzie swe Pańskie pokazowac bedziesz raczył *ActReg 116, 106, 108, 115; SarnStat 965, 1019.*

W charakterystycznych połączeniach: bytnośc pańska(-i, -ie), chęć, koszt, miłosierdzie, obietnica (3), powinnośc (6), przysięga, rozkazanie, rozsádek, skaźń, słowo, sprawa (2), sprawiedliwośc, statut, tyraństwo, wiara, wyrok, zdrowie, zwierzchnośc (2), żart, życie.

Wyrażenie: »łaska pańska« [*w tym: z łaski pańskiej* (1)] [szyk 6:3] (9): *RejJóz L2v*; Skárbimirz Woiewodá Krákwłki Hetman krolewłki/ bacząc páńfká łáfkę z łwoich dobrych połług/ łhárdział krolowi *BielKron 352v; GórnDworz Dd8; PaprUp F3v; ActReg 106, 108, 115, 158; SarnStat 965.*

Szeregi: »boży i pański« (1): (*nagi*) Stárołtá. (-) [...] Dwoie Konłtitucie/ trzeba tu rozumieć/ Boży łtátut/ y páńki/ trzeba dobrze vmieć. *RejZwierz* 100v.

»pański a krolewski« (1): zówždyłmy [...] Króle Polłkie przez niemáły czas vpomináli/ y prośbámi náłzemi do tego wiedli: áby nam z powinności łwéy páńkiey á Królewłkiey/ [...] ták łpíłów łpólnych/ iáko innych Praw y przywileiów náłznych/ [...] dopomoc [...] raczyli *SarnStat 1019.*

e. *Powstały z woli króla* (4) :

α. *Pochodzący od króla, którego król jest autorem* (2) : dana odpowiedź przez p. Kanclerza dosyć sroga, iż tak sobie nie uważają dekretów pańskich i zwierzchności królewskiej *Diar* 60.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): *abi v.k.m. raczil fwoye panfkie lyfti pyłfacz do tego byłkvpka ktori władnie tymy zamky LibLeg* 11/59v.

β. *Nakazany, powierzony przez króla* (2) : *TEmu [staroście] z Bogiem ná dwoię/ mędrawác potrzebá/ Iefli chcemy pobożnie/ vzyć tego chlebá. Ludki w łpráwiedliwości/ pobożnie záchowác/ A Páńfkim tež zwierzaniem/ pocźciwie łzáfowác. RejZwierz* 100v.

Wyrażenie: »sprawy pańskie« (1): *A thák ia wiedząc cie być człowieká [...] rołtropnym ćwiczeniem/ gdyż cie widam vłtháwicźnie ná dworze y ná łpráwách páńfkich/ od Bogá obdárzonego/ inych cnot y obyczáiw twoich wylicźác niehcę RejAp* AA4v.

f. *Właściwy królowi, cechujący go* (11) : że osoba k[rolewska] [...] łacno się miłościwej łaski swej, nie chcąc nikogo niewesołego wedle krwi szlachetnej pańskiej od siebie odpuścić, uprosić dać raczy *Diar* 74; *RejZwierz* 24v *marg*, 30v *marg*; Toż iest wielki znák dobroći páńfkiej/ kiedy poddáni cnotliwie żywą *GórnDworz* Gg5; Ktemuż fię ściągáią dołtoieńftwá y sławá/ ktore fię tež y ludźiam niegodnym częłto dołtawáią: á częłtokroć więcey zá życźliwoścíá/ álbo zá płochoścíá Páńfká [*temeritate principis*]/ niź zá łtátecznym vważeniem bywáią dáne. *ModrzBaz* 57; *Paprup* Gv; *Phil* S3 *marg*; Gdy Páńfka dołtoyność y powážność mocna iest: włzytki niezgody wálze vćiekác y płowác fię mułzą. *SkarKazSej* 672b, 666b.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (2): Obywátele niech dobrotliwość twoię Páńfká poznáią [*Incolae benevolentiam tuam principis cognoscat*]. *ModrzBaz* 126v; Iakóź tego z dobroći łwéy páńfkiej/ włzem áź do Séymu przyłzłégo Koronnégo pozwalamy *SarnStat* 96.

W charakterystycznych połączeniach: *cnota pańska, dobroć (dóbrota) (2), dostojność (2), mierność, moc, płochosc, powážnośc, sprawiedliwośc.*

g. *Skierowany na króla jako na obiekt działania* (5) : Ráczciełz Miłosciwi pánowie to tež obaczyć [...]. Tákieli z W.M. nápomínánie páńfkie iest/ iákie być ma. *LeszczRzecz* A4v; Iáko iest wielka rzecz miłosc páńfka v poddánych. *RejZwierz* A6, 44v; trzebátu náte ludzie oko mieć bo idzie nie tylko *desecuritate Principis*, [...] ale tež y ote *despecti*, ktoreby in *oculis Principis* mogli wyrzędzác, tuz pod samym Krakowem zwielką vimą *existimatię* Pánskiej *ActReg* 27.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): Z tąd twoia pańska łława będzie fię mnozyła *RejJóz* Q2v.

h. *Będący królem* (8) :

pański czyj [= pana czyjego] (1): *Abowiem ktorzi w Rzeczypółpolitey więcey o łwych pożytkách myłłá/ cí zacności ołoby Páńfkiej łwéy ták iáko przyłtoi bronić ábo przeltrzegác niemogá ModrzBaz* 18v.

Wyrażenia: »pański majestat« = *metonimicznie: król* (1): Iáko więc kto nieznáczny/ [...] kiedy kto idzie przełožony/ Ciśnie fię we drzwi/ áby mógl zá tą pogodą/ Páńfki máiełtat widźić *KochFrag* 41.

»osoba pańska« = *persona viri principis Modrz* (7): gdyż im [*posłom*] przystáło, jełłiby co takowego do osoby pańskiej obaczywáli, przez Radę Koronná upomionác *Diar* 64, 47, 64, 82; *RejZwierz* 41v; *ModrzBaz* 18v; *ActReg* 12.

A. Od znac. 'król jako zwierzchnik indywidualny' (23) :

a. Należący do króla jako zwierzchnika, dla niego przeznaczony (2) : Nád tho iefzcze dworzánin niechay fie ná pokoj páńfki niewezwánym będąc/ nigdy nie ćifnie *GórnDworz* K7v; dziś między dworzány W páńfkim páłacu/ iutro zášie ćichy Xiądz w kápitulie *KochFr* 90.

b. Należący do króla jako część jego osoby; metonimicznie: król (2) : záš threfnoćią/ ábo rozmową około miłości [...] zábáwi [*dworzanin*] vmyśl páńfki pocźćiwie *GórnDworz* Ee7v, K8.

c. Którego król jako zwierzchnik jest podmiotem: wykonawcą, sprawcą, nosicielem stanu (15) : Záfię [*dworzanin*] bacząc myśl páńfką fkłonną ku czemu nieprzyłtoinemu/ iżby ímiał przeciwko temu mowić *GórnDworz* Ee3, Hh4.

Wyrażenia: »łaska pańska« (9): Y tych rzeczy/ lekko pokłádác nie trzebá/ ktoremi Dworzánin może przyść do łáfki páńfkiey *GórnDworz* Gg7v, K8, K8v, L, L2, M6 (9).

»pańskie rozkazanie« [*w tym: z rozkazania pańskiego (1)*] [*szyk 2:1*] (3): to iuz pirwíza winá/ iż niebył polufzny páńfkiego rofkazánia: druga winá iż fkáził/ á wywroćił ono/ co miał vczyńić *GórnDworz* L4, L4, L4v.

»pańska wola« (1): w czym chcę/ áby fie ítofował dworzánin [...] ku páńfkiey woley *GórnDworz* K6.

d. Właściwy królowi jako zwierzchnikowi, cechujący go (3) : á dáleko więcey złego z wiary/ niż z niedowiarłtwa páńfkiegoroćie *GórnDworz* Ii7, L3, Kk3v.

e. Skierowany na króla jako zwierzchnika, wykonywany dla niego (1) :

Wyrażenie: »służba pańska« (1): A przeto/ lepiej ábyś nam w.m. co zwłáfnego około służby páńfkiey powiedział: to ieft/ ktorym kftałtem/ á iáko dworzánin pánu íwemu [...] vłufzyć ma *GórnDworz* V6.

3. Od znac. 'zwierzchnik, rozkazodawca, pracodawca'; herilis Cn (73) : Bendącz yufz w służbie, aby panienskei rzeczy pilen był *ListRzeż w. 27*; Vicarius [...], Namiesnik/ podítároći/ wrzędnik i/ sługá mieysce páńskie trzimájący. *Mącz* 493b, 378a; Bogów przedsię tych nieczćifz/ co íą páná twego. (-) [...] Bogów páńfkich ia nie znam/ iedno Bogá íwego. *GosłCast* 17.

W przeciwstawieniu: »służebniczy ... pański« (3): Boć y Bog będąc Bogiem/ nie może być w kftałćie Boży^m: y człowiek prawdziwy/ nie może być w kftałćie człowieczym: y sługá w flufebniczym y pan w Pánfkim: Ale pan będąc pánem/ może być ná czás odmieniwfy fię y w ízáty y w poftáwę/ w kftałćie flufebniczym: á flugá będąc flugá/ w kftałćie páńfkim. *CzechEp* 316, 316.

Przen (1) : Nie ponizaymy ítanu íwego fynowkiego [*w stosunku do Boga*] y páńfkiego/ ábyfmy temu niewolnikowi náłzemu [*tj. ciału*] flufzyć mieli *SkarKaz* 489a.

a. Należący do zwierzchnika, będący jego własnością, w jego władaniu, dla niego przeznaczony (13) : a then Ianek mowyl yfch v Marfchalka bífkupa kuyawfkyego fluzacz they tho korthyny zlofka panyiefkyego [!] po ízmyerczi Bífkupyey doftall. *LibMal* 1551/160, 1544/92, 1547/133v, 1549/149v, 1554/192; *Strum* R2v; *SkarŻyw* 26; Płáci [*pisarz*] zá towárzyfze/ zá drugie kobiety/ Nie wádzi to iemu nic/ bo z Pánfkiey kálety *BielRozm* 28; *SkarKazSej* 671b marg.

W przeciwstawieniu: »pański ... boży« (1): Kogo pan/ tego flugá/ cczac/ ma mieć ná pieczy. (-) Pánfkie ćiało co kupił/ Boże íą záš myfli. *GosłCast* 17.

W charakterystycznych połączeniach: pański(-e, -a) dom (2), kaleta, łoże (łożko) (2), pieniądze, rzeczy, stać talerze.

Wyrażenie: »dwór pański« (1): á każdy [pacholek:] miał łąć poń [owies]/ do dworu pánfkiego tuż nád Wilnem GórnDworz S5v.

W przen (1) : Bo iákoś iedno wftąpił tu zá pánfkie progi/ Zágnałeś precz niefczęścié/ wftytkie náwet trwogi. GosłCast 17.

a. *W funkcji rzeczownika: »pańskie« (1) : Podobieńftwo złego łąáfárzá/ ktory łobie z pánfkiego przyaścioł náczynił. WuJNT Luc 16 arg.*

b. *Pozostający wobec zwierzchnika w stosunku zależności będący obiektem uczuć zwierzchnika (7) : LibLeg 10/92; wftakoz Procuratorowie czy pánfci chocia by panu fluzel y iego rzecz spravoval, a pófpoliczie procurariá czynil w szadziech będzie vinien przedfię tę prziiífę vczynicz ComCrac 19; dawali thefch thego vyna za wyadomofzczya Iurafchką panfkyego syna [...] nam na łąnyadanye LibMal 1544/92, 1547/133; Zali ten? [...] Ach nieftétyfz/ onóz to pánfkie zákochánié? Snaśc trzećie oko iego y vřánowanié. GosłCast 30; pánfkim oto kupnym ieftem flúżebnikiem. GosłCast 59.*

Przen (1) : Pánfcy téz łą Bogowie/ wiedzą wftytkie fmyfły. GosłCast 17.

c. *Należący do zwierzchnika jako część jego osoby; metonimicznie: zwierzchnik (6) : LibMal 1544/80; Ex conspectu heri se abdere, Z oczu Pánfkich zeydz á krić fie. Mącz 92a; Tego téz miey zá Zdraycę co tobie pobłaża/ Bo ten iad ferce Pánfkie náwićcey [!] zaraża. Prot D3v; Iáko w niedoftátku ná pánfką pogląda Głodny flugá rękę/ y łąfki požada. KochPs 188; co przedtym przerażił obłudny Pochlébcá vcho pánfkie/ tám iuz teraz trudny Ma przyftęp do páná GosłCast 18, 75.*

d. *Którego zwierzchnik, rozkazodawca jest podmiotem: wykonawcą, sprawcą, nosicielem stanu (30) : A kiedy by w Pańskiej zwadzie fluga kogo zabił przy panie, tedy vedlia ftatutv pań ma bycz vinovan a nie fluga ComCrac 16v, 16v; LibMal 1545/103, 1551/166v; Lecż pánowanie dwoiákie iefť iedno oftre/ á gwałtowne/ iákie iefť pánfkie przeciwko niewolnikowi GórnDworz Gg3; RejZwierc 106v; Tu téz będzie o władzy Oycowfkiey/ y Pánfkiey ktorą máią/ Oćiec nád fynem/ á Pan nád niewolnikiem/ y nád kmiećiem/ y nád káżdym człowiekiem pod iego mocą będącym ModrzBaz 76, 37v, 108; SkarŻyw 26; ten fwoy dzień przyrownał [...] do nagłego pánfkiego z gośćiny do flug przyiązdu. SkarKaz 7b, 422a.*

W charakterystycznych połączeniach: gniew pański(-e, -a), grzech, panowanie, postawa, przyjazd rzecz, słowo, uczynek, władza, zapłata, zwada (2).

Wyrażenia: »pańska łaska« [w tym: z pańskiej łaski (1)] [szyk 3:3] (6): iefť dobry a ludfki mąż/ ale vtratny: bo [...] przychodząz kielokroć z pánfkiey łąfki ku dobremu mieniu/ wftytko rozdał. ForCnR C3v, A4v, Cv, C3v, C4; GosłCast 18.

»rozkazanie pańskie« [w tym: z rozkazania pańskiego (2), za rozkazaniem pańskim (1)] = mandatum domini Modrz [szyk 5:1] (6): UstPraw D, Dv; ModrzBaz 98v; iż którykolwiek z dug zá rofkazaniem pánfkim [iubentibus dominis JanStat 582] złodźiei álbo złoczyńców którychkolwiek gonić álbo łąpác niechćiał/ ná wieki niech będzie bezecny SarnStat 648, 580; GosłCast 73.

»wola pańska« [w tym: nad wolą pańską (2)] (3): SeklKat Z3v; RejPos 346v; Aby żoná nád wolą mężowę/ á dugá nád wolą Pánfką nic nie czynili. CzechRozm 197.

Wyrażenie *przyimkowe*: »bez (a. okrom) wiadomości, wiedze pańskiego(-ej)« (2:1): Item dawali pywo łpywnytcze thegołch pana łwego zduncze za gancze okrom wyadomołczy panłkyey *LibMal* 1546/116, 1545/102; Inconsulto domino abiit, Bes wiadomościy pańskiey połzedł precz. *Mqcz* 63d.

e. *Nakazany przez zwierzchnika, pracodawcę* (1): Mam wiele odprawować ielzcze pańskich listow *RejJóz* D7v.

f. *Właściwy zwierzchnikowi, cechujący go* (3): (*nagł*) Zefira płałzczem dowodzy na Iozepha (-) [...] A dzyw mię czego tu czekałz Iż dufałz w pańską dobrotę *RejJóz* H3v; *RejZwierc* 50v; *GostCast* 58.

g. *Skierowany na zwierzchnika, pracodawcę jako na obiekt działania; którego skutkami jest on objęty; wykonywany dla niego* (5): obwiezviemy się stacz kazdy s nas na pierwssem roku iako na zavithym [...] zadnych sobie odwlok nye czynińcz any nyemoczą any pańską posługą *ZapWar* 1549 nr 2657; *RejZwierc* 118; *RejZwierc* 50v; kiedy fye dugá w Páná wkrádnie/ sílá będzie przewodził/ [...] kiedy co rádži/ włzytko z łzkodą Páńłką *Strum* R2v; *PaxLiz* D.

4. *Od znac. 'właściciel feudalny'* (88):

a. *Należący do właściciela feudalnego, będący jego własnością, w jego władaniu, dla niego przeznaczony* (33): Item kony panłki yako y pan sam ołzaczvye nazalobyie thak ma bycz mv czena *LibLeg* 6/118v, 11/102; *LibMal* 1544/81v, 1545/106, 1546/109v; a ten łakup ma Synkowacz pańłke pywo, a Gdiby panłkego nyebelo tedi mu wolno swoye browarycz *ZapKościar* 1587/69v, 1580/10v, 11 [2 r.], 1587/70; Gdy Pan z dworá odieždza/ ma [*klucznik*] włzytko poprzątnąć/ ták Páńłkié iáko y dużebnicze rzeczy *GostGosp* 56; *Klucznik*/ gdy młyn blizu dworá/ Młynárzá ma mieć ná pieczy/ áby Páńłka miárá dochodziłá do dworá łpełná *GostGosp* 58, 34, 38, 40, 44, 62 [2 r.] (19); *PowodPr* 71.

W charakterystycznych połączeniach: dobra pański(-e, -a), dobytek, dochoj imienie (2), *kuchnia* (3), *miara, mieszek, młyn, piwnica, puszcza, rejestr, rola* (2), *rzecz, staw, stodoła, towar, zasiewek*.

Wyrażenie: »dwor pański« (1): Item powyada ze Michal przibel wdworze panłkym wrunowoye łkopu wkradł *LibMal* 1546/110.

a. *W funkcji rzeczownika: »pańskie«* (1): że gdzie prze nie dobrą łpráwę roley y zásianie źle łie vrodži/ á v nich dobrze/ áby oni y z Włodárzmi łobie Páńłkié żęli/ á Pan ich. *GostGosp* 66; [Gdyby tá wies Miáltem byłá: miáláby Bormiłrá y Woytá z Ráda: nierobiłaby ná Pańłkie *HerbOdpow* Y5v].

b. *Pozostający wobec właściciela feudalnego w jakimś stosunku społecznym, zwłaszcza zależności* (8): wyedzyal thełch othem Grzegorzsz myelczarzsz panłky *LibMal* 1546/116, 1546/118; kiedy Páńłki włafny rzemiełnik álbo chłop robi w ktorym inłzym imieniu/ á poydźie nie opowiedziawłzy łie Vrzędnikowi kędy robił/ ma mu go zás Vrzędnik [...] náząd odełłáć *GostGosp* 12, 20, 24, 108; z którego [*urzędu grodzkiego*] pan iego [*tj. swojego poddanego*] álbo przyiaćiel pańłki/ za iego złęcenił/ w onéy ziemi ośiadłly/ z vrzędem Stárościm/ łpráwiedliwość czynińc powinien będzie. *SarnStat* 502.

W charakterystycznych połączeniach: chłop pański, kmieć, przyjaciel (2), *rewizor, rzemiełnik, sługa (służebnik)* (2).

Szereg: »pański i szlachecki« (1): Stan duchowny aby też z pożytkow, ktore mają z tychże kmieci pańskich i szlacheckich z roboich, jako dziesięciny i ine popłatki, aby ku tymże 8 gr dali po 4 gr z tegoż łanu *Diar* 79.

c. Którego właściciel feudalny jest podmiotem: wykonawcą, sprawcą, nosicielem stanu (33) : O występku pańki kmiotek nie ma być ciężan/ ále pan ma być przyćśnion. *UstPraw* G, Fv [2 r.], F2; Vrzędnik ná Páńki przyjazd ma mieć chleb chędogi *GostGosp* 24, 10, 16, 24 [2r.], 34, 40 (14); gdy ciężaią poddánego w mieście [...] za pańki dług. *SarnStat* 1268, 656, 657 [3 r.]; *PowodPr* 71; A o Zydách co mówić/ ktore łakomftwá pańkie/ y ná fwoie vbogie domowniki niemilośierne władzaią *SkarKaz* 610b; *RybWit* B3v, C2v. [Cf też 3.d. *ModrzBaz* 76.]

W charakterystycznych połączeniach: (nie)bytność pańska(-i, -ie) (4), dług, gniew, niełaska (2), odjazd przyjazd (przyjachanie) (9), srogość, ucisk, wina (2), występki.

Wyrażenia: »z rozkazania pańskiego« (1): A gdy fie iuz śiac godzi/ nie odrywać fie od śiewu: [...] chybá z rozkazania Páńkiego. *GostGosp* 96.

»bez wiadomości pańskiej« (1): Kmieć ktory ná flis idzie/ álbo bez wiadomości Pańkiej gdzie ná iákicy cudzey posłudze iest/ [...] tedy ma [...] omiełknie w robocie zápłacić. *GostGosp* 42.

»bez pańskiej wolej« [szyk 3:1] (4): *ZapKościar* 1580/11; Rodzicow nie ma żaden Vrzędnik/ bez Páńkiej wolej/ ze wsi wypuśczać *GostGosp* 12, 18, 166.

d. Którego skutkami objęty jest właściciel feudalnym wykonywany dla niego (14) : A gdi thento madeyczik rano wthall ná zaciąg pańkim ałch do południa byli *LibMal* 1543/72; Andrzej gbur zeznal ysz gdi bil na roboczie pańskiej wpolyw thedy iako sthari posledzey przysedl do dworu [...] widzial pana vkrwawionego *ZapWar* 1558 nr 2686; *GostGosp* 20, 38, 126, 148 [2 r.], 166; Połpółtwo lepak/ poddáni/ y łudzy/ ieśli w świątá od zaciągów Páńkich wolni (corzadko [!] bywa) tedy robotami Páńkimi we dni powłzednie łtrapieni/ świątami żywnońkę fwoię nágradzaią *PowodPr* 51.

W charakterystycznych połączeniach: pożytek pański(-a) (2), robota (3), rozchod szkoda (2), zaciąg (2).

Wyrażenie: »wina pańska« [szyk 3:1] (4): yłz vczywy woyp pobloczłky: polofzyel 20 m. wyny pańky za Matkę swoyá wlaźną *ZapKościar* 1582/31v, 1582/28, 1584/48v; Z teyże też lichwy dáie [rolnik] Xiędzu dzieięćinę: Snopki/ Mefzne y pobor/ czyńłze/ Páńką winę. *KlonWor* 78.

5. Od znac. 'członek wyższej warstwy społecznej'; herilis Mącz, Cn (58) :

W połączeniach szeregowych (2): imioná którękolwiek z Domów Książęcych y Szlácheckich y Páńkich ku łtołowi Ie⁸⁰ królewłkiéy M. potym przypadác będą *SarnStat* 450 [idem] 1024.

Wyrażenia: »dom [= ród] pański« (5): czegołmy doználi ná tym przelźłym Krolu iáko on wiele domow zacnych Páńkich/ prze niecnotliwe Práktiki zniłczył *MycPrz* II B2v, II B2, C3v; *SarnStat* 450, 1024.

»stan pański« = *bycie panem, pańskość* (2): *RejWiz* 167v; Więc ich [panów Cernych] dziś potomkowie/ w łprawách kwitną zacnych/ [...] Stan Páńki miernie wiodą w łtátecnosci wielkicy *PaxLiz* A3.

»stanowie pańscy« (8): A thákby rzekli/ że iedno s łtanow Páńkich Krol ma być obieran *MycPrz* II C3v, II A3, A4v, B, C4 [2 r.], C4v, Dv.

Szereg: »(tak) pański, (i, jako i) rycerski; pański z rycerskim« (5;2): Ale że infzy łpofob był ná on czás/ y w łtaniech Páńkich także y w Rycerłkich nie byłá tháka pychá y l[e]kkowáźność *MycPrz*

II A3; gdy sie łtany wzyłthkie łpoiemy w iedno Páńskie z Rycerfkimy *MycPrz* II C4v, II B2, C3v, C4 [2 r.], Dv.

a. *Należący do członka wyższej warstwy społecznej, będący jego własnością, w jego władaniu, dla niego przeznaczony* (22) : Panis primarius, Páński biały chléb. *Mącz* 275d, 185d, 496c; Z mégo wonného kwiátu pracowité płczoły Biorą miód/ który potym szłáchci páńskie łtoły. *KochFr* 43; miáftá/ zamki/ dzierzáwy/ miáfteczka/ y wsi/ y obywatéle wsi/ po wzyłtkim królestwie miełzkáiącé/ ták páńskie/ iáko wzyłtkich szłáchćiców [*Baronum et Nobilium omnium JanStat* 320] czynimy wolné/ [...] od [...] podatków *SarnStat* 349, 268; gdy czáfem wietłzey ceny naydzie Páńskie obuwie/ niż perfonę vbogiego chłopká/ ábo rozlaną krew iego. *PowodPr* 69; *KlonWor* 57.

W połączeniach szeregowych (2): panowie voievodowie [...] mayá z vrzędu łwego dozrecz [...], poczawłsy od miáft a miáfteczek náłlych Kroliewfkich potem Duchownych, pańskich Ziemiáńskich y ynnych poddanych náłlych aby rzemięfla, korcze, miary i lokcie [...] spraviedlivie bely zachovane *ComCrac* 12; *SarnStat* 1234.

Wyrażenie: »dwor, pałac pański« = *aula, curia principum Mącz* [szyk 4:2] (4:2): Cłkowłcy nie prostacy/ y zá młodu byli/ [...] Bowiem ná Páńskim dworze/ á w Rycerfkicy łpráwie/ Ták záwždy od młodości/ ielzche rofli práwie. *RejZwierz* 58, 63; Diaetarii, Komornicy/ Stołowi słudzy/ też cy którzy sie ćyfná do gmachów/ á páłaców páńskich kędy yadáya. *Mącz* 84b, 20d, 61a, 348d.

Szeregi: »pański albo krolewski« (1): Fiscus, Skarb/ Dochód roczny/ pański álbo Krolewski. *Mącz* 128d. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»pański i szlachecki« (2): Téż wltáwiono ielst: áby żaden Zupnik [...] nieśmiał żadného konia páńskiego y szłacheckiego [*equum Nobilium sive minorum JanStat* 37] do Zup przyjmowác *SarnStat* 372, 63. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

a. *Fundowany przez członka wyższej warstwy społecznej, którego koszty on pokrywa* (3) : K woley Páńskiey polewce wiele przemiltzamy *WierKróc* A4v; Cześć [= *uczta*] páńka powłzechny ielst obrok, bez krewności Y herbu może záżyć kto tego dziedzićwá. *CiekPotr* 38; *KlonWor* 56.

b. *Pozostający wobec członka wyższej warstwy społecznej w stosunku zależności* (8) : *LibLeg* 10/93v; Filius terrae, Proverbium. Człowiek który yełt rodzáyu nie bárzo poważného [...]. Contra coeli filius, Páńskie dziecię/ sławnego á záchowáłego domu człowiek. *Mącz* 127a, 155c; wltáwiamy zá łpólnym zwoleniem/ áby nápotym Pręłackim/ Páńskim/ y innych obywatelów náłlych poddánym/ [...] Stároftowie mieyc głéytownych łiftów nie dawáli *SarnStat* 157, 267.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): Márłzałek wielki Kłięćwá/ wiodł też łwoy dwor páński. *StryjWjaz* B2v.

Wyrażenie: »dwor pański (a. dworzanie pańscy)« (3): wełzłicie tu iáko łwinie/ niemaiątz w pocześności dworzán páńskich *ForCnR* D; *StryjWjaz* B2v; *GostGosp* 2.

c. *Należący do członka wyższej warstwy społecznej jako część jego osoby; przen* (1) :

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): Pobożść ktora w ćiele twym páńkim kroluie *SapEpit* A4.

d. *Którego członek wyższej warstwy społecznej jest podmiotem nosicielem* (6) : O nędzne łczęście páńskie/ y téż możnych ludzi/ Nie káżdęgo o zazdrość ku Tobie pobudzi *GostCast* 66.

W połączeniu z dodatkową przydawką dzierżawczą (1): KołakSzczeńśl A2v cf Wyrażenie.

W połączeniu szeregowym (1): Otoż s páná iáko z głowy/ á s fláchy/ y s poľpolítwa iáko s człónkow/ ftánęłoby cále iedno ciáło/ nád którym czułem pirwřzå zwierzchność niechaiby miał Krol/ á wtorå/ y ořtåtniå drudzy [...]. Y hnet w tåkim pořtånowieniu/ nålåzłåby řie onå troiåka/ á ku dobremu řpoiona zwierzchřć nád ludźmi [...]/ to ieft/ krolewřka/ pånřłka/ y poľpolitego człówiekå. *Górndworz Hh6.*

Przysłowie: Gdy zna kęs łaski pańskiej wřzytko iuż za nicz ma [...] Bo ta na přtřym koniku iezdzi po řwey woli (*marg*) Pańska łaska na přtřem koniku (–) *Rejřóz G8v-H.*

Wyrażenie: »łaska pańska« [szyk 2:1] (3): Pokornie á vniżenie profřzåc/ åby tę vbogå pracå y dar moy målucźki/ iáko od řługi řwego Miłořciwie przyiåc y łåłkå řwå Pånřłkå ozdobić raczył. *KołakSzczeńśl A2v. Cf Przysłowie.*

*Iron. (1): (did) Koth [do łwa] (–) Y tucz ia teraz panřtwa nieznam Yz tam řiedziřs wtei klozie řam Aliecz to řnacž panřka roľkofs Siedzicz iako wgniazdzie kokofs *RejřRozm 396.**

e. Właściwy członkom wyższej warstwy społecznej, cechujący ich (1) :

W połączeniu szeregowym (1): Maiestas [...] Máyeřtat/ Wielmożność. Dořtoyność Krolewska/ Xiåżęcia/ Pańska y ofobliwych perřon. *Måcz 205a.*

f. Skierowany na członka wyższej warstwy społecznej jako na obiekt działania, którego skutkami jest on objęty (1) : Dná [...] pråwie niemoc pånřka: åbowiem řye tåkim przygadza/ kthorzy roľkofřnie żywå å nic niepråcuå. *SienLek 122.*

A. Od znac. ‘dostojnik, senator rzymski lub Rzeczypospolitej’ którego senator jest podmiotem (3) : Pořłowie na onę propozycyå krolewsåå a wota senatorskie przez dwa dni namawi(a)li i radzåc miedzy sobå wszyscy się na to zgodzili, że nie o tym była i propozycyå i wota pańskie, o czym sejm być miał *Diar 25, 32; Extat Senatus consultum, Naydzie řie nå to skazanie pånřkie. Måcz 418c.*

6. Od znac. ‘właściciel’ (10) :

a. Należący do właściciela, będący jego własnością (2) : O miły Pånie/ wřzåł řie y řzczeniåtkå karmiå s tych odrobin/ ktore pådåiå s řtołow Pånřłkich. *RejřPos 73v; WujNT 435.*

b. W połączeniu z rzeczownikiem oznaczającym część ciała; metonimicznie: właściciel (2) : Vestigia domini sui scrutari dicitur canis, řliedźić zå pånřskimi řtopåmi. *Måcz 376b; trudno podnořzkowi. [!] Nie tåm řtać gđzie mu Pånřkie roľkåzuiå nogi *KołakCath B4.**

c. Którego właściciel jest podmiotem: wykonawcą, nosicielem stanu (5) : Wřiåday nå řwóy dzielny koń zacny Rådźiwile/ Który/ iåkoby czuiåc pånřłkie krotochwile/ Wđzięcznym głofem poryza/ wędźidlå řmåkuie *KochEpit A2v; Gđzie [rzeřymieszek] cżuie co oberwåć cześłto řię przefuřza. Oczekiwa pogody/ Pånřłkiego odefřcia *KlonWor 36.**

Wyrażenie: »przez pańskiej wolej; mimo wolå pańską; nad wolå pańską« = *praeter domini voluntatem JanStat (1;1;1):* Dla tego yřtåwiamy: iż iefłiby kto vciåł dåb w måiętnořci inřzęgo/ przez pånřłkiey wolę [domino invito *JanStat 1111*]/ [...] winę ktorå zowå piętnådźieřłå ma onęmu zåpłåć *SarnStat 668, 668; Złodźieyřtwo ieft/ Ruchomey rzeřzy dotykanie Nad wiadomořć y wolå Pånřłkå vmykanie [= zabieranie]. *KlonWor 3.**

d. *Maiący określony stosunek do właściciela (1)* : zawałał [do psiczki]/ choć łam perliczko: Wierna Pánfka miłośniczko *BierEz* C3.

7. *Od znac. jakiś człowiek, ktoś, o kim mowa; należący do niego (3)* : Piernat żurem pomázał/ śmierdzi by z wychodu/ Pátrzayże chędogiego/ pánfkiego połogu [= *miejsca, gdzie się kładzie*]. *RejZwierz* 140, 140 [2 r.].

8. *Tytuł grzecznościowy (41)* :

Zestawienia: »(Wasza a. Twoja) Pańska Miłość« [w tym: do człowieka wysoko urodzonego (31), do króla (4), do pracodawcy (1), do poborcy (1)] (37): Ałye by navczil pan bog wafzą panyfką miłofcz, abyfczye wfyżyły w Myr pana nafiego Iwana Allexandra *LibLeg* 6/191v, 6/190, 191v [2 r.]; *MiechGlab ktv*, *2, *2v, *3; Iednak wafza pańska miłofc [*Piotr Kmita*] [...] za łaską bożą na świcie zołtał wiele ludziem ku pociefze. *WróbŻołtGlab* A3v, A2v [2r.], A3 [2 r.], A3v [4 r.], A4, A5 [2 r.], A5v; á chuc moię ku W.P.M. obaczáiąc/ mnie W.P.M. [*Walenty Dębieńsk*] miłościwym Pánem być raczył *SienLekAndr* a3v, a2v [7 r.], a3v [4 r.]; Powiedział Woyt [do poborcy] [...]: Tákci fie twey miłości widzi iż wieś wielka/ iż fie rozrodziłá czeladká. Ale możelz temu wáfzá Pánfka miłość wierząc iż v nas dziś trzey fiedzą ná iednym łanie. *RejZwierz* 39; *StryjWjaz* A2v; (*did*) IDALVS [śluga, do pracodawcy]. (-) ACzechmy zwykli bywać ochotni Wáfzmości/ Co iest pewnie wiadomo fwey [lege: twej] Pánfkiey miłości. *PaxLiz* E2.

»(Wasza) Pańska Wielmożność« (4): Iż ty piofneczki Dawidá świętego/ á zacnego Krolá y Proroká/ pod obronę W.P.W. [*Łukasza grabiego z Górki*] poddawam y ofiáruię. *LubPs* A2, A2, A2v; z wielką pilnością/ o to fie łtaraymy. Czymbyfmy lice swoie/ pięknie ozdobiły/ Ktorymby łnádniey Pánfką Wielmożność [narzeczonego chlebodawczymi] zwabiły. *PaxLiz* D2.

9. *Zestawienie w funkcji nazwy specjalnej: med* »pański gniew« = *prawdopodobnie: epilepsja (1)* : załię kamień łalkołczy kthori iest czarny [...]. Pańskie gniewy wfmierza. *FalZioł* IV 50b.

** *Bez wystarczającego kontekstu (5)* : Pecunia Dominica, Pyeniądze pańskie. *Mącz* 94a, 94a, 155c; Herilis – Pansky, gofpodardky. *Calep* 480a, 340a.

II. *W funkcji jakościowej (51)* :

1. *Od znac. 'król, władca': godny króla, taki, jaki powinien go cechować, pochodzić od niego; basilicus* *Mącz*, *Calep* (15) : *Górndworz* R2v; GARzius on krolewic Neápolitánfki/ Miał w łobie ten obyczay y ten nałog pánfki/ Iże z nieprzyiacioły mężnie fie probawał [!] *PaprPan* Bb2v, Z4v; *SkarŻyw* A2v [2 r.]; Lefek wtori na oneize electijej obrani/ atz bel proftego Narodu/ ale miał tznote y obitzaie Panfkie. *PaprUp* A4v; *Calep* 125a.

W charakterystycznych połączeniach: cnota pańska(-i) (2), dobrotliwość, nałog, obyczaj (3), twarz, urząd, zwyczaj.

Wyrażenie: »pański stan« = *basilicus status* *Mącz* (2): Regie et Basilice vivere, Pánfkim łtanem fie nieść. *Mącz* 23c, 23c.

Szereg: »pański, (i) krolewski« [szyk 3:2] (5): *Mącz* 349d; ktory wyrzawfzy Heliábá Syná łtárfzego z wielką vrodą/ á práwie krolewfką pánfką twarzą mężá: rozumiał/ iż tego P. Bog wybrał nád inne. *SkarKaz* 346b, 80a [2 r.]; iż żeglárftwo iest pánfki y Krolewfki vrząd/ gdyż y Rzeczpołpolitą Plato y infzy mądry ludźie do okrętu przyłtołowywáią *KlonFlis* A3v.

Wyrażenie przyimkowe: »po pańsku« = *regie Mącz; regaliter Calep; principaliter, magnifice, splendide Cn (2); Mącz 349d; Regaliter – Po pansku tak iako krol. Calep 907a.*

2. Od znaczn. 'człowiek wysokiego stanu'; wielkopański (36) :

a. Godny wielkiego pana, taki, jaki powinien go cechować; heroicus, magnificus, splendidus Mącz (18) : Augusta facies, Páńska/ Sławna/ Známienita twars *Mącz 20d; Nestorea eloquentia, Niepołpolita wdzięczna á pańska wymowá. Mącz 246b, 78a [2 r.], 155c [2 r.], 409c; Podźmyfz do myflitwá/ ktore ma w łobie coś podobnego woynie/ á krothochwilá ieft práwie páńfka/ y przyfityna człowiekowi dworfkiemu GórnDworz E3v, B7; PaprPan B2v; KołakCath B2v; STEPHAN/ ktory obaczył dzielność Páńfká w tobie/ Iż mądry był/ mądrego poładził przy łobie. SapEpit [B2]; KlonWor 56.*

W charakterystycznych połączeniach: pańska(-i) dzielność, krotochwila, myśl, obyczaj, sprawa, twarz (2), umysł, uroda, wymowa, zwyczaj.

Szereg: »pański a krolewski« (1): Bowiem ich [*książąt słuckich*] myśli Páńfkiey á Krolewfkiey práwie/ Kochanie było wżyfłtkim łtáwić fię łáfkáwie. *KołakCath A3v.*

Wyrażenie przyimkowe:»po pańsku« (4): ligurio, Iém po pańsku/ Leniwo á pomáłym kásku. *Mącz 193c; Imperiosissima et superbissima familia. Zbytnie hárdy dóm/ po pańsku wżifłtko chce. Mącz 280c, 192a, 280c.*

b. Kosztowny, wykwinny; dapsilis, magnificus, persicus, pollucibilis Mącz (18) : Dapes, Páńskie potráwy. *Mącz 78a, [18]d, 58d, 78a; SkarŻyw 560; Basilica – Pałacz krolewki, albo dom piźni panskij, iako ieft ráruz. Calep 124b; Sliczne drogie vbioru/ y łztuczne klenoty/ W pałace iuż przynoście/ y łprzet páńfki złoty. SapEpit B3.*

W charakterystycznych połączeniach: pańska(-i, -ie)część [= ucztá], dar, dom, kubek, potrawa, przyrządzenie, sprzęt (2), szata, ucztá (2), wieczerza (2).

Szeregi: »pański, (a) hojny« [szyk 2:1] (3): Magnifice et splendide adornare convivium, Páńską á hojną wyrządźić vcztę. *Mącz 409c, 201c [2 r.].*

»pański, (a) kosztowny« [szyk 2:1] (3): Hic vestitus est satis magnificus sed gratia caret, Szátá w prawdzie yeft páńska kofztowna ále nietrafna álbo nie trafnym kroyem. *Mącz 149a, 204c, 293b.*

Wyrażenie przyimkowe: »po pańsku« = dápatice, magnifice, pollucibiliter Mącz (4): *Mącz 78a, 201b, c; pożyczmi łrebrá doftátek/ ábych ie mógł práwie po páńfku czełtowáć SkarŻyw 455.*

Przen (1) : sftáymy fię kościołem y domem iego [*Boga*]/ y buduyemy iemu páłac drogi: ábyfmy go do łiebie przywabili/ chędogim y Páńfkim á przyfitynym budowánim. *SkarKaz 457a.*

*** Bez wystarczającego kontekstu (1) : Augustale [*lege: augustalis?*], Pańsky/ Sczęśliwy. *Mącz 20d.*

Synonimy: I.1. boski, boży; 2. krolewski; 5. rycerski, szlachecki; II.2. spaniły, wielmożny, wspaniły;

b. hojny, kosztowny, okazały, pyszny, wystawny, znamienity.

Cf PANIĘCY, PANOW